

Päivämäärä
11.4.2017

SELVITYS JÄTELAIN 35 §:N JA 37 §:N MUKAISTEN EHTOJEN TÄYTTYMISESTÄ TURUN SEUDUN JÄTTEIDEN KULJETUKSISSA 11.4.2017

Päivämäärä

11.4.2017

Laatijat

**Joonas Hokkanen, Tomi Rinne, Heikki Savikko, Ari Sirkiä,
Emmy Hämäläinen**

SELVITYS JÄTELAIN 35 §:N JA 37 §:N MUKAISTEN EHTOJEN TÄYTTYMISESTÄ TURUN SEUDUN JÄTTEIDEN KULJETUKSISSA

TIIVISTELMÄ

Taustaa

Kunnan on huolehdittava siitä, että jätelaissa tarkoitettu jätteen kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanottopaikasta. Kuljetus voidaan järjestää joko kunnan tai kiinteistön haltijan järjestämänä. Molemmissa kuljetusjärjestelmissä vastuu liittyy järjestettyyn jätteenkuljetukseen on kiinteistön haltijalla ja valvontavelvollisuus viranomaisilla.

Turun kaupunkiseudun jätehuoltolautakunta on 29.5.2013 (§ 31) päättänyt kunnan vastuulla olevan jätteen kuljetuksen järjestämisestä toimialueellaan seuraavaa:

- 1) Sako- ja umpikaivolietteiden kuljetus järjestetään jätelain 37 §:n mukaisena kiinteistön haltijan järjestämänä kuljetuksena koko lautakunnan toimialueella. Muun kunnan vastuulla olevan jätteen kuljetukset järjestetään:
- 2) Jätelain 36 §:n mukaisena kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena Maskussa, Mynämäellä, Naantalissa, Nousiaisissa, Raisiossa, Ruskossa Vahdon kunnanosassa sekä Paraisen ulkosaarissa (Nauvo, Korppoo, Houtskari ja Iniö).
- 3) Jätelain 37 §:n mukaisena kiinteistön haltijan järjestämänä kuljetuksena Aurassa, Kaarinassa, Liedossa, Marttilassa, Paraisen pääsaarilla, Pöytyällä (Yläneen kunnanosaa lukuun ottamatta), Ruskossa Ruskon kunnanosassa, Tarvasjoella (1.1.2015 lähtien osa Lietoa) ja Turussa.

Turun kaupunkiseudun jätehuoltolautakunta lopetti toimintansa 31.8.2015 ja sen korvasi Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta. Lisäksi 1.9.2015 alkoi Lounais-Suomen Jätehuollon toiminta, kun Rouskis Oy sulautui Turun Seudun Jätehuoltoon.

Jätelain 37.1 §:n mukaiset edellytykset järjestää jätteenkuljetus kiinteistönhaltijan järjestämänä ovat:

- Alueella on tarjolla yksityisiä jätteenkuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.
- Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
- Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetusjärjestelmän vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Tämä työ on jätehuoltoalan yritysten selvitys jätelain 35 §:n ja 37 §:n mukaisten ehtojen täyttymisestä Turun seudulla. Selvityksessä olivat mukana Turun seudulta ne alueet, joilla on käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus eli Auran, Kaarinan, Liedon, Marttilan, Paimion, Paraisten, Pöytyän, Ruskon, Salon, Sauvon ja Turun kunnat/kaupungit. Muissa Turun seudun kunnissa on käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus, joten kyseiset alueet on rajattu selvityksen ulkopuolelle.

Selvitys perustuu todellisiin jäterekisteriin koottuihin tyhjennyspisteisiin, niiden kattavuuteen, tyhjennyksien luotettavuuteen, tyhjennysten hintatietoihin ja todellisiin tyhjennysehtoihin sekä järjestelmän toimivuuden arviointiin suhteessa esim. tapahtuneisiin reklamaatioihin, onnettomuuksiin, ympäristöpäästöihin, terveysvaikutuksiin, paikalliseen ja alueelliseen jätehuoltoon sekä vaikutuksina kotitalouksien ja yritysten asemaan sekä viranomaisten toimintaan. Lisäksi aineistoja täydennettiin kaikille jätehuollon toimijoille suunnatuilla kyselyillä.

Kattavuus ja luotettavuus

Nykyisin toimiva kiinteistön haltijan järjestämä kuljetusjärjestelmä on alueellisesti erittäin kattava. Turun seudulla ei ole yhtään sellaista aluetta (taajama- tai haja-asutusalue), missä palveluita ei olisi saatavilla. Alueella toimii yhteensä 11 eri kuntien vastuulla olevan yhdyskuntajätteen kuljetusyritystä. Tämän työn aineisto koostui kuuden yrityksen 51 948 eri tyhjennyspisteestä. Kyselyihin vastanneiden yritysten osalta tyhjennyspisteissä pysähdytään yhdyskuntajätteen keruuta varten ja astioita tyhjennettiin vuonna 2015 yhteensä 2 023 740 kpl. Kaikista tyhjennyksistä 1 592 452 kpl oli polttokelpoisten jätteiden tyhjennyksiä. Luvuista puuttuvat kyselyyn vastaamattomien yritysten tiedot. Näiden lisäksi ovat vielä Rinki Oy:n tuottajavastuu vastaanottopisteet sekä aluekeräyspisteet.

Jätelain mukaisen valvontaviranomaisen on huolehdittava siitä, että kaikki kiinteistöt, joille ei ole myönnetty poikkeusta, kuuluvat järjestettyyn jätteen kuljetukseen. Kuljetusjärjestelmällä ei ole tähän merkitystä. Kuljetusyrityksellä ei ole oikeutta määrätä kiinteistöä liittymään järjestettyyn jätteen kuljetukseen. Teoriassa kiinteistönhaltija voi hetken aikaa olla vapaamatkustaja nykyjärjestelmässä, jos ei se heti tee uutta sopimusta ja jos raportointi tai viranomaisvalvonta ei toimi. Lähtökohtaisesti kaikkien on noudatettava jätehuoltomääräyksiä. Palvelutarjonta on kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa hieman laajempi verrattuna kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.

Nykyisissä kiinteistön haltijan järjestämissä kuljetuksissa voidaan reagoida poikkeamiin nopeasti ja yhteydenotto on myös käytännössä helppoa ja toimii ilman välikäsiä.

Kohtuulliset ja syrjimättömät ehdot

Nykyjärjestelmässä kaikki yritykset tarjoavat uusia sopimuksia samankaltaisin ehdoin omille asiakkailleen ottaen huomioon mm. astiakoot, tyhjennysvälit ja kuljetusmatkat. Eri aikaan tehdyissä sopimuksissa voi olla eroja. Yritysten välillä on hintaeroja. Turun seudulla 240 litran sekajäteastian tyhjennyshinnassa ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa. 600–660 litran astioilla vastaava ero sekajätteellä on 1,6 euroa. Näiden tyypillisimpien jäteastioiden tyhjennyshintojen hinta-analyyseihin perusteella voidaan todeta, että Turun seudulla on kilpailua eri kuljetusyritysten välillä ja että jäteastian tyhjennyksen hinta muodostuu markkinaperusteisesti kustannusrakenteen ja kilpailutilanteen mukaisesti. Yritysten tilinpäätöstietojen perusteella Turun seudulla ei voida osoittaa määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä.

Käsittelymaksut peritään arvioperusteisesti oletetun jäteastiassa olevan jätemäärän mukaan molemmissa kuljetusjärjestelmissä. Kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä arvio jätemäärästä on muodostunut aikaisemman tiedon sekä jätteenkuljetusyrityksen käyttämien tilavuuspainokertoimien avulla. Astiapainot voivat olennaisestikin poiketa samanlaisissa kiinteistöissä, jos mm. toisessa asunnossa ei kerätä biojätettä erikseen ja asukkaiden lajitteluhaluus ei ole yhtä korkea. Suurimmissa alueella toimivissa jätteenkuljetusyrityksissä tyhjennyksiä punnitaan säännöllisesti melkein kaikilla asuntoalueilla ja usean asunnon taloyhtiöissä. Tästä johtuen eri alueilla saattaa olla käytössä erilaisia tilavuuspainokertoimia, jos aikaisempaan tietoon perustuen on huomattu, että jollain alueella kertyvä jätemäärä poikkeaa huomattavasti aikaisemmasta oletuksesta. Jätteenkuljetusyritykset tilittävät perityt jätteenkäsittelymaksut Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:lle, jolloin asiakkailta perittävien jätteenkäsittelymaksujen tulee kattaa LSJH:lle painoperusteisesti veloitettavat jätteenkäsittelymaksut.

Jos kuljetusyritys ei erittele laskussa jätelain mukaisesti kuljetusta ja käsittelyä viranomaisen tulee puuttua siihen. Yksittäisten yritysten toimiessa voimassa olevan lainsäädännön vastaisesti, viranomaisten on puututtava yritysten toimintaan, ei muuttaa jätteenkuljetusjärjestelmää.

Asiakkaiden maksama lopullinen jätehuollon kustannus koostuu kuljetus- ja käsittelymaksusta sekä julkisista maksuista ja veroista. Tämän vuoksi kohtuullisia ja syrjimättömiä ehtoja tarkasteltaessa on otettava huomioon kokonaishinta, eikä tarkastella hintatekijöitä irrallaan kokonaisuudesta. Tämän selvityksen yhteydessä on osoitettu ettei hinnoittelu Turun seudulla ole syrjivää tai kohtuutonta.

Jossain tilanteissa on tuotu esille, että nykyinen kiinteistön haltijan järjestämä jätehuolto syrjisi maksukyvyttömiä asiakkaita ja järjestelmä olisi näin ollen syrjivä. Tällaisia tapauksia on 5-15 kpl vuodessa. Lähtökohtaisesti jätteen tuottaja maksaa keräily- ja kuljetuksesta syntyneet maksut. Maksukyvyttömät asiakkaat voivat saada toimeentulotuen kautta tukea jätehuoltokustannuksiin, jolloin asianmukaisesti toimivat asiakkaat saavat jäteastiansa tyhjennettyä, eikä päädy järjestetyn jätteenkuljetuksen ulkopuolelle.

Reittien nykyinen lomittuminen Turun seudulla viittaa myös kilpailuun ja kuljetusyritysten kilpailuttamiseen. Alueella on myös mahdollista vaihtaa ja kilpailuttaa kuljetuspalveluita tarjoavia yrityksiä, mikä yleensä laskee hintaa. Lisäksi tullee huomioida, että jätelaki perustuu aiheuttamisperiaatteeseen, mikä tarkoittaa, että jätteen alkuperäinen tuottaja taikka nykyinen tai aiempi jätteen haltija vastaa jätehuollon kustannuksista (aiheuttamisperiaate). Aiheuttamisperiaatteeseen kuuluu kustannusten kattaminen ja mm. riittävät tyhjennysvälit. Näin ollen jäteastioiden tyhjennyshinnan perusteella nykyjärjestelmän ei ole kohtuuton tai syrjivä.

Kunnan järjestämässä, jäteyhtiön kilpailuttamassa kuljetusjärjestelmässä keräystapahtuman, kuljetuksen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn hinnat ovat kaikille samat asuinpaikasta riippumatta. Keräys- ja kuljetusmatkat eivät kuitenkaan ole kaikille samanlaisia ominaisuuksiltaan erilaisten tyhjennyspisteiden vuoksi (etäisyys, sijoittaminen, tyhjennysfrekvenssi, keräysalueella olevien astioiden määrä). Kun kokonaishinta on sama, lähempänä asuvat ja astiasijoittelultaan helposti saavutettavat kompensoivat kauempana asuvien ja/tai astiasijoittelultaan vaikeammin saavutettavien kiinteistöjen jätehuollon keräily- ja kuljetuskustannuksia. Kuljetusten osalta tasahinnoittelua voidaan

pitää lähempänä asuvia syrjivänä. Aiheuttamisperiaatteen mukaan vastuussa on yksittäinen jätteen tuottaja tai haltija.

Jätteentuottajilla on, kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa, jätteenkuljetusyrityksestä riippuen 0–3 kuukauden irtisanomismahdollisuus. Jätteen tuottajalla on mahdollisuus vaihtaa palvelun tarjoajaa, jos palvelun laatu tai hinta ei vastaa odotuksia.

Siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen ja yksityisen yrityksen voiton minimointi ei automaattisesti merkitse vielä jätteenhaltijoiden maksujen vähenemistä vaan koko jätehuolto-organisaation tehokkuus sekä haettava kate kustannusten kattamiseksi pitkällä aikavälillä vaikuttavat siihen. Turun seudulla asiakkaiden maksama tyhjennyshinta jätteenkuljetuksessa vastaa keskimääräistä tasoa Suomessa, kun verrataan jäteastian tyhjennyshintoja Jätelaitosyhdistyksen (JLY) julkaisemaan aineistoon kiinteistöjen tyhjennysmaksuista.

Edistääkö nykyinen kuljetusjärjestelmä jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa?

Nykyinen kuljetusjärjestelmä edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, koska se säilyttää alueella itsenäisiä kuntaurakoiden saamisesta riippumattomia yrityksiä. Kyseiset yritykset kilpailevat keskenään markkinoita jakamatta, nojautuen kustannusperusteisiin kuljetushintoihin, käytännössä mm. kuljetushintojen erilaisuuden perusteella. Se antaa myös kiinteistönhaltijoille valinnanvaraa.

Nykyjärjestelmä edistää jätehuollon (keräys, kuljetus, käsittely) yleistä toimivuutta Turun seudulla. Keräyksen palvelutarjonta on laajaa ja lajitteluun voidaan vaikuttaa jätehuoltomääräyksillä. Kuljetus toimii kilpailuilla markkinoilla ja tarjoaa valinnanvaraa. Käsittely tuottaa tuloja kuntien omistamalle Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:lle. Kuntien vastuulla olevan jätteen käsittelypaikan määrää kunta, eikä näin ollen kuljetusjärjestelmän valinta suoraan vaikuta jätteiden käsittelyn toimivuuteen. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus edistää kuitenkin välillisesti jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa.

Tukeeko nykyinen kuljetusjärjestelmä jätehuollon alueellista kehittämistä?

Kuljetusjärjestelmällä ei ole vaikutusta jätteiden käsittelyn alueelliseen kehittämiseen. Kunnan vastuulla olevan yhdyskuntajätteen kuljettaja ei määrää jätteen määränpäättäjää, vaan kunta päättää yhdyskuntajätteiden käsittelypaikan kuljetusjärjestelmästä riippumatta. Tarkasteluajanjaksolla on tullut yksi reklamaatio yrittäjän kuljetuksesta muuhun kuin kunnan määräämään käsittelypaikkaan.

Kuljetusjärjestelmä kuitenkin tukee jätehuollon alueellista kehittymistä keräyksen ja kuljetusten osalta. Kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus motivoi jätehuoltoyrityksiä kehittämään keräys- ja kuljetuskalustoa, kouluttamaan työntekijöitä sekä ottamaan käyttöön uusia teknologioita. Yritysten kilpaillessa vapailla markkinoilla, pienillä kilpailueduilla (mm. monilokeroautot, kuljettajien taloudellinen ajotapa, optimoidut reitit) voi olla suuri merkitys yritysten elinvoimaisuuden ja markkinoilla pysymisen kannalta.

Aiheuttako nykyinen kuljetusjärjestelmä terveys- tai ympäristövaaraa tai haittaa?

Tyhjennykset toimivat nykyisissä kiinteistön haltijan järjestämissä kuljetuksissa käytännössä hyvin. Kaikkien tyhjennyksiin liittyvien reklamaatioiden osuus on ollut 0,084 % tyhjennystapahtumista. Suurin osa reklamaatioista on liittynyt laskutukseen. Viranomaiselta ei tullut reklamaatioita liittyen terveys- tai ympäristövaaraan tai haittaan. Tyhjennystapahtumia oli vuonna 2015 yhteensä 2 023 740 kpl, joista 1 592 452 kpl oli polttokelpoisten jätteiden tyhjennyksiä.

Viranomaisten mukana jätteenkuljetusrekisterin tietojen toimittamisessa on ollut ongelmia osalla alueella toimivista jätteenkuljetusyrityksistä, mutta muuten jätehuoltomääräyksiä noudatetaan hyvin yritysten toiminnassa. Saadussa aineistossa ei ole tullut ilmi seikkoja, jotka antaisivat olettaa päinvastaista. Alueella on viranomaisen myöntämiä poikkeavia tyhjennysvälejä. Näiden osalta yrittäjien ja viranomaisten tulisi yhdessä ajantasaistaa rekisterit. Tämä täytyy tehdä joka tapauksessa, oli kuljetusjärjestelmä kumpi tahansa eli asia ei ole kuljetusjärjestelmäsidonnainen.

Tyhjennyspistemäärä pysyy samana kuljetusjärjestelmästä riippumatta sekä entistä suurempi osa kotitalouksien jätevirrasta kulkee ja tulee kulkemaan tuottajien järjestämän keräysjärjestelmän kautta.

Nykyiset kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen reitit on rakennettu niin, että autojen täyttöasteet ovat 85 - 100 %. Kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa reittejä muutetaan nopeammassa syklissä kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa, sillä kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa pitää saada lupa kuntayhtiöltä reittien uudelleenoptimointiin. Näin ollen kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa urakoitsija on sidottu kuntayhtiön reitteihin vaikka urakoitsija haluaisi tehostaa reittejä tai käyttää erilaista kalustoa toiminnan tehostamiseksi. Näin ollen nykyiset reitit ovatkin tehokkaita ja reittioptimointi on huomioitu, jolloin merkittäviä eroja kuljetusjärjestelmien välille ei synny.

Kuljetussuoritteet vaikuttavat syntyviin päästömääriin. Jätteenkuljetusten aiheuttamien päästöjen osuus koko liikenteen päästöistä on Turun seudulla 0,02–1,1 % riippuen päästöstä. Yrityksillä on,

määräajan toimivia urakoitsijoita, paremmat mahdollisuudet investoida uuteen yhä vähäpäästöisempään kalustoon, kun toimintaa voidaan ennakoida.

Siirryttäessä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, liikennesuorituksen aiheuttama muutos kokonaismelutasossa olisi alle 1 dB. Ihmiskorva ei pysty havaitsemaan tällaista alle 1 dB ekvivalenttimelutason muutosta.

Turun seudun jätteenkuljetuksissa tapahtui 8 henkilövahinkoa vuonna 2015 ja omaisuusvahinkoja kirjattiin yhteensä 35 kpl. Näitä ovat mm. postilaatikon vahingoittuminen, törmäys aitaan, nurmikolle ajo jne. Kuljetusjärjestelmän valinnalla ei voida osoittaa olevan vaikutusta liikenneonnettomuuksien määrään jätteenkuljetuksissa.

Nykyisen kuljetusjärjestelmän ei katsota aiheuttavan terveys- tai ympäristövaaraa tai -haittaa.

NYKYISEN JÄTTEENKULJETUSJÄRJESTELMÄN SÄILYTTÄMISEN MYÖNTEISET VAIKUTUKSET

Kotitalouksien asema

Palvelujen ehdot ovat kohtuullisia ja kaikilla alueilla toimii useampi kuin yksi jätteenkuljetusyritys. Jätelaskujen suuruus vaihtelee yritysten välillä. Ero on kustannusperusteinen ja varsin pieni. Asiakas voi halutessaan aina vaihtaa palveluntuottajaa ja yritysten välinen vaihtelu hintatasossa on pientä. Yritysten sisällä uusia kuljetuspalveluja tarjotaan samankaltaisin ehdoin.

Kaikki jo alueella toimivat yhtiöt ovat valmiita liittämään minkä tahansa kotitalouden kuljetusjärjestelmänsä. Selvityksessä ei tullut esille seikkoja, joiden perusteella liittymisehtoja voisi pitää syrjivinä. Jätehuoltomääräyksien rikkomisesta ei ole tullut tietoa. Sen vuoksi johtopäätös on, että niitä on noudatettu.

Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen liikennemäärät sekä laskennallisesti myös pakokaasu- ja melupäästöt ovat lähes samat kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuin kunnan järjestämässä kilpailutetussa kuljetusjärjestelmässä edellyttäen, että kunta-urakat kilpailutetaan ja optimoidaan oikein. Melupäästöjen keskimelu muodostuu pääosin tyhjennystapahtumista, joka on molemmissa kuljetusjärjestelmissä sama. Henkilö- ja omaisuusvahinkoja on aiheutunut, mutta niiden määrä on todella pieni kokonaistyhjennysmäärään ja kaikkiin alueella tapahtuviin onnettomuuksiin verrattuna. Liikenneturvallisuus on korkealla tasolla.

Nykyjärjestelmän jatkumista voinee pitää kokonaisuutena myönteisenä ottaen huomioon kotitalouksien asema.

Yritysten toiminta

Siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen mahdollisesti merkitsisi alueella toimivien jätteenkuljetusyritysten toiminnan taantumista Turun seudulla, jos ne eivät saisi kuntaurakoita. Nykyisistä toimijoista ainakin Remeo Oy:n (ent. Suez Suomi Oy) ja Lassila & Tikanoja Oyj:n toiminta jatkuisi, sillä ne ovat suuryrityksiä, jotka pysyvät elinkelpoisina vaikka eivät voittaisi yksittäisiä kilpailutuksia. Muut yritykset toimivat ainoastaan Turun seudulla ja niiden toiminta saattaisi loppua. Markkinoille tulisi mahdollisesti valtakunnallisia yrityksiä, joiden hallinto olisi muualla. Paikallisia kuljetusyrityksiä tuskin tulisi tilalle johtuen kalustoinvestoinneista poistoaikoihin ja määräaikaisista urakoista.

Uusiin innovaatioihin siirtymällä tuskin on vaikutusta, mutta palveluvalikoima supistuisi. Yritystoiminta ei tehostuisi, mutta kuljetukset pitkällä aikavälillä mahdollisesti hieman tehostuisivat. Energiatehokkuus saattaisi sen seurauksena parantua, mutta urakoitsijoilla ei ole omaa tarvetta tehostamiseen, jos asiaa ei oteta kilpailutusehdoksi. Kilpailu lisääntyisi ensimmäisellä kilpailutuskerralla, mutta pitkällä aikavälillä tarjonta voisi jäädä parille suurelle urakoitsijalle.

Nykyjärjestelmän jatkumista voinee pitää kokonaisuutena myönteisenä ottaen huomioon yritysten asema.

Viranomaisten toiminta

Niin kunnan järjestämässä kuin kiinteistön haltijankin järjestämässä jätteenkuljetusjärjestelmässä kaikista järjestettyyn jätehuoltoon liittyneistä kiinteistöistä tulisi kirjata jätteenkuljetusrekisteriin kiinteistöosoite-, astia-, jätetyyppi-, käynti-, astiamäärä-, tyhjennysväli-, määrä- ja lajitiedot sekä sopimuksen voimassaolotiedot. Osa Turun seudulla toimivista jätteenkuljetusyrityksistä on jättänyt jätehuoltomääräysten vastaisesti toimittamatta helmikuun loppuun mennessä jätehuoltomääräysten mukaiset tyhjennystiedot. Viranomaisen mukaan tämä on aiheuttanut ongelmia jätteenkuljetusrekisterin ylläpidossa, eikä viranomaisilla ei ole tarkkaa tietoa kuljetuspalveluiden tarjonnasta eikä kuljetusten ulkopuolella olevista kiinteistöistä tai asukkaiden määrästä toimialueella. Todennäköisenä kuitenkin pidettiin, että palveluita on alueella pääsääntöisesti saatavissa eikä viranomaistehtävien suorittamisen kannalta alueellisia eroja todettu olevan.

Jätehuoltoviranomaisella on mahdollista pyytää jätelain mukaiset jätteenkuljetustiedot jätteenkuljetusyrityksiltä tarvittaessa neljä kertaa vuodessa (3 kk välein), jolloin kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on mahdollista toteuttaa lähes reaaliaikainen jätteenkuljetusrekisteri. Ajantasaisen ja toimivan jätteenkuljetusrekisterin muodostaminen vaatii aluksi aikaa ja resursseja molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä, mutta kun toimiva rekisteri on muodostettu, sen ylläpito ja päivittäminen onnistuu helposti.

Tämän selvityksen yhteydessä Turun seudulla toimivat jätteenkuljetusyritykset ovat osoittaneet halukkuutta kehittää jätteenkuljetusten seuranta- ja ajantasaista jätteenkuljetusrekisteriä yhdessä alueen jätehuoltoviranomaisen kanssa. Ajantasainen jätteenkuljetusrekisteri ja jätehuoltomääräysten mukaiset tyhjennysvälit ovat niin viranomaisten kuin kuljetusyritystenkin edun mukaista. Jos jokin Turun seudulla toimiva jätteenkuljetusyritys jättää jatkuvasti toimittamatta jätteenkuljetusrekisterin ylläpitämiseksi tarvittavia tietoja jätehuoltoviranomaiselle sekä samalla laiminlyö jätelain 39§ mukaista tiedonanto velvoitetta, on yrityksen toiminta lopetettava viranomaismenettelyin. Yksittäisten yritysten toimiessa voimassa olevan lainsäädännön vastaisesti, viranomaisten on puututtava yritysten toimintaan, ei muuttamalla jätteenkuljetusjärjestelmää.

VERTAILU MUIHIN SELVITYKSIIN

Lokakuussa 2016 valmistui Lounais-Suomen Jätehuoltolautakunnan toimesta Taloustutkimus Oy:n tekemä selvitys jätehuollon hinnoista Lounais-Suomen alueella. Tehty selvitys on suuntaa antava jätteenkuljetusjärjestelmävertailun tekemiseksi. Aineisto ei kuitenkaan kattavuudeltaan kuvaa täysin tilannetta kohdealueilla ja siinä esitetyt minimi/maksimiväli –tarkastelut eivät ota huomioon erikoistapauksia (mm. vaikeasti saavutettava astia). Taloustutkimus Oy:n tekemässä selvityksessä ei oteta myöskään kantaa kustannusrakenteeseen eikä hintojen jakaumaan, joka kuitenkin on välttämättömyys arvioitaessa jätteenkuljetusjärjestelmän kohtuullisuutta ja syrjimättömiä ehtoja.

Taloustutkimus Oy:n saamat tulokset osoittavat mm. että samankaltaisilla astioilla on samankaltainen hinnoittelu. Näin ollen tulokset ovat hyvä lähtökohta selvityksen tekemiseen, mutta vaativat tulosten syvällisempää analysointia. Tarkastelualueella on kilpailua eri kuljetusyrityksiä välillä ja jäteastian tyhjennyksen hinta muodostuu markkinaperusteisesti kustannusrakenteen ja kilpailutilanteen mukaisesti. Asiakkaat voivat myös vaikuttaa maksamaansa tyhjennyshintaan mm. kilpailuttamalla kuljetusyrityksiä.

Tässä työssä tehtyjen analyysien perusteella voidaan havaita, että jätehuoltopalveluiden hinnoittelussa on eroja, mutta hinnoittelun erot perustuvat palvelun tuotantokustannuksiin tai palvelun tarjoajien väliseen kilpailuun. Astiakohtaisten tyhjennyshintojen perusteella nykyjärjestelmän ei voida väittää olevan syrjivä tai kohtuuton.

Turun kaupungin Ympäristötoimialan Ympäristönsuojelun toimesta on 15.3.2017 valmistunut ”Kunnan vastuulle kuuluva jätteenkuljetus Lounais-Suomessa, Arvio jätelain ehtojen täyttymisestä 2017” – selvitys, jossa arvioidaan jätelain ehtojen täyttymistä Turun seudulla. Sen taustaselvityksenä on Turun Ammattikorkeakoulun Liiketoiminnan logistiikan koulutuksen opiskelijan opinnäytetyö ”Jätteenkuljetusjärjestelmien vertailu, Logistinen näkökulma, Lounais-Suomi”. Viranomais selvityksestä ja sen taustalla olevista selvityksistä on pyydetty kunnilta lausunnot.

Tehtyjen selvitysten perusteella viranomainen esittää kuljetuksissa siirtymistä kunnan järjestämään järjestelmään lukuisin perustein. Tämän selvityksen perustella voidaan selvästi kuitenkin osoittaa, että:

- Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteen kuljetuksissa kuljetusyritykset muodostavat omaan kuljetus- ja keräysverkostoon parhaiten soveltuvat ajoreitit ja siten alueet, joita yksi reitti palvelee. Jätteen kuljetusyritykset saavuttavat jätteenkeräysauton kantavuuden hyödyntämisessä 80–100 % täyttöasteen (opinnäytteessä esim. Piikkiössä 40–70 %) sekä työvuoron tehokkuudessa 90–100 % tehokkuuden (opinnäytteessä esim. Piikkiössä 70–80 %). Jätteen kuljetusyritykset palvelevat myös muita alueita samalla ajoreitillä jolla palvelevat esimerkiksi Piikkiön alueen asiakkaitaan. Alla olevassa kartassa on esitetty alueet, joita kuljetusyritykset palvelevat samalla kun ajavat opinnäytetyössä esitetyn koealueeseen (esim. Piikkiö) liittyvää keräysreittiä. Kuljetusyritykset yhdistävät keräysreittiin jätteen keräyskohteita siten, että kuormatilan hyödyntämisaste on mahdollisimman korkea. Kun keräysalueen rajat eivät ole kiinteät, voidaan keräykseen yhdistää ajoreittiin liittyvien keräyskohteiden palveleminen, joka puolestaan vähentää kokonaisajosuoritetta jätteenkeräysalueen jätekeräyksessä ja samalla lisää kustannustehokkuutta. AMK opinnäytetyössä esitetyillä kuljetusjärjestelyillä ei nykyinen asiakkaiden maksama kustannustaso olisi mahdollista, vaan se olisi merkittävästi kalliimpaa.
- Viranomais selvityksessä esille noussut maksukyvyttömiä jätehuollon järjestäminen ei ole kuljetusjärjestelmästä riippuva asia. Maksukyvyttömät asiakkaat voivat saada toimeentulotuen kautta tukea jätehuoltokustannuksiin, jolloin asianmukaisesti toimivat asiakkaat saavat jäteastiansa tyhjennettyä, eivätkä päädy järjestetyn jätteenkuljetuksen ulkopuolelle.

- Tyhjennyshinnoissa on eroja, mutta ne perustuvat lain mukaiseen aiheuttamisperiaatteeseen ja ne eivät ole kohtuuttomia ja/tai syrjiviä. Yritysten välillä on hintaeroja. Turun seudulla 240 litran sekajäteastian tyhjennyshinnassa ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa. 600–660 litran astioilla vastaava ero sekajätteellä on 1,6 euroa. Näiden tyypillisimpien jäteastioiden tyhjennyshintojen hinta-analyysien perusteella voidaan todeta, että Turun seudulla on kilpailua eri kuljetusyrittäjien välillä ja että jäteastian tyhjennyksen hinta muodostuu markkinaperusteisesti kustannusrakenteen ja kilpailutilanteen mukaisesti.
- Hintatietojen erittely laskuissa ei ole kuljetusjärjestelmäsidoonainen asia. Jos tässä ilmenee puutteita tulee viranomaisen vaatia siihen muutoksia.
- Tehtyjen hinta-analyysien ja alueella toimivien jätteenkuljetusyritysten tilinpäätöstietojen perusteella Turun seudulla ei voida osoittaa määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä.
- Käsittelymaksut peritään arvioperusteisesti oletetun jäteastiassa olevan jättemäärän mukaan molemmissa kuljetusjärjestelmissä. Kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä arvio jättemäärästä on muodostunut aikaisemman tiedon sekä jätteenkuljetusyrityksen käyttämien tilavuuspainokertoimien avulla
- Asiakkaiden maksama lopullinen jätehuollon kustannus koostuu kuljetus- ja käsittelymaksusta sekä julkisista maksuista ja veroista. Tämän vuoksi kohtuullisia ja syrjimättömiä ehtoja tarkasteltaessa on otettava huomioon kokonaishinta. Tässä työssä on osoitettu, ettei hinnoittelu Turun seudulla ole syrjivää tai kohtuutonta
- Viranomaisen mukaan kuntien ja alueen jätehuollon kehittämistoiminta olisi nykyisessä kiinteistön haltijan järjestelmässä vaikeaa jopa mahdotonta. Kuljetusjärjestelmällä ei kuitenkaan ole vaikutusta jätteen käsittelyn alueelliseen kehittämiseen. Yhdyskuntajätteen kuljettaja ei määrää jätteen määränpäättä, vaan kunta päättää yhdyskuntajätteen käsittelypaikan kuljetusjärjestelmästä riippumatta.
- Jätteitä ei myöskään kuljeteta muualle kuin kunnan osoittamaan paikkaan. Jos jokin jätteenkuljetusyritys toimittaa jätteet toistuvasti ja järjestelmällisesti muualle kuin kunnan jätehuoltomääräyksissä osoitettuun paikkaan ja samalla toimii voimassaolevan jätelainsäädännön vastaisesti, viranomaisten on puututtava yritysten toimintaan, ei muuttaa jätteenkuljetusjärjestelmää.
- Nykytilanteeseen verrattuna kunnan järjestämässä yhdyskuntajätteen kuljetuksessa kokonaisliikennesuorite on riippuvainen miten eri urakoitsijoiden asiointipisteet ovat sijoittuneet tarkastelualueelle. Taloudellisuustekijät ohjaavat siten, ettei ero kovin merkittäväksi kasva. Jätteenkuljetusten suoritteita tulee tarkastella koko alueen kattavana tehokkuuden näkökulmasta eli kuinka suuri hyötykuorma kantavuuteen nähden saadaan kerättyä jätettä alueelta ja kuinka paljon ajovuoron työajasta kuluu reitin ajoon. Kysymys on miten tehokkaasti työaika saadaan hyödynnettyä ja kertymä vastaamaan keräilyajoneuvon kantavuutta.
- Liikenteen kokonaissuoritteessa ei synny merkittävää eroa kuljetusjärjestelmien välillä, eikä kuljetusjärjestelmällä voida osoittaa olevan vaikutusta liikenneturvallisuuteen.
- Viranomaisselvityksessä esitettyjä terveys- ja ympäristöhaittoja ei voida osoittaa.
- Palvelut ovat myös nykyisellään kattavia. Tyhjennyspalveluita tarjotaan koko jätelautakunnan alueella useamman yrityksen toimesta.
- Jätehuollon keräilyyn liittymättömien määrä ei ole kuljetusjärjestelmäsidoonainen asia.
- Molemmat kuljetusjärjestelmät ovat samassa asemassa ja liittymisen (jätteen luovuttamisen) noudattamatta jättäminen edellyttää valvontaviranomaisen (ELY, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen) toimenpiteitä. Yrittäjät eivät voi pakottaa ketään solmimaan jätteen kuljetussopimuksia. Mahdollisimman korkea liittymisaste ja jätehuoltomääräysten mukainen toiminta on niin viranomaisen kuin yritysten edun mukaista.
- Lajittelun puutteet eivät liity kuljetusjärjestelmään. Tämä on viranomaistehtävä.
- Toimiva, ajantasainen ja luotettava seuranta on mahdollista järjestää molemmissa kuljetusjärjestelmissä. Ajantasainen jätteenkuljetusrekisteri ja jätehuoltomääräysten mukaiset tyhjennysvälit ovat niin viranomaisten kuin kuljetusyritystenkin edun mukaista.
- Kuljetusten, liittymisten ja jätehuoltomääräysten noudattamisen valvonta ei ole kuljetusjärjestelmästä riippuvaista. Jätteenkuljetusrekisterin tulisi olla ajantasainen molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä ja jätehuoltoviranomaisen valvontatehtäviä ei voida siirtää kuntayhtiölle vaan jätehuoltoviranomaisen tulisi itse seurata liittymistilannetta, huomauttaa laiminlyönneistä ja ilmoittaa niiden pitkittyessä asiasta suoraan muille viranomaisille molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä.

JOHTOPÄÄTÖS

Selvityksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että kiinteistön haltijan järjestämä jätehuolto täyttää jätelain 35 ja 37 § mukaiset vaatimukset nykyisillä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen alueilla Aurassa, Kaarinassa, Liedossa, Marttilassa, Paimiossa, Paraisilla, Pöytyässä, Ruskossa, Salossa, Sauvossa ja Turussa. Näin ollen tehdyn tarkastelun perusteella ei ole laillista estettä valita jätelain 37 § mukaiseksi kuljetusjärjestelmäksi kiinteistön haltijan järjestämää jätteen kuljetusta.

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	i
1. JOHDANTO	1
1.1 TAUSTA JA TAVOITE	1
1.2 SELVITYKSEN RAJAUS	2
2. TILANNE KOHDEALUEELLA	3
3. JÄRJESTETYN JÄTTEENKULJETUKSEN MUODOT	4
4. KULJETUSJÄRJESTELMIEN TARKASTELU	6
4.1 MOLEMMISTA KULJETUSJÄRJESTELMISTÄ SELVITETTÄVÄT ASIAT	6
4.1.1 Kuljetuspalveluiden kattavuus	6
4.1.2 Palvelun luotettavuus	8
4.1.3 Jätteenkuljetuspalveluiden kohtuullisuus ja syrjimättömät ehdot	8
4.1.3.1 Tyhjennysten hinnoittelu	8
4.1.3.2 Johtopäätös hinnoittelun syrjivyydestä ja kohtuullisuudesta	15
4.1.3.3 Irtisanomisehdot ja tyhjennysvälit	16
4.2 KIIINTEISTÖN HALTIJAN JÄRJESTÄMÄÄ JÄTTEENKULJETUSTA KOSKEVAT ERITYISVAATIMUKSET	17
4.2.1 Edistääkö nykyinen järjestelmä jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa?	17
4.2.2 Tukeeko järjestelmä jätehuollon alueellista kehittämistä?	17
4.2.3 Aiheuttaako nykyinen järjestelmä terveys- tai ympäristövaaraa?	18
4.2.4 Jätekuljetusten suoritteet	18
4.2.5 Liikenneturvallisuus	18
4.2.6 Emissiot – melu ja ilmapäästöt	19
4.3 NYKYISEN KULJETUSJÄRJESTELMÄN SÄILYTTÄMISEN MYÖNTEISET VAIKUTUKSET	19
4.3.1 Kotitalouksien asema	19
4.3.2 Yritysten toiminta	20
4.3.3 Kunnan jäteaseman arvio	20
4.3.4 Arvio työllisyysvaikutuksista	20
4.4 YRITYSTEN ELINKELPOISUUS	21
4.4.1 Kuljetusyrittäjien arvio	21
4.4.2 Arvio yritysten elinkelpoisuudesta	21
4.4.3 Viranomaisten toiminta	22
5. VERTAILU MUIHIN SELVITYKSIIN	24
5.1 Taloustutkimus Oy:n selvitys jätehuollon hinnoista Lounais-Suomen alueella	24
5.2 Jätekuljetusjärjestelmien vertailu, Logistinen näkökulma, Lounais-Suomi	26
5.3 VIRANOMAISSELVITYS	26
6. JÄTELAIN 37 §:N MUKAINEN ARVIOINTI	27
6.1 KATTAVUUS (MOLEMMAT KULJETUSJÄRJESTELMÄT)	27
6.2 LUOTETTAVUUS (MOLEMMAT KULJETUSJÄRJESTELMÄT)	27
6.3 KOHTUULLISET JA SYRJIMÄTTÖMÄT EHDOT (MOLEMMAT KULJETUSJÄRJESTELMÄT)	27
6.4 EDISTÄÄKÖ NYKYINEN KULJETUSJÄRJESTELMÄ JÄTEHUOLLON YLEISTÄ TOIMIVUUTTA KUNNASSA?	27
6.5 TUKEEKO NYKYINEN KULJETUSJÄRJESTELMÄ JÄTEHUOLLON ALUEELLISTA KEHITTÄMISTÄ?	28
6.6 AIHEUTTAKO NYKYINEN KULJETUSJÄRJESTELMÄ TERVEYS- TAI YMPÄRISTÖVAARAA TAI HAITTAA?	28
6.7 NYKYISEN KULJETUSJÄRJESTELMÄN SÄILYTTÄMISEN MYÖNTEISET VAIKUTUKSET	28
6.7.1 Kotitalouksien asema	28
6.7.2 Yritysten toiminta	28
6.7.3 Viranomaisten toiminta	29
7. JOHTOPÄÄTÖS	29

KAAVIOT JA KUVAT

Kuva 3-1 Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus	4
Kuva 3-2 Kunnan järjestämä jätteenkuljetus	5
Kuva 4-1 Tyhjennyspisteiden sijainnit (punaiset pisteet kuvaavat nykyisiä tyhjennyspisteitä, vihreät Topinojan jätekeskus, Korvenmäen jätekeskus, Isosuon jätekeskus ja Rauhalan jätekeskus; valkoisella esitetty alue on Ruskon alue, jossa on kunnan järjestämä jätteiden kuljetus)	7
Kuva 4-2. 240 L sekajäteastian tyhjennyksen hinta etäisyyden funktiona Isosuon jätekeskukseen. (sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa)	9
Kuva 4-3. 240 L sekajäteastian tyhjennyksen hinta etäisyyden funktiona Korvenmäen jätekeskukseen (sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa)	9
Kuva 4-4. 240 L sekajäteastian tyhjennyksen hinta etäisyyden funktiona Rauhalan jätekeskukseen (sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa)	9
Kuva 4-5. 240 L sekajäteastian tyhjennyksen hinta etäisyyden funktiona Topinojan jätekeskukseen (sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa)	10
Kuva 4-6. 240 L sekajäteastian tyhjennyksen hinta etäisyyden funktiona lähimpään jätekeskukseen, jossa on jätteiden käsittelyä (sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa)	10
Kuva 4-7. Hinnan jakauma 240 L sekajäteastian tyhjennyksessä	11
Kuva 4-8. Bayesin verkolla kuvattu 240 L sekajäteastian kuljetushinnan muodostuminen etäisyyden ja astiamäärän perusteella. Pisteistö on väritetty tyhjennettyjen astiamäärän (kk) astiamäärän mukaan	11
Kuva 4-9. Bayesin verkolla kuvattu 240 L sekajäteastian kuljetushinnan muodostuminen etäisyyden ja tyhjennettyjen astioiden lukumäärän perusteella. Pisteistö on väritetty etäisyyden mukaan	12
Kuva 4-10. Bayesin verkolla kuvattu 660 L sekajäteastian kuljetushinnan muodostuminen etäisyyden ja tyhjennettyjen astioiden lukumäärän perusteella. Pisteistö on väritetty astian tyhjennyshinnan mukaan	12
Kuva 4-11. 600–660 L sekajäteastian tyhjennyshinta etäisyyden funktiona lähimmälle jätelaitokselle, missä on jätteiden käsittelyä (Topinojan tai Korvenmäen jätekeskus). Sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,6 euroa	13
Kuva 4-12. Hinnan jakauma 600–660 L sekajäteastian tyhjennyksessä (ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,6 euroa)	13
Kuva 4-13. Bayesin verkolla kuvattu 660 L sekajäteastian kuljetushinnan muodostuminen etäisyyden ja astiamäärän perusteella. Pisteistö on väritetty tyhjennettyjen astiamäärän (kk) astiamäärän mukaan	14
Kuva 4-14. Bayesin verkolla kuvattu 660 L sekajäteastian kuljetushinnan muodostuminen etäisyyden ja tyhjennettyjen astioiden lukumäärän perusteella. Pisteistö on väritetty etäisyyden mukaan	14
Kuva 4-15. Bayesin verkolla kuvattu 660 L sekajäteastian kuljetushinnan muodostuminen etäisyyden ja tyhjennettyjen astioiden lukumäärän perusteella. Pisteistö on väritetty astian tyhjennyshinnan mukaan	15
Kuva 4-16. Vertailuomakotitalon (ei kompostoiva) jätehuollon kokonaisvuosikustannus kunnittain (sis. alv). Kukin piste vastaa yhden kunnan tietoa. Vihreä piste kuvaa Turun seutua. (Muokaten lähteestä JLY: Tietoa kotitalouksien jätehuollosta 2015)	16
Kuva 4-17 Liikenneonnettomuudet Turun seudulla vuonna 2015	19

LIITE 1

Jätteenkuljetusjärjestelmien nykytilannetta koskevan kyselyn referaatit

LIITE 2

Jätteenkuljetusyrityksille toimitettu kysely

LIITE 3

Jätehuolto- ja ympäristöviranomaisille toimitettu kysely

LIITE 4

Jätelaitokselle toimitettu kysely

1. JOHDANTO

1.1 TAUSTA JA TAVOITE

Kunnan on huolehdittava siitä, että jätelain 32 §:n 1 momentissa tarkoitetun jätteen kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanottopaikasta 36 tai 37 §:n mukaisesti (kiinteistöittäinen jätteenkuljetus). Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestämistavasta riippumatta järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa on noudatettava jätelautakunnan jätehuoltomääräyksiä. Jäte on toimitettava kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan.

Kunta voi päättää, että kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta ei järjestetä alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet, vähän jätteen haltijoita tai vähän kuljetettavaa jätettä, jollei kuljetusta ole ympäristö- tai terveyssyistä pidettävä tarpeellisenä.

Kunnan on jätelain 36 §:n mukaan järjestettävä kiinteistöittäinen jätteenkuljetus, jollei 37 tai 41 §:stä muuta johdu (kunnan järjestämä jätteenkuljetus). Jätteen saa kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa ottaa kuljetettavakseen vain kunta tai jätteen kuljettaja, joka toimii kunnan lukuun.

Kunta voi päättää, jätelain 37 §:n mukaisesti, että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa (kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus), jos:

1. näin järjestetty jätteenkuljetus täyttää 35 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset;
2. jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;
3. päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Kunta voi päättää, että kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus koskee lajiltaan tai laadultaan tiettyntyyppistä jätettä. Kunnan on seurattava ja valvottava kiinteistön haltijan järjestämän jätehuollon päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä sekä tarvittaessa käsiteltävä jätteenkuljetusta koskeva asia uudelleen.

Kunnan on ennen 35 §:n 4 momentissa ja 37 §:ssä tarkoitetun päätöksen tekemistä tai muuttamista varattava kaikille, joiden oloihin päätöksenteolla on huomattava vaikutus, mahdollisuus saada tietoa ja lausua mielipiteensä asiasta. Vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 41 §:ssä. Kunnan on tiedotettava edellä tarkoitetusta päätöksestään yleisesti kuntalaisille ja julkaistava päätös tietoverkossa.

Turun seudulla on jätehuoltomääräysten mukaisesti kaikkien asuinkiinteistöjen ja muiden kunnallisen yhdyskuntajätehuollon piiriin kuuluvien kiinteistöjen liittyttävä järjestettyyn jätehuoltoon. Turun seudulla on käytössä kaksi erilaista jätteenkuljetusvaihtoehtoa.

1. **Kunnan järjestämä** jätteenkuljetus on käytössä Naantalissa, Nousiaisissa, Maskussa, Mynämäessä, Raisiossa ja Ruskon kunnan Vahdon alueella sekä Paraisen kaupungin Nauvon, Korppoon, Houtskarlin ja Iniön alueella. Lounais-Suomen Jätehuolto järjestää kiinteistöille näiden jätehuoltomääräysten mukaisen jäteastioiden tyhjentämisen ja jätteenkuljetuksen. Lisäksi kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen ulkopuolisilla alueilla on käytössä Lounais-Suomen Jätehuollon järjestämä polttokelpoisen jätteen aluekeräys.
2. **Kiinteistön haltijan järjestämä** jätteenkuljetus on käytössä Auran, Kaarinan, Liedon, Marttilan, Pöytyän, Paraisten kantakaupungin, Ruskon kantakunnan ja Turun alueella. Kiinteistön haltija liittyy kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen ottamalla yhteyttä jätehuoltorekisteriin hyväksyttyyn jätteenkuljettajaan ja tekemällä sopimuksen jätteiden noutamisesta ja kuljettamisesta kiinteistöltä näiden jätehuoltomääräysten mukaisesti.

Kiinteistöt voivat liittyä myös kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen sopimalla yhteisen jäteastian eli kimpaa-astian käytöstä. Yhteisiä jäteastioita voidaan käyttää kaikkien jätelajien keräämiseen. Taajama-alueella yhteisiä jäteastioita voivat käyttää yksittäiset kiinteistöt, jotka sijaitsevat lähinaapureina, enintään kilometrin päässä toisistaan. Taajama-alueen ulkopuolella yhteisiä jäteastioita voivat käyttää:

- kiinteistöt, jotka sijaitsevat enintään viiden kilometrin päässä yhteisestä keräysvälineestä tai
- kiinteistöt, jotka sijaitsevat saman yksityistien varrella tai
- kiinteistöt, joilla ei ole tieyhteyttä, mikäli yhteinen astia on helpompi saavuttaa kuin Turun Seudun jätehuollon ylläpitämät polttokelpoisen jätteen aluekeräyspisteet ja sijaitsee kiinteistön käyttämässä satama- tai laituripaikassa tai luontaisen kulkureitin varrella edellä mainittuja etäisyysrajoituksia noudattaen. Etäisyyttä laskettaessa ei oteta huomioon veneellä kuljettavaa matkaa.

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta toimii kuntien yhteisenä jätehuoltoviranomaisena. Jätehuoltolautakunta tekee päätöksen kuljetusjärjestelmästä. Jätehuoltolautakunnan antamien jätehuoltomääräysten noudattamista valvoo kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja alueellinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus). Valvontaviranomaiset valvovat jätelain noudattamista, antavat tarvittaessa valvontamääräyksiä ja uhkasakkoja laiminlyöntien ja rikkomusten oikaisemiseksi, tekevät päätökset valvonta-asioissa ja käsittelevät niille kuuluvat ilmoitus- ja lupapäätökset.

Tämä työ on kuljetusyrittäjien selvitys jätelain 35 §:n ja 37 §:n mukaisten ehtojen täyttymisestä Turun seudun seuraavissa kunnissa: Aura, Kaarina, Lieto, Marttila, Paimio, Parainen, Pöytyä, Rusko, Salo, Sauvo ja Turku. Selvitys ei ota kantaa kuljetusjärjestelmän valintaan. **Tässä versiossa on lisätty vertailu viranomais selvitykseen (liite 5)**

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus on järjestämistavasta riippumatta järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

1.2 SELVITYKSEN RAJAUS

Tämä selvitys ja tehtävä päätös kuljetusjärjestelmästä rajataan jätteenkuljetuksiin, jotka koskevat kunnan vastuulla olevien kiinteistöjen tavallisten kotitalousjätteiden keräysastioiden tyhjentämistä ja joissa on tällä hetkellä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetusjärjestelmä, ts. sekajäte seuraavan tyyppisistä kiinteistöistä/yksiköistä:

- vakituiset asuntokiinteistöt
- sosiaali- ja terveyshuolto
- koulutus (koulut)
- julkisyhteisöjen ja julkisoikeudellisten yhdistysten hallinto- ja palveluyksiköt

Turun seudun alueet, joilla on kunnan järjestämä jätteenkuljetus, eivät kuulu tämän tarkastelun piiriin. Sakokaivo- ja umpikaivolietteiden tyhjennykset eivät myöskään sisälly tähän tarkasteluun.

2. TILANNE KOHDEALUEELLA

Turun kaupunkiseudun jätehuoltolautakunta on 29.5.2013 (§ 31) päättänyt kunnan vastuulla olevan jätteen kuljetuksen järjestämisestä toimialueellaan seuraavaa:

- 1) Sako- ja umpikaivolietteiden kuljetus järjestetään jätelain 37 §:n mukaisena kiinteistön haltijan järjestämänä kuljetuksena koko lautakunnan toimialueella. Muun kunnan vastuulla olevan jätteen kuljetukset järjestetään:
- 2) Jätelain 36 §:n mukaisena kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena Maskussa, Mynämäellä, Naantalissa, Nousiaisissa, Raisiossa, Ruskossa Vahdon kunnanosassa sekä Paraisten ulkosaarissa (Nauvo, Korppoo, Houtskari ja Iniö).
- 3) Jätelain 37 §:n mukaisena kiinteistön haltijan järjestämänä kuljetuksena Aurassa, Kaarinassa, Liedossa, Marttilassa, Paraisten pääsaarilla, Pöytyällä (Yläneen kunnanosaa lukuun ottamatta), Ruskossa Ruskon kunnanosassa, Tarvasjoella ja Turussa.

Päätöksestä valitettiin Turun hallinto-oikeuteen, joka kumosi valitusten johdosta jätehuoltolautakunnan päätöksen 29.5.2013 kohtien 1 ja 3 osalta. Hallinto-oikeuden päätöksestä valitettiin edelleen Korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka ratkaisussaan (18.2.2016) on tutkinut asian. Valitukset hylättiin ja Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta ei muutettu.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä perusteltiin, ettei Turun kaupunkiseudun jätehuoltolautakuntaa koskevan **sopimuksen määräyksillä voitu syrjäyttää** hallintolain mukaista **selvitysvelvollisuutta** ja niitä uuden jätelain säännöksiä, joiden perusteella **päätöksen lainmukaisuutta on arvioitava**. Tähän nähden **pelkästään kuntien kantoja ei voida pitää riittävänä selvityksenä** siitä, että kunnan alueella **täytyisivät laissa asetetut edellytykset** kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle.

Kunnan päätös kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen käyttöönotosta voi koskea kuntaa tai sen osaa. Kunta voi lisäksi rajata tällaisen päätöksen koskemaan vain tiettyä jätelajia tai tietynlaatuista jätettä. Jotta jätelaissa säädettyjen oikeudellisten vähimmäisedellytysten täyttymistä voidaan arvioida, tulee päätöksenteon tueksi tehtävässä selvityksessä kuvata päätöksen kohteena olevia alueita riittävän yksityiskohtaisesti ja niin, että kysymyksessä oleviin jätelajeihin mahdollisesti liittyvät erityispiirteet otetaan huomioon.

Selvityksessä on erityisesti kiinnitettävä huomiota niihin alueiden ominaisuuksiin, joilla on merkitystä jätteenkuljetuksen ja sen kustannusten tai toimivuuden kannalta, kuten asuinkiinteistöjen määrään ja tiheyteen, kuljetusmatkoihin tai alueen kuljetusoloihin muutoin. Samankaltaiset alueet voidaan tarkastelussa yhdistää, mutta kuljetusolojen kannalta erityyppisiä alueita, kuten esimerkiksi keskustaaajamaa, hyvin harvaan asuttuja alueita ja saaristoalueita, on yleensä syytä tarkastella erikseen. Lain esitöissä on yhtenä arvioinnissa huomioon otettavana seikkana mainittu myös kuljetuspalveluista perittävät maksut.

Jätehuoltolautakunnan päätöksenteon **perusteena olleeseen arviointiin ei sisälly tarkastelun kohteena olleista alueista yksityiskohtaista selvitystä**, jossa olisi kiinnitetty huomiota kysymyksessä oleviin jätelajeihin liittyviin erityispiirteisiin tai niihin edellä lueteltuihin alueiden ominaisuuksiin, joilla on merkitystä jätteenkuljetuksen toimivuuden kannalta. Edellä lausuttuun nähden Turun kaupunkiseudun jätehuoltolautakunnan päätöksen ja sen liitteenä olleen aineiston perusteella **ei ole ollut mahdollista arvioida, täyttyvätkö uuden jätelain 37 §:ssä** kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetuksen käyttöönotolle uudessa jätelaissa **asetetut edellytykset**. Jätehuoltolautakunnan **päätös ei siten ole perustunut kohtien 1 ja 3 osalta hallintolain 31 §:n tarkoittamalla tavalla riittäviin selvityksiin**.

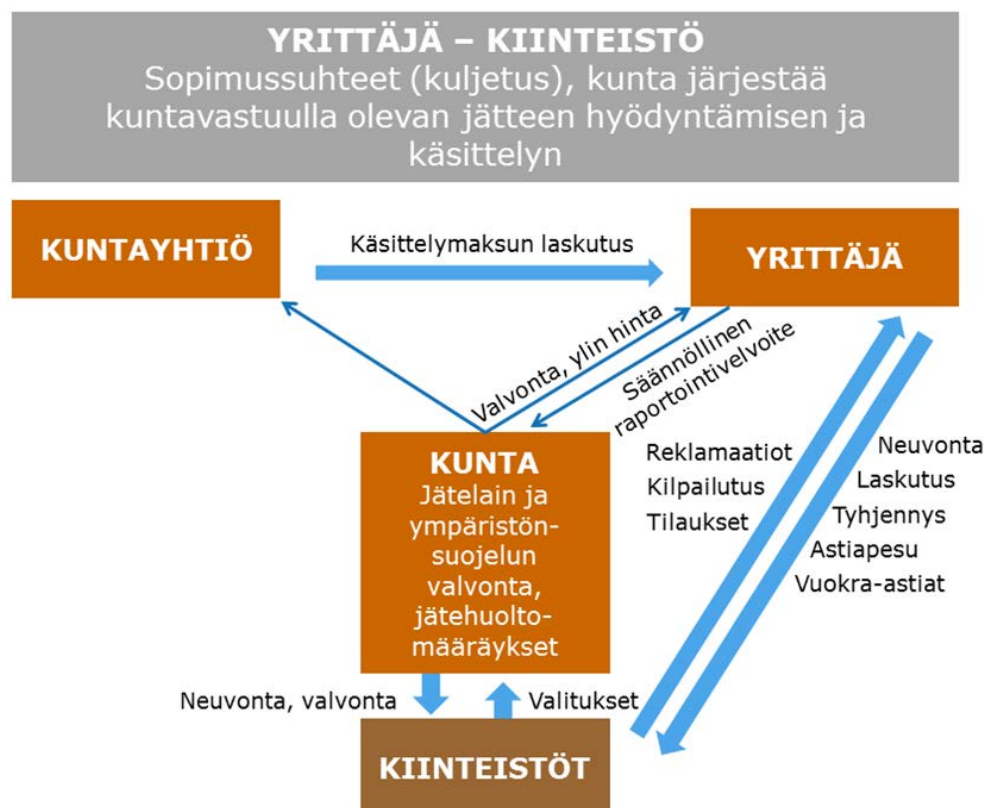
3. JÄRJESTETYN JÄTTEENKULJETUKSEN MUODOT

Kunnan on järjestettävä vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvän jätteen jätehuolto, mukaan lukien sako- ja umpikaivoliete. Velvollisuus koskee sosiaali- ja terveyspalveluiden ja koulutustoiminnan, valtion, kuntien, seurakuntien ja muiden julkisoikeudellisten yhteisöjen sekä julkisoikeudellisten yhdistysten hallinto- ja palvelutoiminnan sekä liikehuoneistossa syntyvää sekä näiden toimintojen yhteydessä alueellisessa putkikeräys- tms. keräysjärjestelmässä kerättävää muuta yhdyskuntajätettä. Velvollisuus ei koske vaarallista jätettä.

Jätehuoltovelvollisuus koskee jätteiden keräystä, kuljetusta ja käsittelyä. Jätteet on kuljetettava kunnan määräämään paikkaan kuljetusjärjestelmästä riippumatta. Ns. järjestetty jätteenkuljetus voidaan toteuttaa kiinteistön haltijan tai kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena, joista ensimmäisessä kuljetusyrittäjä sopii kuljetuksesta kiinteistön haltijan kanssa ja jälkimmäisessä kunta järjestää jätteenkuljetuksen kilpailuttamalla jätteenkuljetukset. Turun seudulla on voimassa sekajärjestelmä, jolloin osalla alueista on kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ja osalla kunnan järjestämä jätteenkuljetus.

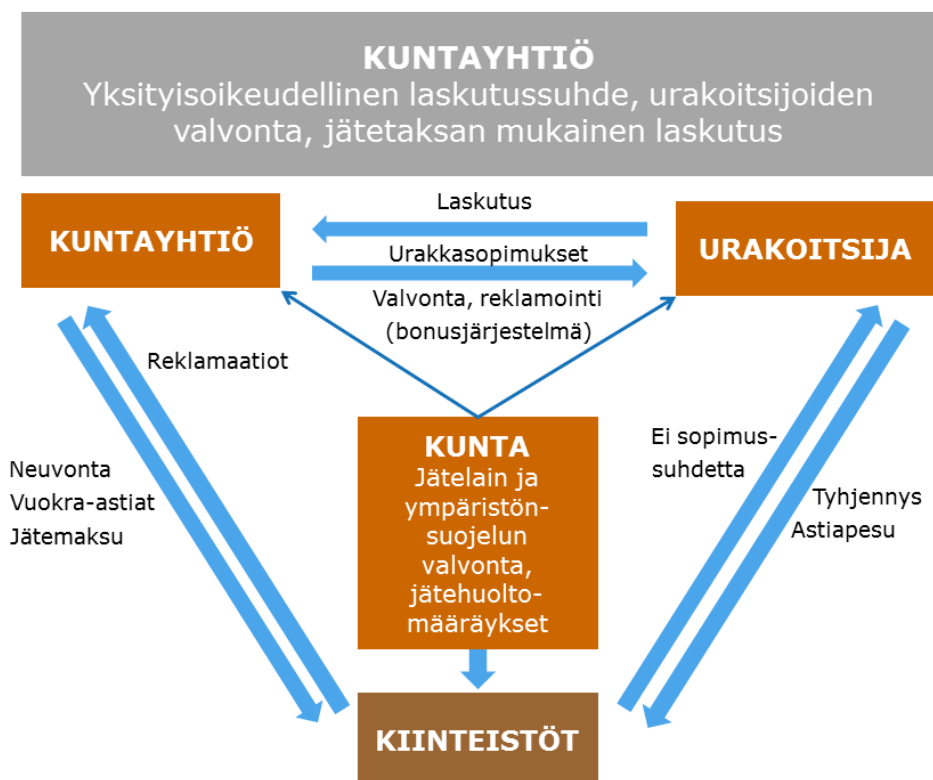
Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n tehtäviin kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuuluu ottaa vastaan sekä käsitellä yrittäjien sille toimittamat yhdyskuntajätteet sekä laskuttaa niistä yrittäjää. Turun seudulla on neljä jätteen vastaanottoa: Topinojan jätekeskus (Turku), Korvenmäen jätekeskus (Salo), Isosuo jätekeskus (Raisio) ja Rauhalan jätekeskus (Parainen). Käytännössä käsittelyä on Topinojan ja Korvenmäen jätekeskuksissa.

Yrittäjät tekevät sopimuksen kiinteistönhaltijoiden kanssa sekä huolehtivat jätteenkuljetusten käytännön järjestämisestä. Yrittäjät laskuttavat kuljetuksista niin, että ne sisältävät kunnan perimät julkisoikeudelliset vastaanottomaksut. Kunnalle kuuluvat myös keräykseen ja jätteenkuljetukseen liittyvä terveyden- ja ympäristönsuojelun viranomaisvalvonta sekä jätehuoltoviranomaisen tehtävät, kuten jätteenkuljetusrekisterin ylläpito, joita ei saa luovuttaa yhtiölle. Turun seudulla jätehuoltoviranomaisena toimii Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta. Jätehuollon ympäristönsuojelun valvonnasta, johon kuuluu jätelain, jätehuoltomääräysten ja ympäristönsuojelulain mukaisuuden valvonta, vastaa alueen kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset sekä ELY-keskukset. Tarkastelualueella jätehuollon tekninen järjestäminen on siirretty osalla alueista yrityksille (kuva 3-1), mutta kunta vastaa siitäkin viimekädessä.

Kuva 3-1 Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus

Turun seudulla kunnan järjestämä jätteenkuljetus on käytössä Naantalissa, Nousiaisissa, Maskussa, Mynämäessä, Raisiossa ja Ruskon kunnan Vahdon alueella sekä Paraisten kaupungin Nauvon, Korppoon, Houtskarın ja Iniön alueella. Näillä alueilla kunta järjestää jätteenkuljetukset kuntayhtiön kautta ja kuntayhtiö huolehtii hankintayksikkönä kuljetusyrittäjien kilpailutuksesta (kuva 3-2). Kilpailutuksen voittaneesta yrityksestä tulee urakoitsija eli sen ja jätteenhaltijan (kiinteistöt) välille ei synny sopimussuhdetta. Kuntayhtiö laskuttaa jätteenhaltijoita jätehuoltoviranomaisen määräämän jätetaksan ja jätemaksun mukaisesti. Jätehuollon terveyden- ja ympäristönsuojelun viranomaisvalvonta on ympäristönsuojeluviranomaisella ja jätehuollon viranomaistehtävät jätehuoltoviranomaisella. Kunnalla on siten rooli jätehuollon teknisenä järjestäjänä sekä jätehuolto- ja valvontaviranomaisena.

Kuva 3-2 Kunnan järjestämä jätteenkuljetus

4. KULJETUSJÄRJESTELMIEN TARKASTELU

4.1 MOLEMMISTA KULJETUSJÄRJESTELMISTÄ SELVITETTÄVÄT ASIAT

4.1.1 Kuljetuspalveluiden kattavuus

Kiinteistön haltijan järjestämän jätteiden kuljetuksen alueella yhdyskuntajätteitä kerätään tehdyn selvityksen perusteella 51 948 eri tyhjennyspisteestä (osoitteesta) kuuden (6) alueella toimivan kuljetusyrityksen toimesta. Alueella toimii yhteensä 11 ammattimaista jätteenkuljetusyritystä, joista 5 ei saatu tietoja tähän selvitykseen. Kyselyihin ja haastattelupyyntöihin vastaamattomat yritykset ovat kuitenkin toiminnaltaan varsin pieniä, joten tarkastelun tulokset ovat hyvin kattavat ja kuvaavat hyvin jätehuollon nykytilaa Turun seudulla.

Kyselyihin vastanneiden yritysten osalta tyhjennyspisteissä pysähdytään yhdyskuntajätteen keruuta varten ja astioita tyhjennettiin vuonna 2015 yhteensä 2 023 740 kpl. Kaikista tyhjennyksistä 1 592 452 kpl oli polttokelpoisten jätteiden tyhjennyksiä. Loput tyhjennykset olivat mm. biojätteiden, paperin, kartongin, pahvin, metallin, lasin sekä erilliskerätyn energiajätteiden tyhjennyksiä. Näiden lisäksi ovat vielä Rinki Oy:n tuottajavastuu vastaanottopisteet sekä muut aluekeräyspisteet.

Tilastokeskuksen tuoreimman aineiston mukaan Auran, Kaarinan, Liedon, Marttilan, Paimion, Paraisten, Pöytyän, Ruskon, Salon, Sauvon ja Turun alueella on 66 456 asuinrakennusta. Muita rakennuksia on 11 606 ja ei-vakituisessa asuinkäytössä olevia vapaa-ajan asuntoja 22 089. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen alueet ovat rajattu tämän selvityksen ulkopuolelle.

Tilastokeskuksen asuinrakennustilastot eivät suoraan kerro, kuinka monta järjestetyn jätteenkuljetuksen piiriin kuuluvaa asuin kiinteistöä alueella on. Yhdellä kiinteistöllä, joka on velvollinen liittymään järjestettyyn jätehuoltoon, voi olla useampi kuin yksi rakennus (mm. kerrostalot ja rivitalot). Näin ollen rakennustietokanta ei täysin kuvaa liittymisvelvollisten määrää ja sen perusteella lasketut liittymisasteet ovat ainoastaan suuntaa antavia ja todelliset liittymisasteet ovat huomattavasti korkeampia.

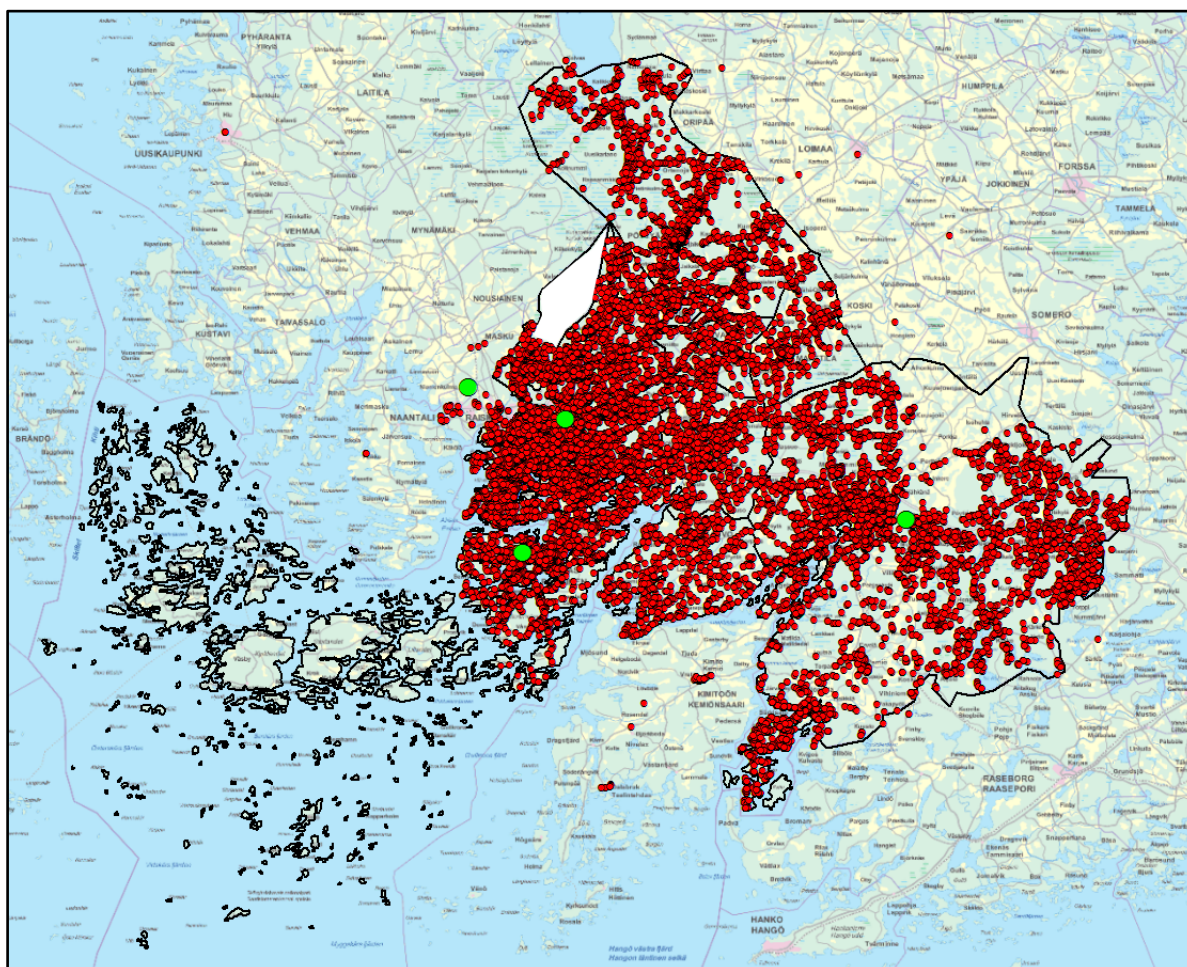
Taulukkoon 4-1 on koottu jätteenkuljetuspalveluitaan tarjoavien kuljetusyrityksien määrät eri kuntien taajama- ja haja-asutusalueilla. Taulukon tulokset perustuvat kuljetusyrityksille tehtyihin kyselyihin, joihin vastasi 6 yritystä 11:sta alueella toimivasta yrityksestä. Näin ollen esitettyjen toimijoiden määrän lisäksi osalla alueista voi olla jopa 5 jätteiden kuljetusta tarjoavaa yritystä enemmän kuin alla olevassa taulukossa ilmoitetaan.

Taulukko 4-1. Yhteenveto tällä hetkellä palveluitaan tarjoavien jätteenkuljetusyritysten määrästä eri alueilla. Taulukon tiedoista puuttuu 5 tarkastelualueella toimivan yrityksen tiedot, koska heiltä ei saatu vastauksia kyselyihin.

Kunta	Taajama-alue	Haja-asutusalue
Aura	3	3
Kaarina	3	3
Lieto	5	4
Marttila	3	3
Paimio	4	4
Parainen	3	3
Pöytyä	3	3
Rusko	3	3
Salo	4	4
Sauvo	3	3
Turku	3	3

Kuljetusyrityksiltä saatujen vastausten perusteella Turun seudulla ei ole yhtään sellaista aluetta (taajama- tai haja-asutusalue), missä palveluita ei olisi saatavilla. Kuten taulukosta 4-1 nähdään niin kaikilla alueilla, missä tällä hetkellä on kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, toimii vähintäänkin 3 eri kuljetusyritystä ja palveluita tarjotaan kattavasti.

Tarkastelemalla kuljetusyrittäjien tämänhetkisiä tyhjennyspisteiden sijainteja (kuva 4-1), tyhjennyspisteiden määrää, Tilastokeskuksen rakennustietokantoja sekä kuljetusyrittäjille tehtyjä kyselyitä ja haastatteluja, voidaan todeta jätteenkuljetuspalveluiden olevan saatavilla kaikilla kuntien eri alueilla. Turun seudulla ei ole yhtään aluetta, missä palveluita ei ole saatavilla asiakkaiden niitä haluttaessaan. Näin ollen nykyisin käytössä oleva kiinteistön haltijan järjestämä jätteiden kuljetus on kattava sekä palveluita on saatavilla kaikilla alueilla, jos kiinteistöt niitä haluavat käyttää.

Kuva 4-1 Tyhjennyspisteiden sijainnit (punaiset pisteet kuvaavat nykyisiä tyhjennyspisteitä, vihreät Topinojan jätekeskus, Korvenmäen jätekeskus, Isosuon jätekeskus ja Rauhalan jätekeskus; valkoisella esitetty alue on Ruskon alue, jossa on kunnan järjestämä jätteiden kuljetus).

Jätelain mukaisen valvontaviranomaisen on huolehdittava siitä, että kaikki kiinteistöt, joille ei ole myönnetty poikkeusta, kuuluvat järjestettyyn jätteen kuljetukseen. Kuljetusjärjestelmällä ei ole tähän merkitystä. Kuljetusyrittäjällä ei ole oikeutta määrätä kiinteistöä liittymään järjestettyyn jätteiden kuljetukseen.

Maksuvaikeuksissa olevien kotitalouksien jätelaskut voidaan periä käräjäoikeudessa ns. riidattomassa menettelyssä. Julkisoikeudelliset maksut voidaan periä ilman tuomiota. Käytännössä jätelaskun maksamisesta voinee neuvotella joustavammin kuin jätemaksun maksamisesta.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteiden kuljetuksessa nykyisten jätteenkuljetusyritysten käytäntöjen mukaan tyhjennykset lopetetaan, jos asiakas ei vastaa yhteydenottoihin ja perintätoimisto ei saa perittyä maksamattomia jätelaskuja (yhteensä 20 - 60 kpl kyselyyn vastanneilla yrityksillä vuodessa). Kun tyhjennykset on lopetettu niin keskimäärin 75 % asiakkaista maksaa maksamattomat jätelaskut ja tyhjennykset jatkuvat normaalisti. Loput 25 % päätyvät käyttämään muiden yritysten palveluita (vuodessa noin 5-15 kpl). Maksukyvyttömät asiakkaat voivat saada toimeentulotuen kautta tukea jätehuoltokustannuksiin, jolloin

asianmukaisesti toimivat asiakkaat saavat jätteenkäsittelynsä tyhjennettyä, eikä päädy järjestetyn jätteenkuljetuksen ulkopuolelle.

Ei ole myöskään tiedossa, että joku jätteenkäsittelijä pitäisi jätelaskua liian suurena.

4.1.2 Palvelun luotettavuus

Palvelujen laatuun tai luotettavuuteen kuljetusjärjestelmän muutoksella ei ole olennaista vaikutusta. Jokainen jätteenkäsittelijä saa tyhjennyspalvelun. Kunnan järjestämässä järjestelmässä kuljetukset voivat lähtökohtaisesti jonkin verran tehostua yhdyskuntajätteen osalta, koska kuljetukset voidaan reitittää tehokkaammin. Tällä hetkellä Turun seudulla keräysreitit ovat tehokkaita, eikä järjestelmän muutoksella saavuteta merkittävää muutosta reittien kokonaistehokkuuteen.

Siirtymisessä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen jätteen tuottajan valinnanvapaus jätteenkuljetusyrityksen suhteen poistuu. Poikkeustilanteiden (ei tarkoita poikkeusoloja, vaan esim. muutoksia tyhjennysväleissä ja reiteissä) resursointia on pidetty kunnan järjestämässä mallissa ongelmana. Kunnan järjestämän palvelun etuna voidaan pitää yhdenmukaista kohtelua kuntalaisille, laskutus toimii tasahinnoitteluna ja neuvonta on yhdenmukaista. Yhdenmukaisuus ei tarkoita kuitenkaan syrjimättömyyttä. Tasahinnoittelu tarkoittaa aina sitä, että laskutus ei ole kustannusperusteista ja joku kiinteistö kompensoi toisen kiinteistön samansuuruisia hintaa. Näin tarkasteltuna tasahinnoittelu on syrjivä.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa palvelujen eroja voi syntyä esimerkiksi haja-asutuksen kuljetuspalveluiden järjestämisessä sekä erilliskeräysastioiden järjestämisessä siltä osin, kun niitä ei järjestä esimerkiksi tuottajayhteisö (RINKI) kuljetusjärjestelmästä riippumatta.

Tällä hetkellä Turun seudulla lähes kaikilla asukkailla on mahdollista saada mikä tahansa jätteenkäsittelymääräyksiä tiheämpi jätteenkäsittelyn tyhjennys. Turun seudulla on pitkäaikainen kokemus kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta, eikä palveluiden kattavuudessa ole todettu olevan puutteita.

Alueella on useita kuljetusjärjestelmästä riippumattomia Suomen pakkauskierrätys Rinki Oy:n Rinki-Ekopisteitä, joissa on mm. kartonkipakkausten, metallin, lasipakkausten ja muovipakkausten erilliskeräys.

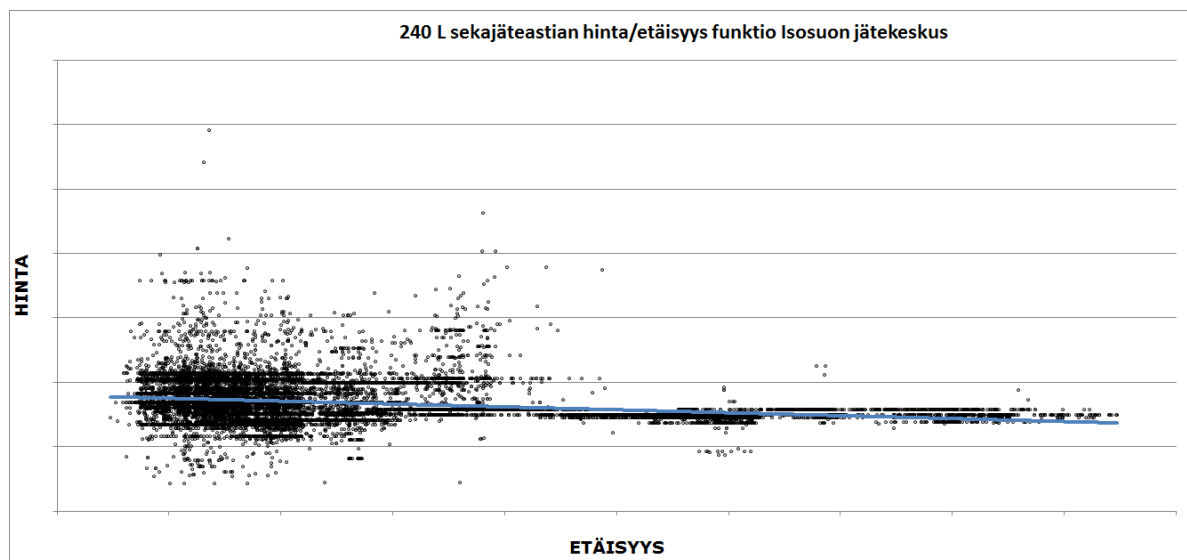
4.1.3 Jätteenkuljetuspalveluiden kohtuullisuus ja syrjimättömät ehdot

4.1.3.1 Tyhjennysten hinnoittelu

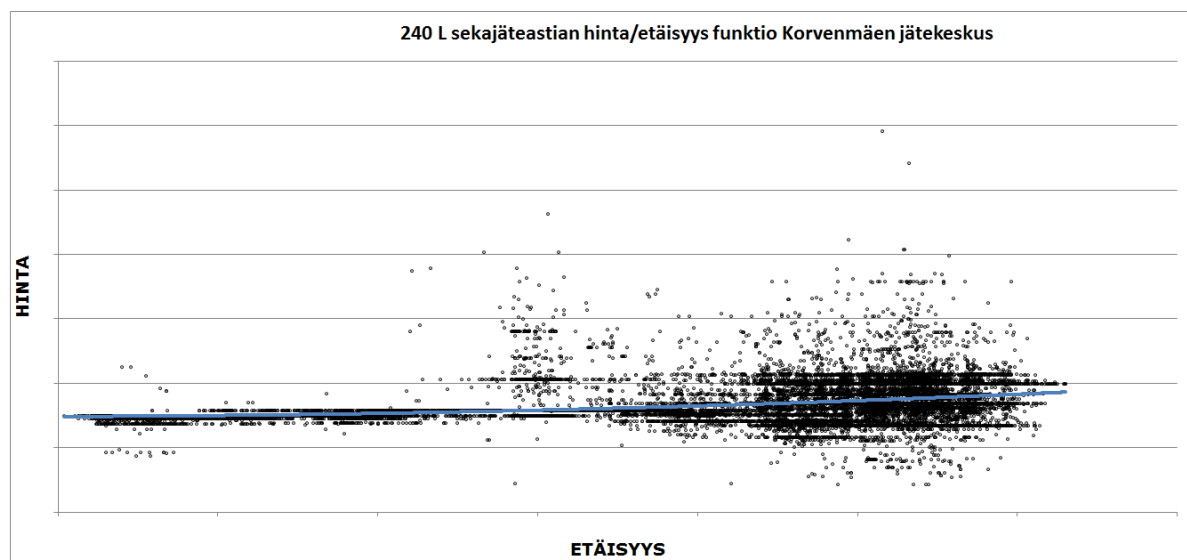
Kohtuulliset ja syrjimättömät ehdot jätteenkuljetuspalveluissa tarkoittavat sitä, että kaikille jätteen haltijoille on tarjolla tarpeen mukaan samantasoista palvelua samanlaisin ehdoin. Absoluuttiset erot palvelun laadussa, hinnassa tai hinta-laatusuhteessa eivät tee palvelun ehtoja automaattisesti syrjiviksi, jos erot ovat kohtuulliset ja perustuvat tuotantorakenteeseen esimerkiksi etäisyyteen, tyhjennyskertoihin, keräysalueen astiamääriin jne. Esimerkiksi pitkä kuljetusetäisyys keräilyalueelle ja samanaikaisesti pienempi tyhjennettävien astioiden määrä vaikuttaa tyhjennettävää astiaa kohden muodostuviin kustannuksiin.

Kuljetusyrityksiltä saatiin aineisto, joka kattoi seuraavat tiedot kaikista tyhjennyspisteistä: osoite, tyhjennysväli, astiamäärät, kerättävä jätelaji, tyhjennys hinnat sekä astiakoot. Näiden tietojen pohjalta analysoitiin kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen hintoja ja vietiin tiedot sekä tulokset paikkatietojärjestelmään. Tarkastelutapa mahdollisti mm. tyhjennys hintojen jakauman ja alueellisuuden arvioinnin. Hinta-analyysi tehtiin kaikille 240 ja 600–660 litran jätteenkäsittelyille. Sekajätteen yli 74 % kerätään joko 240 L tai 600–660 L jätteenkäsittelyllä. Saatujen tulosten pohjalta voitiin ottaa kantaa kuljetusjärjestelmän syrjivyyteen ja kohtuullisuuteen. Tarkastelualueella oli hintaeroja eri kuljetusliikkeiden tyhjennys hinnoissa. Eroja oli myös saman kuljetusliikkeen eri asiakkaiden tyhjennys hintojen välillä.

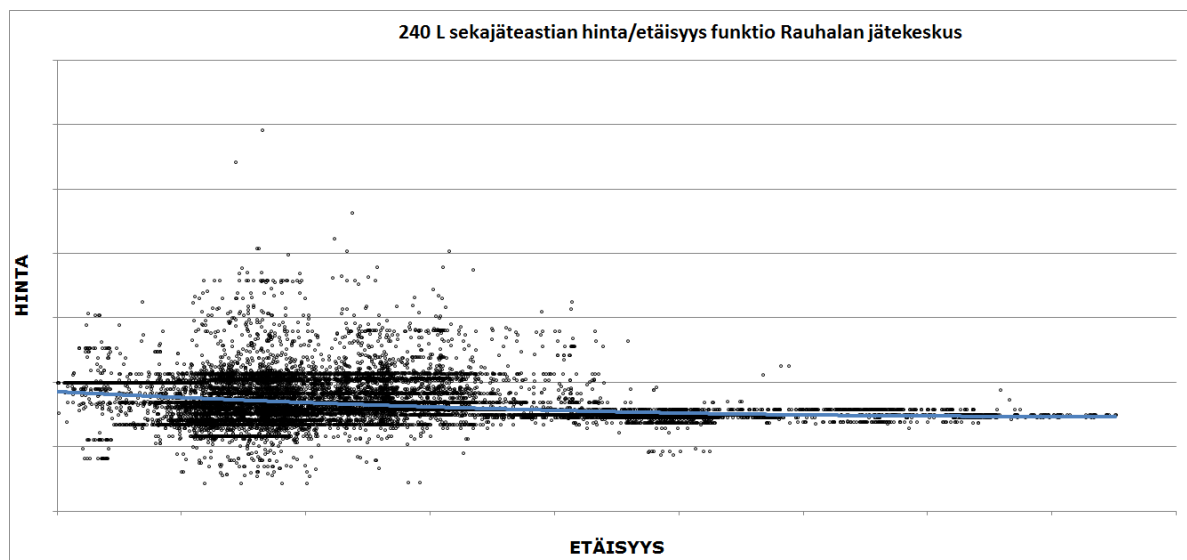
Alla olevissa kuvissa (Kuvat 4-2, 4-3, 4-4 ja 4-5) on esitetty 240 litran sekajätteenkäsittelyn tyhjennyksen hinta suhteessa kuljetusetäisyyteen eri jätteenkäsittelypaikoista. Kunkin käsittelypaikan (Isosuo, Korvenmäen, Topinojan ja Rauhalan jätteenkäsittelykeskukset) osalta on esitetty oma kuvansa. Lisäksi kuvassa 4-6 on esitetty etäisyys lähimpään jätteenkäsittelykeskukseen, jossa on käsittely (Topinojan tai Korvenmäen jätteenkäsittelykeskus). Kuvasta 4-7 nähdään 240 litran sekajätteenkäsittelyn tyhjennys hintoja vastaavat jakaumat. Tietojen luotettavuuden vuoksi kuvista on poistettu y-akselilta arvot, mutta niistä on esitetty ylä- ja alakvartiilit.

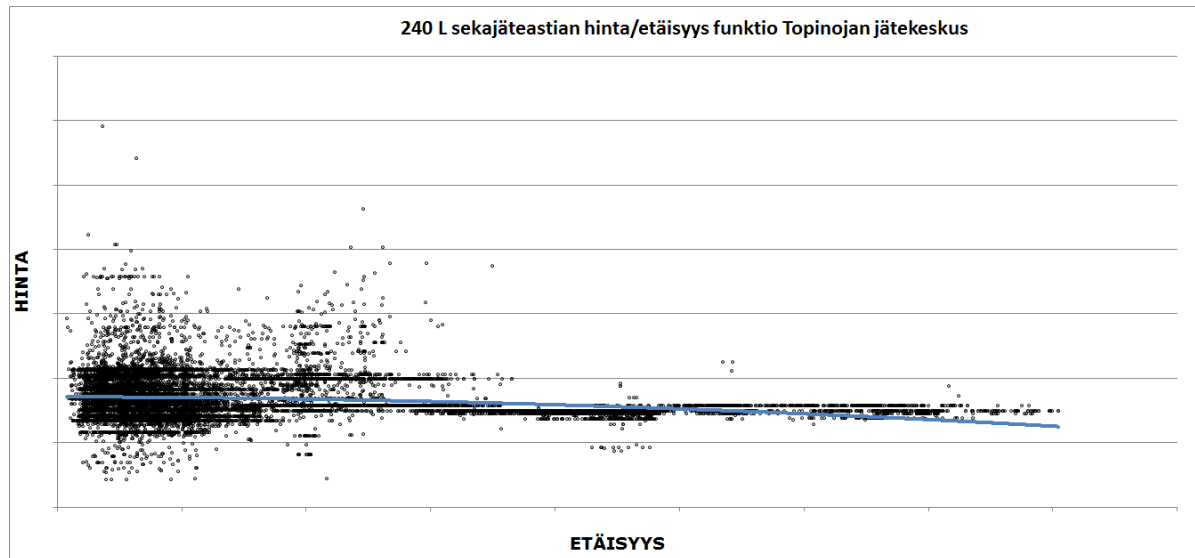
Kuva 4-2. 240 L sekajäteastian tyhjennyksen hinta etäisyyden funktiona Isosuon jätekeskukseen. (sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa).

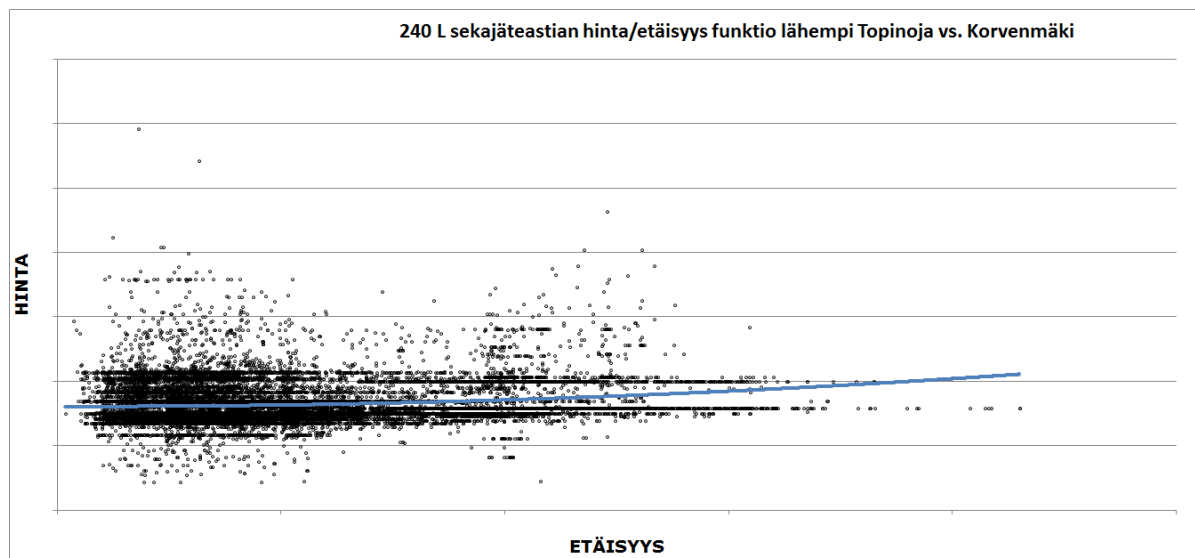
Kuva 4-3. 240 L sekajäteastian tyhjennyksen hinta etäisyyden funktiona Korvenmäen jätekeskukseen. (sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa).

Kuva 4-4. 240 L sekajäteastian tyhjennyksen hinta etäisyyden funktiona Rauhalan jätekeskukseen. (sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa).

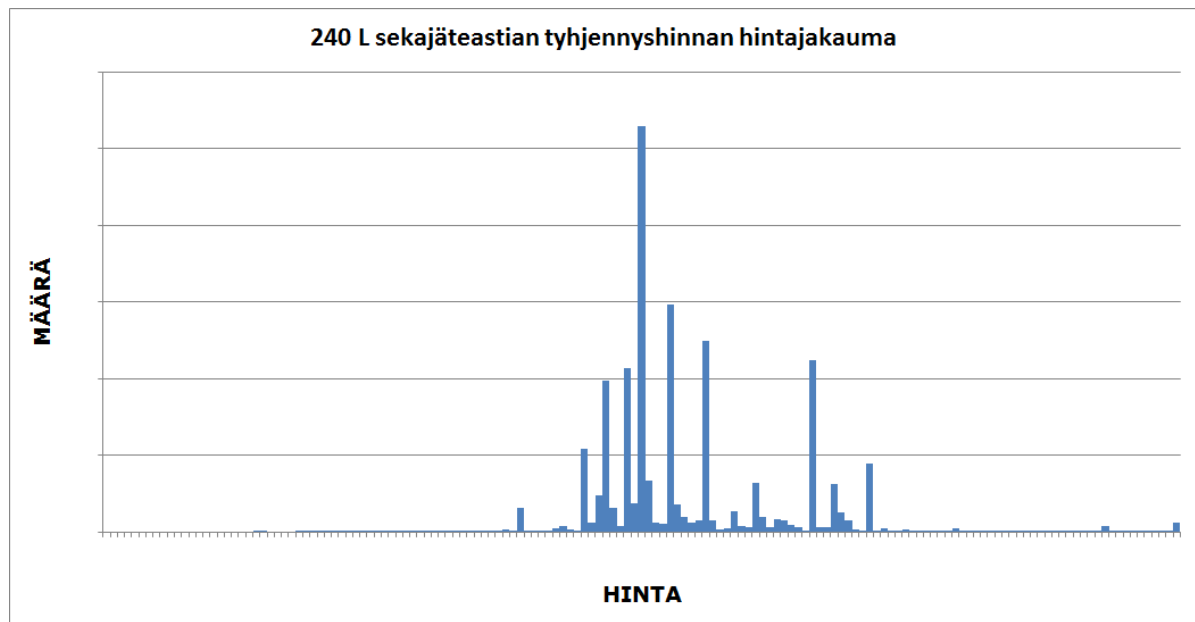
Kuva 4-5. 240 L sekajäteastian tyhjennyksen hinta etäisyyden funktiona Topinojan jätekeskukseen (sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa).

Kuva 4-6. 240 L sekajäteastian tyhjennyksen hinta etäisyyden funktiona lähimpään jätekeskukseen, jossa on jätteiden käsittelyä (sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa).

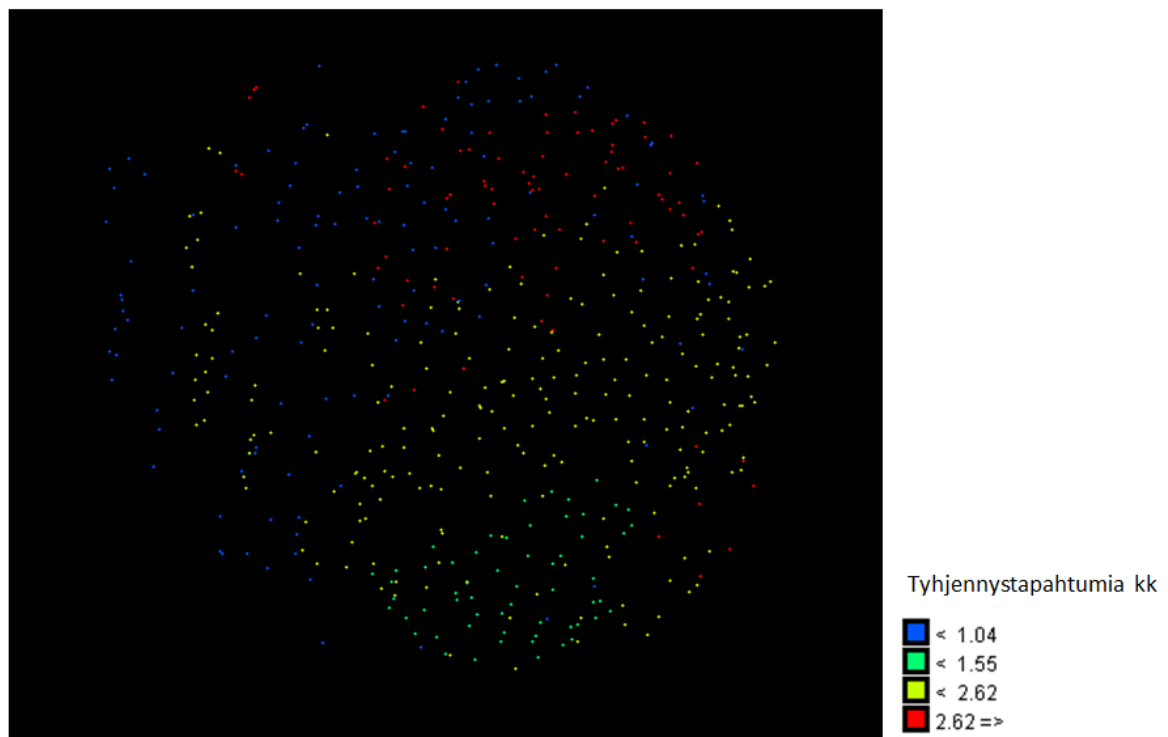
Turun seudulla 240 litran jäteastioiden tyhjennyshinnoissa on hieman poikkeamaa. Yksittäiset selvästi tavanomaista korkeammat tyhjennyshinnat aiheutuvat poikkeavista tyhjennystilanteista. Tällainen tilanne voi olla mm. tiheä tai harva tyhjennysväli yksittäisessä tyhjennyspaikassa tai vaikeasti saavutettava astia. Osalla asiakkaista tyhjennyshinta on myös selkeästi edullisempi kuin muilla asiakkailla samalla alueella. Huomattavasti edullisemmat tyhjennyshinnat ovat myös poikkeamia normaalista tyhjennyksestä ja niille on olemassa selitettävissä olevat tekijät kuten korkeammillekin hinnoille.

Kuva 4-7 havainnollistaa hintajakaumaa 240 litran sekajäteastian tyhjennyshinnoissa Turun seudulla. Sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa jäteastian tyhjennystä kohden ja yli 71 % tyhjennyshinnoista on 2 euron sisällä.

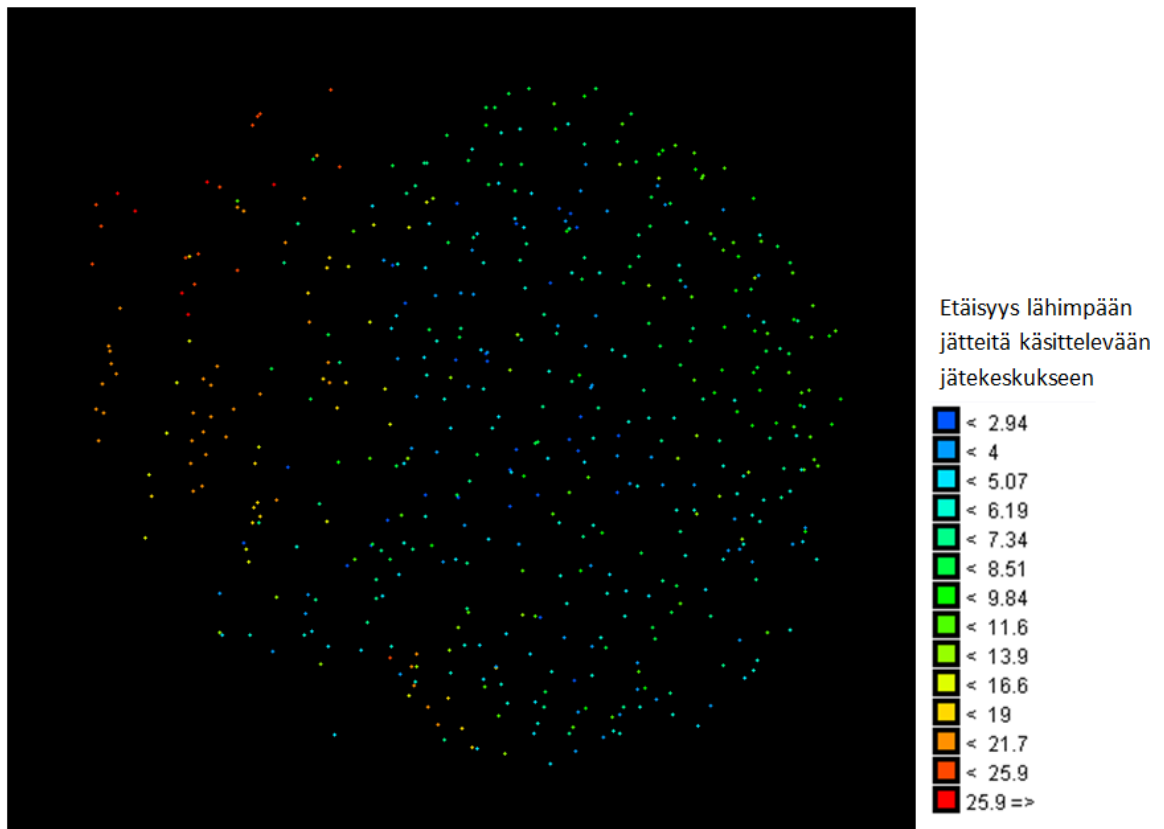

Kuva 4-7. Hinnan jakauma 240 L sekajäteastian tyhjennyksessä.

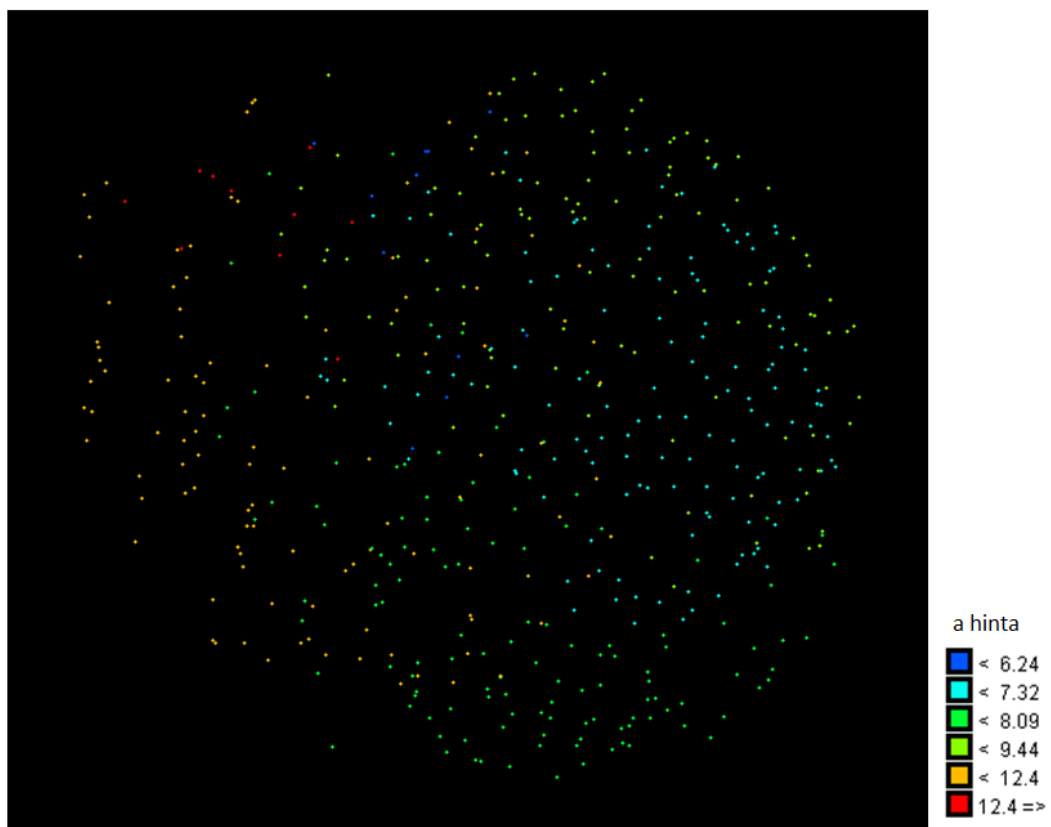
Tarkastelemalla samanaikaisesti useampaa muuttujaa (etäisyys, astiamäärä, hinta) 240 L polttokelpoisen jätteen jäteastioiden osalta, saadaan kuvattua keräys- ja kuljetusjärjestelmän rakennetta (kuvat 4-8, 4-9 ja 4-10). Niiden perusteella kuukaudessa tyhjennettyjen 240 litran polttokelpoisen jätteen jäteastioiden tyhjennyshinnalla ja kuljetusetäisyydellä on selvä riippuvaisuus. Kuljetusetäisyyden pidentyessä tyhjennyshinta pääsääntöisesti myös kasvaa. Jäteastioiden kuukausittaisella tyhjennysten lukumäärällä kiinteistössä ja tyhjennyshinnalla ei ole selvää riippuvaisuutta vaan esimerkiksi käsittelylaitoksen lähellä olevilla kiinteistöillä voi olla jäteastioiden tyhjennyksiä eri määrä kiinteistöissä, mutta yksikköhinta ei selvästi eroa toisistaan. Tyhjennyshintaan vaikuttaa myös astioiden sijoittuminen kiinteistöllä, astioiden täyttöaste sekä asiakassuhteen pituus.

Kuva 4-8. Bayesin verkolla kuvattu 240 L sekajäteastian kuljetushinnan muodostuminen etäisyyden ja astiamäärän perusteella. Pisteistö on väritetty tyhjennettyjen astiamäärän (kk) astiamäärän mukaan.

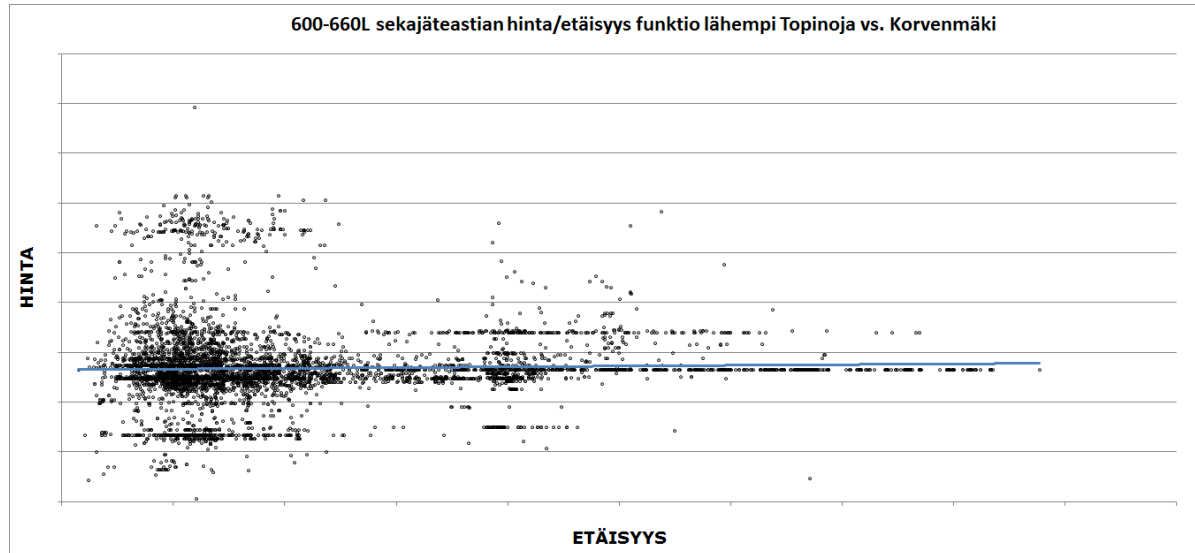
Kuva 4-9. Bayesin verkolla kuvattu 240 L sekajäteastian kuljetushinnan muodostuminen etäisyyden ja tyhjennettyjen astioiden lukumäärän perusteella. Pisteistö on väritetty etäisyyden mukaan.

Kuva 4-10. Bayesin verkolla kuvattu 660 L sekajäteastian kuljetushinnan muodostuminen etäisyyden ja tyhjennettyjen astioiden lukumäärän perusteella. Pisteistö on väritetty astian tyhjennyshinnan mukaan.

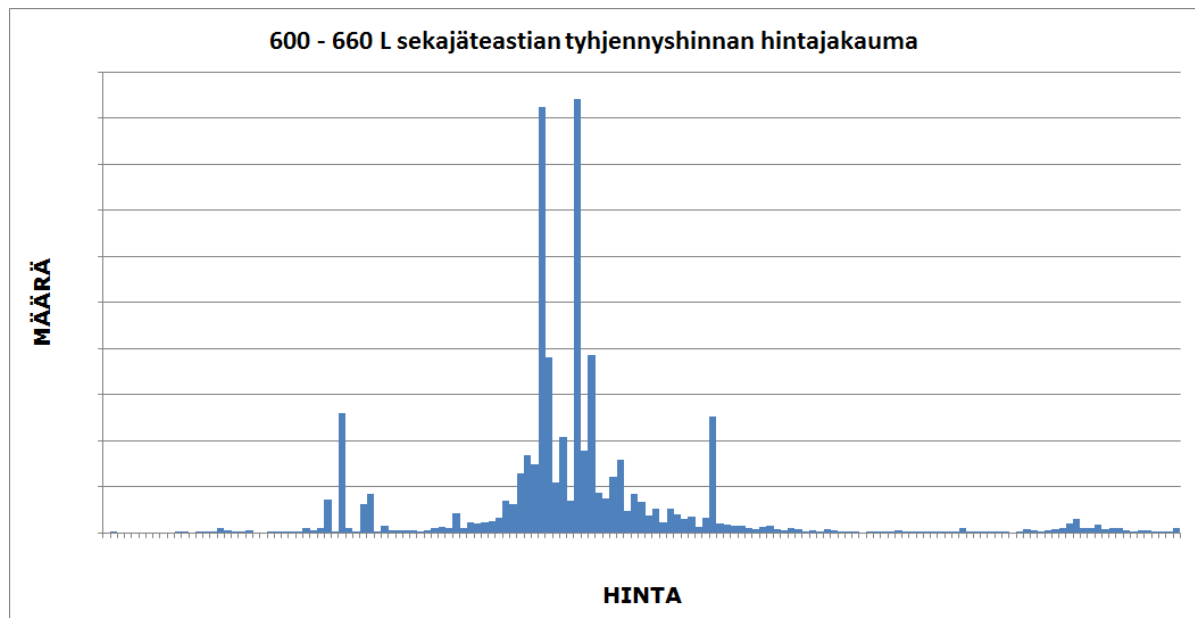
Tarkasteltaessa 600–660 litran sekajäteastioiden hinta/etäisyysfunktiota, tulokset ovat samankaltaiset 240 litran jäteastioiden kanssa. Tästä johtuen 600-660 litran jäteastioiden osalta esitetään ainoastaan hinta/etäisyysfunktio (kuva 4-11) lähimmälle jätelaitokselle, missä on jätteiden käsittelyä (Topinojan tai Korvenmäen jätekeskus).

Hinta/etäisyysfunktion perusteella kuljetusjärjestelmän rakenne vaikuttaa palvelun tuottamisesta perittäviin hintoihin. Alla olevasta kuvasta nähdään, että tyhjennyshinnoissa on hieman poikkeamaa samalla etäisyydellä. Kuvasta voidaan päätellä, että alueella on kilpailua eri yrittäjien välillä ja osalla asiakkaista hinnat ovat laskeneet mm. kilpailun seurauksena. Markkinaehtoisessa järjestelmässä hinnoissa saa ja tulee olla eroja.

Kuva 4-11. 600–660 L sekajäteastian tyhjennyshinta etäisyyden funktiona lähimmälle jätelaitokselle, missä on jätteiden käsittelyä (Topinojan tai Korvenmäen jätekeskus). Sekajätteellä ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,6 euroa.

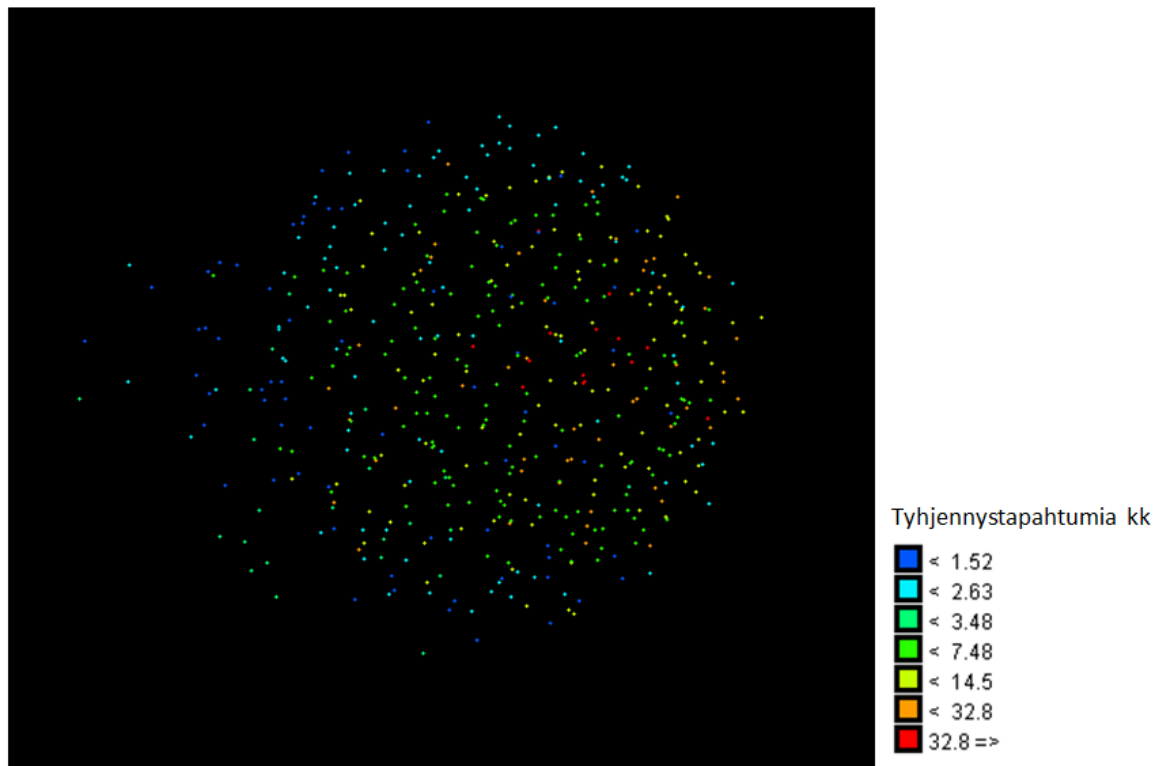
Kuva 4-12 havainnollistaa hintajakauman 600–660 litran sekajäteastian tyhjennyshinnassa Turun seudulla. Sekajätteen osalta ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,6 euroa. Tyhjennyksistä 4 euron hintavaihtelun sisällään on yli 70 % kaikista 600-660 litran sekajäteastian tyhjennyksistä.

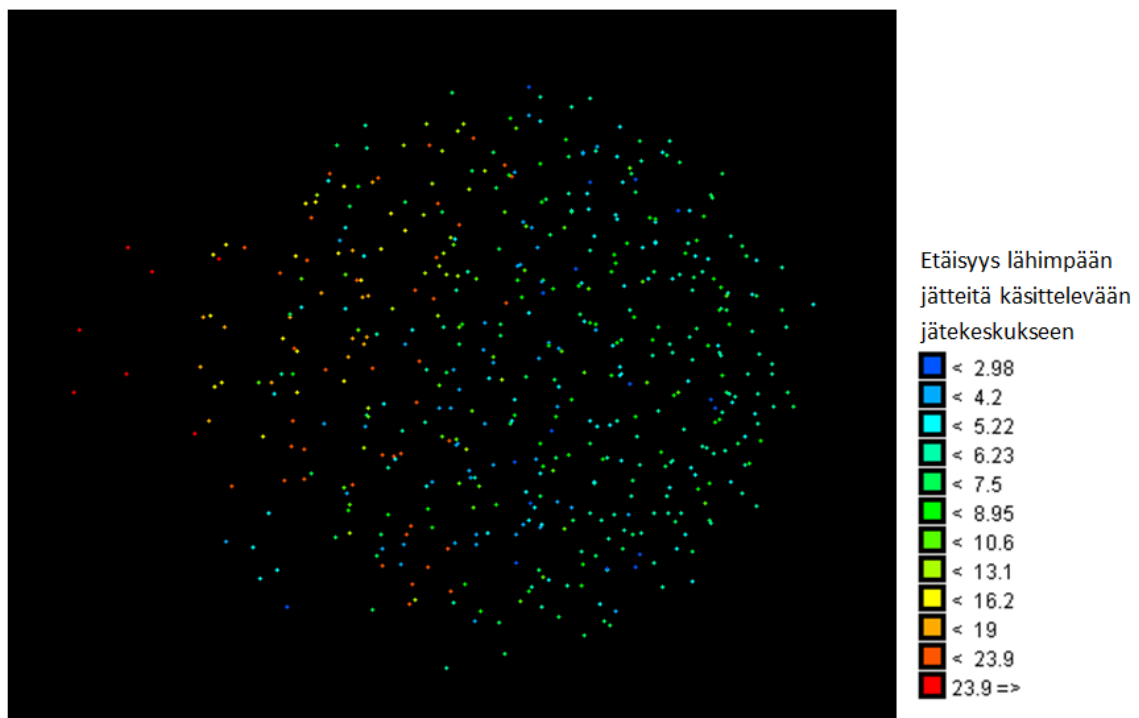
Kuva 4-12. Hinnan jakauma 600–660 L sekajäteastian tyhjennyksessä (ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,6 euroa).

Tyhjennyshintojen absoluuttinen taso on kohtuullinen ja vaihtelua on suhteellisen vähän. Kuljetushinta kasvaa kuljetusetäisyyden kasvaessa ja samanaikaisesti etäisyyden kasvaessa käyntikerrat tyhjennyspisteessä vähenevät. 600–660 L astioita käytetään kohteissa, joissa on paljon toimintaa. 240 L astioita käytetään erityisesti pientaloissa, kun taas 600–660 L astiat ovat käytössä asunto-osakeyhtiöissä.

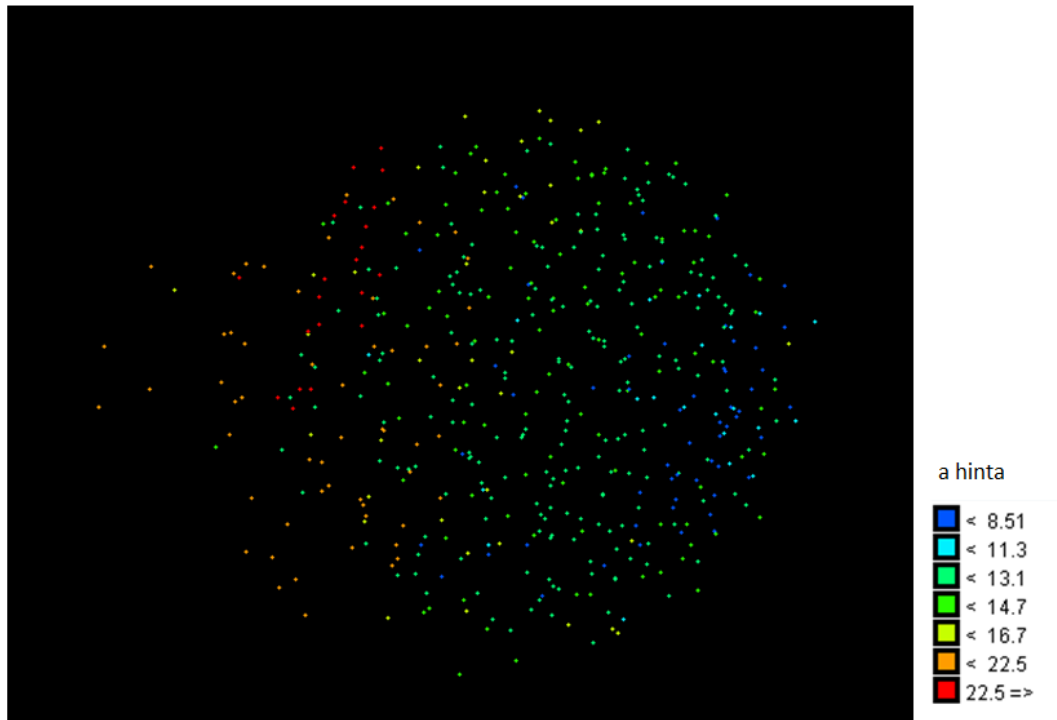
Kuvissa 4-13, 4-14 ja 4-15 on kuvattu monimuuttuja-analyysillä 600-660 litran keräysastian hinnoittelua kiinteistön haltijan järjestämille tyhjennyspisteille vastaavalla tavalla kuin 240 litran astioille kuvattiin aiemmin.

Kuva 4-13. Bayesin verkolla kuvattu 660 L sekajäteastian kuljetushinnan muodostuminen etäisyyden ja astiamäärän perusteella. Pisteistö on väritetty tyhjennettyjen astiamäärän (kk) astiamäärän mukaan.

Kuva 4-14. Bayesin verkolla kuvattu 660 L sekajäteastian kuljetushinnan muodostuminen etäisyyden ja tyhjennettyjen astioiden lukumäärän perusteella. Pisteistö on väritetty etäisyyden mukaan.

Kuva 4-15. Bayesin verkolla kuvattu 660 L sekajäteastian kuljetushinnan muodostuminen etäisyyden ja tyhjennettyjen astioiden lukumäärän perusteella. Pisteistö on väritetty astian tyhjennyshinnan mukaan.

Tarkastelemalla samanaikaisesti useampaa muuttujaa (etäisyys, astiamäärä, tyhjennyskerta, hinta) myös 600 L polttokelpoisen jätteen jäteastian osalta, saadaan kuvattua keräys- ja kuljetusjärjestelmän rakennetta (kuva 4-13, 4-14 ja 4-15).

Niiden perusteella kuukaudessa tyhjennettyjen 600 litran polttokelpoisen jätteen jäteastioiden tyhjennyshinnalla ja kuljetusetäisyydellä on selvä riippuvaisuus. Kuljetusetäisyyden pidentyessä tyhjennyshinta pääsääntöisesti myös kasvaa. Jäteastioiden kuukausittaisella tyhjennysten lukumäärällä kiinteistössä ja tyhjennyshinnalla ei ole selvää riippuvaisuutta. Kiinteistöt, joissa on useita astioita sijaitsevat pääasiassa melko lähellä jätteen käsittelylaitosta. Kiinteistöt, joissa tyhjennetään alle 2 astiaa kuukaudessa sijaitsevat yleensä melko etäällä jätteen käsittelylaitoksista. Tyhjennyshinta on siten myös keskimääräistä suurempi. Tyhjennyshintaan vaikuttaa myös astioiden sijoittuminen kiinteistöllä, astioiden täyttöaste sekä asiakassuhteen pituus.

Edellä kuvattujen hinta-analyysien perusteella voidaan todeta, että Turun seudulla on kilpailua eri kuljetusyrittäjien välillä ja että jäteastian tyhjennyksen hinta muodostuu markkinaperusteisesti kustannusrakenteen ja kilpailutilanteen mukaisesti. Asiakkaat voivat myös vaikuttaa hintaan mm. kilpailuttamalla kuljetusyrittäjiä.

4.1.3.2 Johtopäätös hinnoittelun syrjivyydestä ja kohtuullisuudesta

Aiheuttamisperiaate:

Jätelain (646/2011) 20 § mukaan aiheuttamisperiaate tarkoittaa, että "jätteen alkuperäinen tuottaja taikka nykyinen tai aiempi jätteen haltija vastaa jätehuollon kustannuksista (aiheuttamisperiaate)." Aiheuttamisperiaatteeseen kuuluu kustannusten kattaminen ja myös mm. riittävät tyhjennysvälit. Tämä on myös todettu jätedirektiivissä (Jätedirektiivin 2008/98/EY 14 artikla). Jätelain 6.1 §:n ja jätedirektiivin 3 artiklan nojalla jätehuollolla tarkoitetaan jätteen keräystä, kuljetusta, hyödyntämistä ja loppukäsittelyä, mukaan lukien tällaisen toiminnan tarkkailua ja seurantaa sekä loppukäsittelypaikkojen jälkihoitoa ja toimintaa välittäjänä. Jätelain 79 § kunnan jätemaksun perusteet ovat jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. Perusteina voidaan lisäksi ottaa huomioon jätteen keräys- ja kuljetusolot kiinteistöllä ja noutoalueella, kunnan keräysvälineiden käyttö sekä kuljetusmatka kuljetettaessa jäte yksittäisenä kuljetuksena.

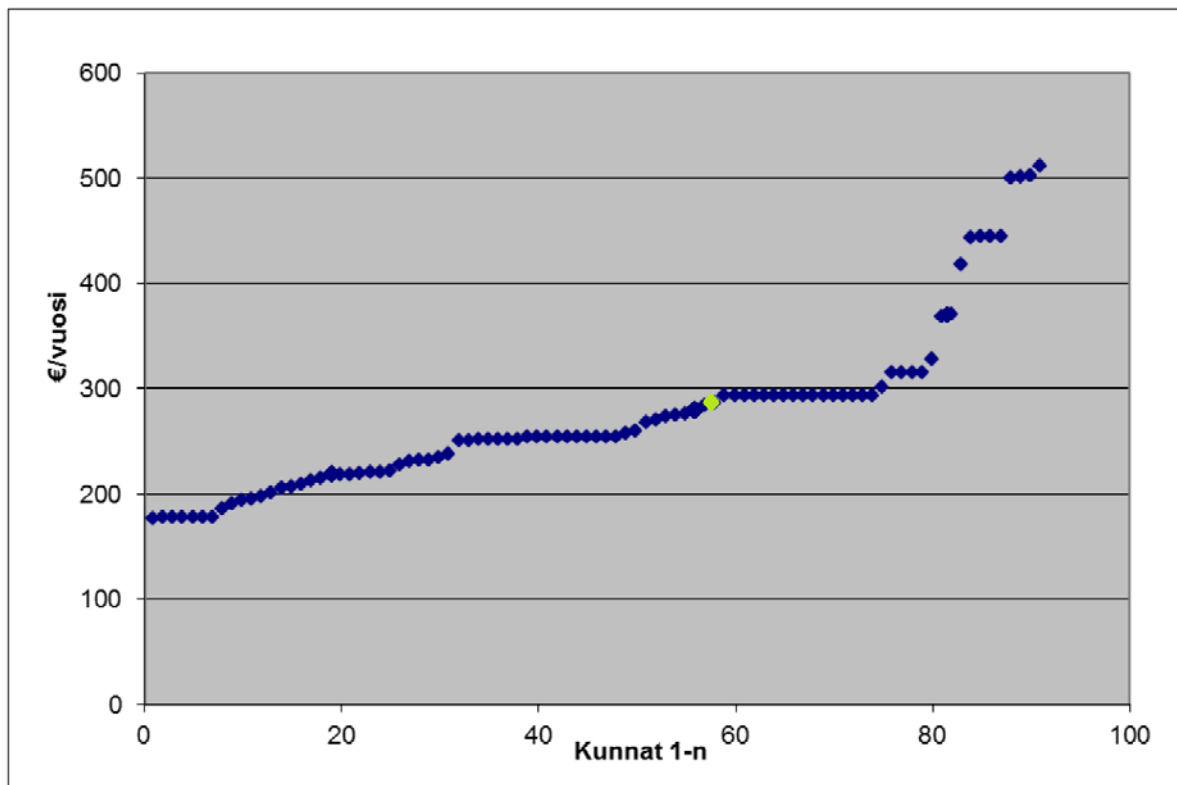
Keräystapahtuman, kuljetuksen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn hinnat ovat kaikille samat asuinpaikasta riippumatta kunnan järjestämän kuljetusjärjestelmän tasahinnoittelussa. Keräys- ja kuljetusmatkat eivät kuitenkaan ole kaikille samanlaisia. Kun kokonaishinta on sama, lähempänä asuvat ja astiasijoittelultaan helposti saavutettavat kompensoivat kauempana asuvien

ja/tai astiasijoittelultaan vaikeammin saavutettavien kiinteistöjen jätehuollon keräys- ja kuljetuskustannuksia. Kuljetusten osalta tasahinnoittelua voidaan näin pitää lähempänä asuvia syrjivänä. Aiheuttamisperiaatteen mukaan vastuussa on yksittäinen jätteen tuottaja tai haltija.

Kohtuullisuus ja syrjivyyt nykyisessä hinnoittelussa:

Aineistoista tehtyjen analyysien perusteella havaittiin, että jätehuoltopalveluiden hinnoittelussa on eroja, mutta hinnoittelun erot perustuvat palvelun tuotantokustannuksiin tai palvelun tarjoajien väliseen kilpailuun. Astiakohtaisten tyhjennyshintojen perusteella nykyjärjestelmän ei voida väittää olevan syrjivä tai kohtuuton.

Tuloksia tukee myös se, että Turun seudulla asiakkaiden maksama tyhjennyshinta jätteenkuljetuksessa vastaa keskimääräistä tasoa Suomessa, kun verrataan jäteastian tyhjennyshintoja Jätelaitosyhdistyksen (JLY) julkaisemaan aineistoon kiinteistöjen jäteastioiden tyhjennyshintoihin. Kuvassa 4-14 on esitetty JLY:n aineiston pohjalta vertailuomakotitalon (ei kompostoiva) jätehuollon kokonaisvuosikustannus kunnittain (sis. alv.) vuonna 2015, mihin on lisätty Turun seutu (vihreä piste) kuljetusyrityksiltä saadun aineiston pohjalta.

Kuva 4-16. Vertailuomakotitalon (ei kompostoiva) jätehuollon kokonaisvuosikustannus kunnittain (sis. alv.). Kukin piste vastaa yhden kunnan tietoa. Vihreä piste kuvaa Turun seutua. (Muokaten lähteestä JLY: Tietoa kotitalouksien jätehuollosta 2015).

Omakotitalon jätehuollon kokonaisvuosikustannukset ovat Turun seudulla keskimääräistä valtakunnallista tasoa hieman kalliimmat. Tämä selittyy muun muassa kuntien vastuulla olevan jätteen käsittelyn tuotanto- ja kustannusrakenteella.

Tämän työn lähtökohtana oli, että niin kiinteistön haltijan kuin kunnan järjestämässä kuljetuspalvelussa jätteet kerätään ja kuljetetaan pois. Suomessa on jätelain nojalla määritelty tahot, joiden on liityttävä järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Eroja järjestelmien välillä saattaa syntyä reiteiltään poikkeavien kuljetuspalvelujen hinnoittelussa sekä palvelujen tarjonnassa. Keräysreittien nykyinen lomittuminen Turun seudulla (kts. taulukko 4-1) viittaa kilpailuun ja kuljetusyrittäjien kilpailuttamiseen.

4.1.3.3 Irtisanomisehdot ja tyhjennysvälit

Jätteenhaltijalla on kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätteenkuljetusyrityksestä riippuen sopimuksen 0–3 kuukauden irtisanomismahdollisuus. Tämä tarkoittaa sitä, että jätteenhaltijalla on mahdollisuus vaihtaa jätteenkeräyspalvelun tarjoajaa, jos palvelun laatu tai hinta ei vastaa sille asetettuja odotuksia.

Turun seudulla toimivien jätteenkuljetusyritysten sopimusehdot ovat tiukkoja kuluttajille, mutta kuitenkin yhdenvertaisia. Sopimusehdot periaatteessa mahdollistavat tilanteen, jossa joku kuntalainen ei saisi jätehuoltopalvelua. Tiedossa ei kuitenkaan ole tapauksia, missä kukaan alueella oleva yritys ei suostuisi tarjoamaan palveluitaan yksittäiselle asiakkaalle.

Turun seudun jätehuoltomääräysten mukaan jäteastiat on tyhjennettävä säännöllisesti ja riittävän usein, jotta ne voidaan aina sulkea, jäte mahtuu astiaan eikä siitä aiheudu ympäristön likaantumista tai roskaantumista taikka hajua tai muuta hygieenistä haittaa. Sekajätteen keräysvälineet on tyhjennettävä vähintään kerran kahdessa viikossa. Mikäli kiinteistöllä on biojätteen erilliskeräys tai kompostointi, sekajätteen keräysvälineet on tyhjennettävä vähintään kerran kahdeksassa viikossa. Asuinkiinteistöillä, joissa syntyvä jätemäärä on vähäinen ja asukkaita on enintään kaksi, voidaan sekajäteastia tyhjentää taajamassa vähintään kerran neljässä viikossa ja taajaman ulkopuolella kerran kahdeksassa viikossa. Syväkeräyssäiliöt ja jäädytetyt elintarvikejätteen keräysvälineet täytyy tyhjentää kesäaikana (viikot 18–40) vähintään 2 viikon välein ja talviaikana (viikot 41–17) vähintään 4 viikon välein. Kierrätettävien jätteiden keräysvälineet on tyhjennettävä vähintään 6 kuukauden välein. Poikkeuksena Salon, Paimion ja Sauvon alueella sekajäteastiat on tyhjennettävä vähintään kerran neljässä viikossa tai jos kiinteistöllä on biojätteen erilliskeräys tai kompostointi, sekajäteastiat on tyhjennettävä vähintään kerran kahdeksassa viikossa.

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta voi yksittäistapauksissa ja erityisistä syistä myöntää poikkeuksen jätehuoltomääräysten noudattamisesta. Poikkeusjärjestelyä haetaan tekemällä kirjallinen hakemus Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnalle, jonka jälkeen asiasta sovitaan jätteenkuljettajan kanssa. Jätehuoltomääräyksiä pidemmät tyhjennysvälit perustuvat näin jätehuoltoviranomaisen antamiin poikkeuslupiin. Jos asiakas on toimittanut yrityksille jätehuoltoviranomaisen päätöksen jätehuoltomääräyksiä pidemmästä tyhjennysvälistä, ovat yrittäjät tähän luonnollisesti suostuneet. Oma-aloitteisesti ylipitkiä tyhjennysvälejä ei ole hyväksytty. Tämä ei ole yrityksenkään etu. Viranomaisiltakaan ei ole tullut yrittäjille rekisterin täydennyspyyntöjä tarkentamisesta näiltä osin. Keskinäisellä yhteistyöllä tilanne paranisi, eikä se ole kuljetusjärjestelmästä riippuva asia. Syy ylipitkiin tyhjennysväleihin on viranomaisen omat päätökset, ei yritysten toimintatapa.

Astiamitoitus asetetaan jätteiden tuottajilla vastaamaan jätekertymää, joka lisää aiheuttamisperiaatteen noudattamista. Aiheuttamisperiaate toimii sitä tehokkaammin, mitä paremmin astiakoko vastaa kertyvää jätemäärää. Kuljetusjärjestelmän muutoksen ei oleteta vaikuttavan tähän.

4.2 KIINTEISTÖN HALTIJAN JÄRJESTÄMÄÄ JÄTTEENKULJETUSTA KOSKEVAT ERITYISVAATIMUKSET

4.2.1 Edistääkö nykyinen järjestelmä jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa?

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus säilyttää alueella useita itsenäisiä kuntaurakoiden saamisesta riippumattomia yrityksiä, jotka käytännössä kyselyjen ja haastattelujen sekä mm. kuljetushintojen erilaisuuden ja toiminta-alueiden perusteella kilpailevat keskenään markkinoita jakamatta. Se antaa myös kiinteistönhaltijoille mahdollisuuden valita jätteiden kuljetuksia hoitava yritys.

Nykyjärjestelmä edistää jätehuollon (keräys, kuljetus, käsittely) yleistä toimivuutta Turun seudulla. Keräyksen palvelutarjonta on laajaa ja lajitteluun voidaan vaikuttaa jätehuoltomääräyksillä. Kuljetus toimii kilpailuilla markkinoilla ja tarjoaa valinnanvaraa. Käsittely tuottaa tuloja kuntien omistamalle Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:lle. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa.

4.2.2 Tukeeko järjestelmä jätehuollon alueellista kehittämistä?

Kuljetusjärjestelmällä ei ole vaikutusta jätteiden käsittelyn alueelliseen kehittämiseen. Yhdyskuntajätteen kuljettaja ei määrää jätteen määränpäättä, vaan kunta päättää yhdyskuntajätteiden käsittelypaikan kuljetusjärjestelmästä riippumatta.

Kuljetusjärjestelmä kuitenkin tukee jätehuollon alueellista kehittymistä keräyksen ja kuljetusten osalta. Kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus motivoi jätehuoltoyrityksiä kehittämään keräys- ja kuljetuskalustoa, kouluttamaan työntekijöitään sekä ottamaan käyttöön uusia teknologioita. Yritysten kilpaillessa vapailla markkinoilla, pienillä kilpailueduilla (mm. monilokeroautot, kuljettajien taloudellinen ajotapa, reittioptimointi) voi olla suuri merkitys yritysten elinvoimaisuuden ja markkinoilla pysymisen kannalta.

4.2.3 Aiheuttaako nykyinen järjestelmä terveys- tai ympäristövaaraa?

Tyhjennyspistemäärä pysyy samana kuljetusjärjestelmästä riippumatta sekä entistä suurempi osa kotitalouksien jätevirrasta kulkee ja tulee kulkemaan tuottajien järjestämän keräysjärjestelmän kautta.

Nykytilanteeseen verrattuna kunnan järjestämässä yhdyskuntajätteen kuljetuksessa kokonaisliikennesuorite on riippuvainen miten eri urakoitsijoiden asiointipisteet ovat sijoittuneet tarkastelualueelle. Taloudellisuustekijät ohjaavat siten, ettei ero kovin merkittäväksi kasva. Näin ollen myöskään kuljetussuoritteiden ero ei aiheuta merkittävää ympäristö- tai terveyshaittaa eikä vaikuta onnettomuustilastoihin. Reklamaatioiden määrä (kaikki reklamaatiot) on ollut hyvin pieni 0,084 % tyhjennystapahtumista.

Tyhjennyspistemäärä pysyy samana kuljetusjärjestelmästä riippumatta. Nykyiset reitit ovat mahdollisimman tehokkaita ja reittioptimoitu.

4.2.4 Jätekuljetusten suoritteet

Jätteenkuljetusten suoritteita tulee tarkastella koko alueen kattavana tehokkuuden näkökulmasta eli kuinka suuri hyötykuorma kantavuuteen nähden saadaan kerättyä jätettä alueelta ja kuinka paljon ajovuoron työajasta kuluu reitin ajoon. Kysymys on miten tehokkaasti työaika saadaan hyödynnettyä ja kertymä vastaamaan keräilyajoneuvon kantavuutta.

Maatieteellisesti rajattujen alueiden (esim. postinumeroalueet) tarkastelu muusta alueesta irrallisena ei yleensä ole optimaalinen yhdeksi urakka-alueeksi. Syynä on, ettei ajoneuvolle tule tehokasta käyttöä kaikille arkipäiville. Toisaalta myös keräystyössä ajan ja kantavuuden kapasiteetin maksimaalinen käyttö ei myöskään toteudu.

Kun tarkastellaan koko Turun seutua, niin yhdyskuntajätteiden keräyksestä ja kuljetuksesta syntyy Turun seudulla eri kuljetusyrityksillä yhteensä noin 720 000 ajokilometriä vuodessa. Nykyisten toimijoiden reitit ovat jo hyvin tehokkaat ja autojen täyttöasteet ovat korkeat 85 - 100 %. Turun seudun kokonaisliikennesuorite on VTT:n LIISA 2015 laskentamallin perusteella 2 858 000 000 km/a, josta raskaan liikenteen osuus on 248 000 000 km/a. Yhdyskuntajätekuljetusten osuus raskaan liikenteen suoritteesta on 0,290 % ja 0,0252 % kokonaisliikennesuoritteesta.

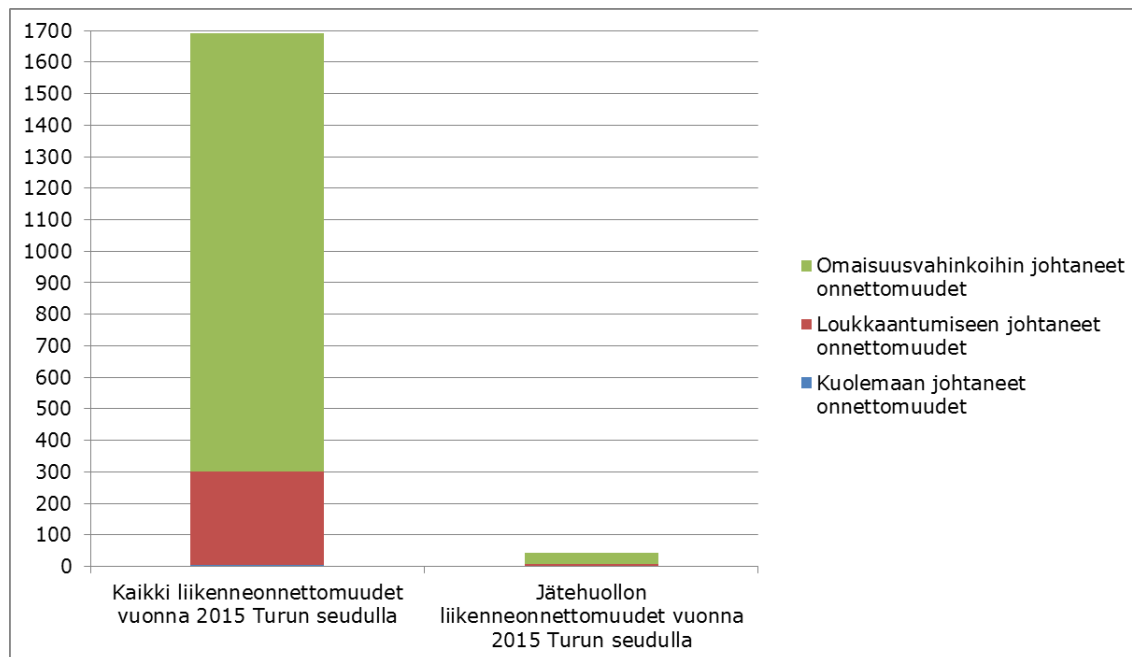
Taulukko 4-2 Liikennesuoritteet ja jätekuljetusten osuus suoritteesta.

Turun seutu	Liikennesuorite (1000 km / a)
Liikenteen kokonaissuorite	2 858 000
Raskas liikenne	248 000
Jätekuljetukset	720
Jätekuljetusten osuus kokonaissuoritteesta	0,0252 %
Jätekuljetusten osuus raskaan liikenteen suoritteesta	0,290 %

Tehdyissä haastatteluissa nousi myös esille, että kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa reittejä muutetaan nopeamassa syklissä kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa, sillä kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa pitää saada lupa kuntayhtiöltä reittien uudelleenoptimointiin. Näin ollen kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa urakoitsija on sidottu kuntayhtiön reitteihin vaikka urakoitsija haluaisi tehostaa reittejä tai käyttää erilaista kalustoa toiminnan tehostamiseksi.

4.2.5 Liikenneturvallisuus

Turun seudun jätteenkuljetuksessa tapahtui 8 henkilövahinkoon johtanutta tapahtumaa vuonna 2015 ja omaisuusvahinkoja kirjattiin yhteensä 35 kappaletta. Näitä olivat mm. postilaatikon vahingoittuminen, kolhaisut, nurmikolle ajot jne. Jätteenkuljetuksista aiheutuneiden onnettomuuksien osuus kaikista Turun seudun liikenneonnettomuuksista on pieni (kuva 4-15). Kuljetusjärjestelmän valinnalla ei voida osoittaa olevan vaikutusta liikenneonnettomuuksien määrään jätteenkuljetuksissa.

Kuva 4-17 Liikenneonnettomuudet Turun seudulla vuonna 2015.

4.2.6 Emissiot – melu ja ilmapäästöt

Siirryttäessä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen liikennesuoritteen aiheuttama muutos kokonaismelutasossa olisi alle 1 dB. Ihmiskorva ei pysty havaitsemaan tällaista alle 1 dB ekvivalenttimelutason muutosta. Meluvaikutus on paikallinen "ärsytys" niillä alueilla, joissa mahdollisesti käy toinen ajoneuvo tyhjentämässä muita jätteitä.

Melutasot molemmissa järjestelmissä jäävät alle melutason ohjearvojen (VNp 993/1992 2–3 §). Maksimimelutaso syntyy tyhjennyksissä, joiden lukumäärä on sama molemmissa järjestelmissä. Kuljetusjärjestelmän valinta ei vaikuta asukkaiden kokemaan melutasoon.

Taulukossa 4-3 on esitetty Turun seudun liikenteen päästöt vuoden 2015 mallinnuksen perusteella seuraavilla päästölajeilla: CO, HC, NOx, CO₂ sekä SO₂ käyttäen liikenteen suorittemääriä sekä VTT:n LIPASTO-järjestelmän yksikköpäästöarvoja jäteautolle.

Taulukko 4-3. Liikenteen päästöt sekä jätekuljetusten osuus päästöistä Turun seudulla.

Turun seutu	CO	HC	NOx	CO ₂	SO ₂
Raskaan liikenteen päästöt (t/a)	349	35	1 113	178 898	0,64
Liikenteen kokonaispäästöt (t/a)	3 564	466	2 046	574 115	2,40
Jätekuljetusten päästöt (t/a)	0,792	0,158	13,68	3 924	0,027
Jätekuljetusten osuus prosentteina					
Osuus raskaan liikenteen päästöistä (%)	0,227	0,459	1,229	2,193	4,166
Osuus liikenteen kokonaispäästöistä (%)	0,0222	0,0340	0,6688	0,6835	1,1115

Jätekuljetusten päästöt yhdyskuntajätteen kuljetuksessa vähenevät suhteessa liikennesuoritteiden vähenemiseen. Kuljetusjärjestelmän muutoksen vaikutus päästöjen vähenemiseen on niin pieni, että ilmanlaadun ohjearvojen (VNA 711/2001) tarkastelussa näillä muutoksilla ei ole mitattavaa vaikutusta. Turun seudulla käytössä oleva kuljetuskalusto on varsin uutta ja täyttää EURO5 ja vähintään EURO4 vaatimukset.

4.3 NYKYISEN KULJETUSJÄRJESTELMÄN SÄILYTTÄMISEN MYÖNTEISET VAIKUTUKSET

4.3.1 Kotitalouksien asema

Kaikissa tarkastelualueen kunnissa toimii vähintään 3 yhdyskuntajätteen kuljetuksia tarjoavaa yritystä. Jätelaskujen suuruus vaihtelee yritysten välillä, mutta asiakas voi halutessaan vaihtaa palveluntuottajaa. Yritysten välillä on eroja, mikä mahdollistaa selvän valinnan, missä heijastuvat palvelut ja niiden taso. Mikäli kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa palvelu ja/tai hinta ei ole kiinteistön haltijaa tyydyttävää, ei palvelun toimittajaa voi vaihtaa. Yksityinen yrittäjä ei voi pakottaa ketään liittymään palvelujensa piiriin, kun taas kuntayhtiö voi, vaikka kiinteistöllä ei olisi mitään toimintaa. Jätteenkuljetussopimuksen voi irtisanoa kaikkien toimijoiden asiakaspalvelussa ja irtisanomisaika vaihtelee toimijasta riippuen 0–3 kk välillä. Yritysten sisällä

uusia kuljetuspalveluja tarjotaan asiakkaille samankaltaisin ehdoin. Selvityksessä ei tullut esille seikkoja, joiden perusteella liittymisehtoja voisi pitää syrjivinä.

Kyselyn vastausten perusteella kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa asiakkaan katsotaan saavan yksilöllisempää palvelua, sillä asiakkaista halutaan pitää kiinni hyvällä palvelulla. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa todellinen kilpailu sekä asiakkaan ja yrityksen välinen läheinen vuorovaikutus vaativat yrityksiltä hyvää toimintaa. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljetusyhtiö voi hoitaa kaikki toimenpiteet suoraan asianosaisten kesken ja palautteen antaminen puolin ja toisin on nopeampaa ja yksinkertaisempaa.

4.3.2 Yritysten toiminta

Tämän selvityksen yhteydessä tehtiin kyselyihin ja haastatteluihin vastanneet jätteenkuljetusyritykset (6 yritystä 11:sta alueella toimivasta yrityksestä) ja Lounais-Suomen jätehuolto Oy työllistivät vuoden 2015 lopussa Turun seudulla yhteensä 212 henkilöä. Kunnan järjestämän kuljetusmallin toteutuminen tarkoittaisi kuljetusten kilpailuttamista jätelaitoksen (Lounais-Suomen Jätehuolto Oy) toimesta. Se mahdollisesti tarkoittaisi jätelaitokselle muutaman henkilön lisätarvetta, joiden tehtävänä olisi kilpailutuksen hoitamisen lisäksi mm. rekламаatioiden hoitaminen, neuvonta, vuokra-astioiden järjestäminen, jätemaksujen laskutus sekä urakkasopimusten kilpailutus ja sopiminen urakoitsijoiden kanssa.

Jätteenkuljetusyrityksien työntekijöiden määrää tarkasteltiin alueella toimivien jätekuljetusyritysten osalta heille osoitetussa kyselyssä. Kyselyyn vastanneet jätteenkuljetusyritykset työllistivät yhteensä 152 työntekijää, joista kuljetus työllistää 96 %. Yrittäjien mukaan niillä on hyvät mahdollisuudet työllistää ihmisiä jatkossakin, jos alueella säilyy kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Mikäli kiinteistön haltijan järjestämästä jätteiden kuljetusjärjestelmästä siirrytään kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, näkevät jätteenkuljetusyritykset tilanteen heikkenevän nykyisestä. Vastaajat arvioivat siinä tapauksessa työllistävänsä yhteensä enimmillään 33 työntekijää. Käytännössä töiden jatkuminen riippuukin siitä, pärjäävätkö jätteenkuljetusyritykset mahdollisessa kilpailutuksessa. Jos nykyisin toimivat yritykset eivät voittaisi kilpailutuksia, myös muu toiminta vähenisi huomattavasti tai loppuisi kokonaan (mm. asiakaspalvelu ja laskutus).

Tilannetta voidaan tarkastella kahdella eri skenaariolla:

1. Nykyiset jätteenkuljetusyritykset saavat kuljetusjärjestelmän muutoksen jälkeen kuntaurakoita jatkossakin.
2. Nykyiset jätteenkuljetusyritykset eivät saa kuntaurakoita hoidettavakseen kuljetusjärjestelmän muutoksen jälkeen; kuljetus tapahtuu uusilla toimijoilla.

Jos nykyiset kuljetusyritykset saavat jatkossakin kuntaurakoita, muutokset eivät ole niin radikaaleja. Yritykset panostavat tässä tilanteessa pääsääntöisesti keräykseen ja kuljetukseen ja yritysten työllistämä henkilömäärä pysyy lähes samana.

Jos nykyiset jätteenkuljetusyritykset eivät saa kuntaurakoita, merkitsee se niiden toiminnan taantumista Turun seudulla. Tässä tilanteessa jätteiden keräys ja kuljetus eivät kuitenkaan lopu. Alueelle tulee uudeksi yrittäjäksi joko kansainvälinen, kansallinen, alueellinen tai paikallinen toimija.

Nykyisistä toimijoista ainakin Remeo Oy:n (entinen Suez Suomi Oy) ja Lassila & Tikanoja Oyj:n toiminta jatkuisi, sillä suuryrityksinä ne voisivat siirtää kalustoaan ja mahdollisesti myös henkilöstöään muihin tehtäviin. Muut jätteenkuljetusyritykset toimivat ainoastaan Turun seudulla, joten kuljetusten loppuminen heikentäisi yritysten elinkelpoisuutta merkittävästi. Osalla yrityksistä toiminta loppuisi mahdollisesti kokonaan, jos he eivät saisi kunta-urakoita. Jätteenkuljetusjärjestelmän muuttamisen myötä kuljettajien työsuhteet saattaisivat muuttua jatkossa määräaikaisiksi ja työsuhteet tehtäisiin vastamaan urakka-aikojia.

4.3.3 Kunnan jäteaseman arvio

Tässä selvityksessä annettiin Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:lle mahdollisuus ottaa kantaa mahdollisen kuljetusjärjestelmämuutoksen vaikutuksista. Jätelaitokselta ei saatu vastauksia.

4.3.4 Arvio työllisyysvaikutuksista

Molemmilla kuljetusjärjestelmillä jätteiden keräyksen ja kuljetuksen tulee toimia. Kokonaistyöllisyysvaikutus on likimain sama molemmissa kuljetusjärjestelmissä.

Kuljetusyrittäjien esittämä työsopimusten määräaikaisuus ei ole välttämätön edellytys viiden vuoden kuntaurakassa, koska työlainsäädäntö tuntee tuotannollis-taloudelliset irtisanomisperusteet. Työntekijöiden kannalta epävarmuus on silti sama kuin määräaikaisessa työsopimuksessa ja se voi johtaa suurempaan henkilöstön vaihtuvuuteen.

4.4 YRITYSTEN ELINKELPOISUUS

4.4.1 Kuljetusyrittäjien arvio

Kuljetusyrittäjille esitettyjen kyselyiden ja haastatteluiden perusteella ainakin Lassila & Tikanoja Oyj:n, Turun Seudun Hyötykuljetus Oy:n, Jätehuolto H. Koskinen Oy:n, Salon Jätehuolto Oy sekä Kuljetus ja jätehuolto Mäkiö Oy:n toiminta jatkuisi alueella vaikka eivät pärjäisi kilpailutuksissa, mutta huomattavasti pienempänä toimintana. Muut yritykset arvioivat toiminnan jatkumisen Turun seudulla riippuu siitä, pärjäävätkö ne mahdollisessa kilpailutuksessa. Jos nykyisin toimivat kuljetusyritykset eivät voita kilpailutuksia, niiden toiminta supistuisi huomattavasti tai mahdollisesti loppuisi kokonaan. Todennäköisesti kaikki yritykset joutuisivat irtisanomaan henkilöstöä sen mukaisesti, miten markkinatilanne kuntaurakoiden kilpailuttamisen jälkeen muuttuisi.

Kuljetusjärjestelmän muuttuessa kunnan järjestämään jätteiden kuljetukseen, hinnan nousupaineita tulisi myös nykyisiin yritysjetteen kuljetussopimuksiin. Nousupaineita syntyisi, koska reitit täytyisi suunnitella uudelleen, reittien tehokkuus pienentyisi ja jätemäärät vähenisivät. Lisäksi jätteenkuljetuksen kalustomäärä vähenisi nykyisestä.

4.4.2 Arvio yritysten elinkelpoisuudesta

Yritysten elinkelpoisuuden tarkastelu liittyy siihen, millä edellytyksillä nykyiset yritykset voivat jatkaa toimintaansa, jos ne eivät saa kuntaurakoita. Tähän liittyy myös se, millä edellytyksillä jätteenkuljetusyrittäjät voivat tarjota seuraavalla urakkatarjouskierroksella palvelujaan ja kuinka työvoiman irtisanominen ja palkkaaminen sekä investoinnit ovat mahdollisia kilpailutetussa järjestelmässä, jossa kuljetusten kilpailutus on etenkin pienemmille riskitekijä investointien suunnittelussa ja työvoiman palkkauksessa.

Teoreettisia vaihtoehtoja nykyisin toimiville jätteenkuljetusyrittäjille ovat seuraavat:

- kaikki nykyiset jätteenkuljetusyritykset jatkavat kilpailutetussa järjestelmässä jossain laajuudessa,
- joku jätteenkuljetusyritys saa kaikki alueet tai
- kaikki jätteenkuljetusyritykset menettävät alueensa kokonaan tai osittain uudelle kansainväliselle, kansalliselle tai paikalliselle organisaatiolle.

Sekä Lassila & Tikanoja Oyj että Remeo Oy ovat suuryrityksiä, jotka pysyvät elinkelpoisina siinäkin tapauksessa, että ne eivät voita yksittäisiä kilpailutuksia. Ne voivat siirtää kalustoaan ja joskus myös henkilöstöään muihin tehtäviin. Lassila & Tikanoja Oyj:n kokonaisliikevaihto 12/2015 päättyneellä tilikaudella oli 646,3 miljoonaa euroa, liikevoitto 7,7 %, omavaraisuusaste 45,4 % sekä taseen loppusumma 465,8 miljoonaa euroa. Lassila & Tikanoja Oyj työllisti vuoden 2015 lopussa 8 085 henkilöä. Lassila & Tikanoja Oyj voi tarjota seuraavalla urakkatarjouskierroksella palveluitaan, vaikka se ei saisi ensimmäisellä kierroksella urakoita Turun seudulla.

Remeo Oy:n kokonaisliikevaihto 12/2015 päättyneellä tilikaudella oli 71,3 miljoonaa euroa, liikevoitto 7,3 %, omavaraisuusaste 55 % sekä taseen loppusumma 39,3 miljoonaa euroa. Yritys työllisti vuoden 2015 lopussa 319 henkilöä. Remeo Oy voi tarjota seuraavalla urakkatarjouskierroksella palveluitaan, vaikka se ei saisi ensimmäisellä kierroksella urakoita Turun seudulla.

Turun seudulla tapahtuvan liiketoiminnan osuutta Lassila & Tikanoja Oyj:n ja Remeo Oy:n kokonaistuloksista on kuitenkin vaikea arvioida, koska niitä ei ole eritelty erikseen tilinpäätöksissä ja tämän vuoksi arvioimme kilpailutuksen vaikutuksia yrityksiä alueelliseen liiketoimintaan, investointeihin ja yrityskuljetuksien saatavuuteen ja hinnoitteluun. Lassila & Tikanoja Oyj:n omien arvioiden mukaan toiminta jatkuu alueella, jos yhdyskuntajätteen kuljetusjärjestelmä muutetaan ja ne eivät saisi kuntaurakoita. Toiminta kuitenkin pienenesi alueella ja kuljettajien tarve vähenisi nykyisestä noin 90 %. Remeo Oy:n näkemyksen mukaan sen toiminta loppuisi kokonaan Turun seudulla, jos se ei saisi kuntaurakoita.

Turun Seudun Hyötykuljetus Oy ilmoitti kyselyssä, että kuljetusjärjestelmämuutoksella ei olisi vaikutusta sen työllistävyyteen. Nykyisin yritys työllistää kyselyn mukaan 2 henkilöä. Yrityksen

kokonaisliikevaihto 3/2016 päättyneellä tilikaudella oli 808 000 euroa, liikevoitto 21,3 %, omavaraisuusaste 44 % sekä taseen loppusumma 406 000 euroa.

Jätehuolto H. Koskinen Oy ilmoitti, että kuljettajien määrä vähenisi noin puoleen nykyisestä kuljetusjärjestelmän muuttuessa. Nykyisin yritys työllistää kyselyn mukaan 9 henkilöä. Yrityksen kokonaisliikevaihto 12/2015 päättyneellä tilikaudella oli 1 852 000 euroa, liikevoitto 8,8 %, omavaraisuusaste 52 % sekä taseen loppusumma 1 341 000 euroa.

Kuljetus ja jätehuolto Mäkiö Oy ilmoitti, että kuljettajien määrä vähenisi noin 60-70 % nykyisestä kuljetusjärjestelmän muuttuessa. Nykyisin yritys työllistää kyselyn mukaan 11 henkilöä. Yrityksen kokonaisliikevaihto 1/2016 päättyneellä tilikaudella oli 2 517 000 euroa, liikevoitto 10,2 %, omavaraisuusaste 72 % sekä taseen loppusumma 1 904 000 euroa.

Salon Jätehuolto Oy ilmoitti, ettei sillä olisi kuljetusjärjestelmän muuttuessa toimintaa, ellei se ei saisi kuntaurakoita. Nykyisin yritys työllistää kyselyn mukaan 22 henkilöä. Yrityksen kokonaisliikevaihto 10/2015 päättyneellä tilikaudella oli 2 743 000 euroa, liikevoitto 14,0 %, omavaraisuusaste 76 % sekä taseen loppusumma 1 970 000 euroa.

Kuljetusyrityksille tehtyjen kyselyiden ja haastatteluiden perusteella yritykset tarjoavat myös yritysjetten kuljetuspalveluita tällä hetkellä, mutta arvioivat niiden hintojen nousevan, jos yhdyskuntajätteen kuljetus muutetaan kunnan järjestämäksi jätteen kuljetukseksi. Konsultin arvion mukaan kuljetusyritysten arviot yritysjetten hintojen nousupaineesta pitävät paikkansa, jos kyseiset yritykset eivät voita kuntaurakoita. Jos nykyiset toimijat saavat itselleen kunnan kilpailuttamassa järjestelmässä kuntaurakoita, ei konsultin näkemyksen mukaan toiminnassa tapahdu merkittävää muutosta.

Yritysten tilinpäätöstietojen perusteella Turun seudulla ei voida osoittaa määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä.

4.4.3 Viranomaisten toiminta

Tämän selvityksen yhteydessä annettiin Auran, Kaarinan, Liedon, Marttilan, Paimion, Paraisten, Pöytyän, Ruskon, Salon, Sauvon ja Turun jätehuollon valvontaviranomaisille sekä Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnalle mahdollisuus tuoda esiin näkemyksiään jätteen keräyksestä ja kuljetuksesta Turun seudulla. Viranomaisille suunnattuun kyselyyn vastasivat Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta sekä Liedon ja Paimion jätehuollon valvonnasta vastaavat viranomaiset.

Kyselyyn vastanneiden viranomaisten mukaan nykyisessä jätteenkuljetusjärjestelmässä jätteenkuljetusrekisterin tiedot eivät ole ajan tasalla tai kattavia. Osa kuljetusyrityksistä jättää säännöllisesti pyydetty tiedot toimittamatta, joten rekisterinpidossa on vaikeuksia. Vuonna 2015 jätehuoltoviranomainen on antanut 32 reklamaatiota kuljetusrekisteritietojen toimittamisen laiminlyönnistä ja yhden reklamaation kerättyjen jätteen toimittamisesta väärään toimituspaikkaan.

Viranomaisilla ei ole tarkkaa tietoa kuljetuspalveluiden tarjonnasta toimialueella, kuten ei myöskään tarkkaa tietoa kuljetusten ulkopuolella olevien kiinteistöjen tai asukkaiden määrästä. Yhden viranomaisarvion mukaan kyseisen kunnan vakituista asunnoista muutama prosentti ja vapaa-ajan kiinteistöistä valtaosa ei olisi liittynyt järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Todennäköisenä kuitenkin pidettiin, että palveluita on alueella pääsääntöisesti saatavissa. Viranomaistehtävien suorittamisen kannalta alueellisia eroja ei todettu olevan.

Kyselyyn vastanneiden viranomaisten näkemysten mukaan kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen katsotaan tukevan paremmin jätehuollon viranomais- ja valvontatehtävien hoitamista. Tällöin kuljetuksen operatiivisesta hoitamisesta vastaa kuntien omistaja jäteyhtiö, jolta viranomaiset saavat keskitetysti kaikki toimintaansa varten tarvitsemansa tiedot. Kunnan järjestämässä kuljetuksessa jäteyhtiö seuraa jatkuvasti liittymistilannetta, huomauttaa laiminlyönneistä ja ilmoittaa niiden pitkittyessä asiasta suoraan valvontaviranomaiselle. Viranomaisten näkemyksen mukaan jatkuvasta ja ajantasaisesta seurannasta johtuen järjestelmässä olisi tarkemmat ja ajantasaisemmat tiedot, joten laiminlyönnit olisi helpommin havaittavissa.

Kuljetusten, liittymisten ja jätehuoltomääräysten noudattamisen valvonta ei kuitenkaan ole kuljetusjärjestelmästä riippuvaista. Jätteenkuljetusrekisterin tulisi olla ajantasainen myös kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetusjärjestelmässä ja jätehuoltoviranomaisen valvontatehtäviä ei voida siirtää kuntayhtiölle vaan jätehuoltoviranomaisen tulisi itse seurata liittymistilannetta, huomauttaa laiminlyönneistä ja ilmoittaa niiden pitkittyessä asiasta suoraan muille viranomaisille molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä.

Selvityksen mukaan esimerkiksi liittymisaste riippuu valvonnan määrästä ja edellyttää molemmissa järjestelmissä valvontaa valvovalta viranomaiselta sekä ajantasaista rekisteriä, johon liittyneiden määrää verrataan. Esimerkiksi Joensuun alueellisen jätelautakunnan alueella, missä on kunnan järjestämä jätteenkuljetus, on vuonna 2015 lähetetty kehotuksia kunnalliseen jätehuoltojärjestelmään liittymiseen tai tietojen selventämiseen noin 1 200 vakinaisen asunnon haltijalle (JATELK 7373/00.03.00/2016). Tämä osoittaa, ettei kuljetusjärjestelmällä itsessään ole vaikutusta liittymisasteeseen vaan liittymisaste on sidoksissa valvontaan.

Jätehuoltoviranomaisella on mahdollista pyytää jätelain mukaiset jätteenkuljetustiedot jätteenkuljetusyrityksiltä tarvittaessa neljä kertaa vuodessa (3 kk välein), jolloin kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on myös mahdollista toteuttaa lähes reaaliaikainen jätteenkuljetusrekisteri. Ajantasaisen ja toimivan jätteenkuljetusrekisterin muodostaminen vaatii aluksi aikaa ja resursseja molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä, mutta kun toimiva rekisteri on muodostettu, sen ylläpito ja päivittäminen onnistuu helposti.

Turun seudulla toimivat jätteenkuljetusyritykset ovat osoittaneet halukkuutta kehittää jätteenkuljetusten seurantaa ja ajantasaista jätteenkuljetusrekisteriä yhdessä alueen jätehuoltoviranomaisen kanssa. Ajantasainen jätteenkuljetusrekisteri ja jätehuoltomäärysten mukaiset tyhjennysvälit ovat niin viranomaisten kuin kuljetusyritystenkin edun mukaista. Jos jokin Turun seudulla toimiva jätteenkuljetusyritys jatkuvasti jättää toimittamatta jätteenkuljetusrekisterin ylläpitämiseksi tarvittavia tietoja jätehuoltoviranomaiselle sekä samalla laiminlyö jätelain 39§ mukaista tiedonanto velvoitetta, on yrityksen toiminta lopetettava viranomaismenettelyin. Yksittäisten yritysten toimiessa voimassa olevan lainsäädännön vastaisesti, viranomaisten on puututtava yritysten toimintaan, ei muuttaa jätteenkuljetusjärjestelmää.

Tämän selvityksen yhteydessä nousi myös esiin, että yhdellä jätteenkuljetusyrityksellä oli sattunut inhimillinen virhe raportoinnissa jätehuoltoviranomaiselle ja osa tiedoista oli jäänyt tulostumatta raportointitiedostoon. Asia kuitenkin korjattiin heti kun se huomattiin.

5. VERTAILU MUIHIN SELVITYKSIIN

5.1 TALOUSTUTKIMUS OY:N SELVITYS JÄTEHUOLLON HINNOISTA LOUNAI-SUOMEN ALUEELLA

Lokakuussa 2016 valmistui Lounais-Suomen Jätehuoltolautakunnan toimesta Taloustutkimus Oy:n tekemä selvitys jätehuollon hinnoista Lounais-Suomen alueella. Alla on esitetty tiivistetysti kyseisen selvityksen tulokset hinnoittelusta sekä verrattu niitä tämän työn tuloksiin.

Taloustutkimus Oy: Taloustutkimus Oy:n selvityksen tulokset perustuvat kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetusjärjestelmän osalta havaintoihin, jotka saatiin Taloustutkimus Oy:n ns. otantakehikolla, jonka avulla haettiin edustavaa määrää erityyppisiä kiinteistöjä eri kunnissa. 240 litran jäteastioiden osalta kohteita oli 1761 kappaletta 11 eri kunnassa ja 600 litran jäteastioiden osalta kohteita oli 291 kappaletta kolmessa eri kunnassa. Vertailukohtana käytettiin kunnan järjestämää jätteenkuljetusjärjestelmää, joiden hintatiedot perustuivat viranomaisen hyväksymään jätetaksaan

Tämän tarkastelun perusteella: Tämän selvityksen yhteydessä hinta-analyysit toteutettiin 240 litran jäteastioiden osalta aineistolla, jossa oli hintatietoja 27 123 eri tyhjennyspisteestä 11 eri kunnassa ja 600 litran jäteastioiden osalta kohteita oli 6 286 kappaletta 11 eri kunnassa.

Taloustutkimus Oy: Taloustutkimus Oy:n selvityksen mukaan kuljetuksen hinta 240 l astialle on keskimäärin 3,90 €/kerta ja jätteen käsittelymaksu 4,43 €, yhteensä 8,32 €. Kuljetuksen hinta vaihtelee kuljettajittain 2,68 - 4,48 € välillä, käsittelymaksut 3,86 - 5,23 € välillä. Hinnat kompensoivat toisiaan jossain määrin, mutta myös kuljetuksen ja käsittelyn yhteishinnoissa on melko suuri hajonta kalleimman ollessa 8,90 € ja edullisimman (jossa riittävästi havaintoja) 7,60 €. Hinnoissa ei ole suuria eroja taajamien ja haja-asutusalueiden välillä, kun vertaillaan kuljetuksen ja käsittelyn yhteishintoja yksittäisten kuntien sisällä. Sen sijaan eri kuntien välillä erot ovat suuria. Kalleimmillaan hinnat ovat Paraisten manneralueella (sekä taajamassa että haja-asutusalueella) yhteishinnan ollessa 9,84 ja 9,95 €, sekä Turussa (8,70 ja 8,68 €) ja Ruskolla (9,02 ja 8,98 €). Edullisimmillaan hinnat ovat Kaarinassa (7,04 ja 7,10), Pöytyällä ja Marttilassa (molemmissa 7,60 €) sekä Aurassa (7,64 €).

Tämän tarkastelun perusteella: Tämän selvityksen mukaan 240 l polttokelpoisen jätteen jäteastian kuljetuksen hinnan keskimääräinen hinta on 3,73 €/kerta ja jätteen käsittelymaksu 4,56 €, yhteensä 8,29 €. Tarkastelualueella on hintaeroja eri kuljetusliikkeiden tyhjennyshinnoissa ja eroja on myös saman kuljetusliikkeen eri asiakkaiden tyhjennyshintojen välillä. Kuljetuksen ja käsittelyn yhteishintojen eli tyhjennyshintojen ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa ja yli 71 % tyhjennyshinnoista on 2 euron sisällä. Jäteastioiden tyhjennyshinnalla ja kuljetusetäisyydellä on selvä riippuvaisuus ja kuljetusetäisyyden pidentyessä tyhjennyshinta pääsääntöisesti myös kasvaa.

Taloustutkimus Oy: Taloustutkimus Oy:n selvityksen mukaan kuljetuksen hinta 600 l astialle on keskimäärin 4,47 €/kerta ja jätteen käsittelymaksu 9,09 €, yhteensä 13,53 €. Turussa kuljetuksen hinta 4,98 € on korkeampi kuin Salossa ja Kaarinassa (3,57 ja 3,66 €). Käsittelymaksuissa Kaarina ja Salo ovat puolestaan hieman Turkua kalliimpia, mutta yhteishinnassa Turku on yli euron kalliimpi kuin kaksi muuta kuntaa.

Tämän tarkastelun perusteella: Tämän selvityksen mukaan 600 - 660 l polttokelpoisen jätteen jäteastian kuljetuksen hinnan keskimääräinen hinta on 4,07 €/kerta ja jätteen käsittelymaksu 9,36 €, yhteensä 13,43 €. Tyhjennyshintojen ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,6 euroa. Tyhjennyksistä 4 euron hintavaihtelun sisällään on yli 70 % kaikista 600-660 litran sekajäteastian tyhjennyksistä. Kuukaudessa tyhjennettyjen 600-660 litran polttokelpoisen jätteen jäteastioiden tyhjennyshinnalla ja kuljetusetäisyydellä on selvä riippuvaisuus. Kuljetushinta kasvaa kuljetusetäisyyden kasvaessa ja samanaikaisesti etäisyyden kasvaessa käyntikerrat tyhjennyspisteessä vähenevät. Tyhjennyshintaan vaikuttaa myös mm. astioiden sijoittuminen kiinteistöllä, astioiden täyttöaste, astioiden määrä keräysreitillä, asiakassuhteen pituus sekä kilpailutus ja kilpailutilanne yritysten välillä.

Taloustutkimus Oy: Taloustutkimus Oy:n selvityksen mukaan 240 litran jäteastian kuljetusmaksut vaihtelevat Paraisten saaristoalueen 7,51 € - Kanta-Naantalinn ja Luonnonmaan 2,42 € välillä. Sekä kallein että edullisin kuljetusmaksu on kunnan järjestämän jätehuollon piirissä, jonka keskiarvo yhdeksän alueen osalta on 3,62 €. Se on noin 30 senttiä edullisempi kuin kiinteistön järjestämän jätehuollon kuljetusmaksujen keskiarvo 3,90 €. Käsittelymaksut ovat kunnan järjestämässä jätehuollossa kauttaaltaan samat 3,47 €, poikkeuksen tekee Kemiönsaari 2,12 €. Kiinteistön järjestämän jätehuollon kallein hinta 5,19 € on Sauvossa ja pienimmillään 3,86 € Marttilassa ja Pöytyällä. Kuluttajan kannalta tärkein on jätehuollosta maksettava hinta kokonaisuutena. Kalleimmillaan hinnat ovat Paraisten saaristossa 10,98 € (kunnan järjestämä) ja toiseksi kallein Paraisten manneralueella 9,92 € (kiinteistön järjestämä). Seuraavina ovat Rusko, Turku, Sauvo, Lieto ja Paimio (kiinteistön järjestämä), joilla kaikilla kokonaishinta menee yli 8 euron. Edullisimmat kokonaishinnat ovat Maskussa, Raisiossa ja Kanta-Naantalissa ja Luonnonmaalla, joissa summat jäävät alle 6 euron.

Taloustutkimus Oy:n selvityksen mukaan 600 litran jäteastian kuljetusmaksut vaihtelevat Paraisten saaristoalueen 8,07 € - Kanta-Naantalinn ja Luonnonmaan 2,42 € välillä. Sekä kallein että edullisin kuljetusmaksu on kunnan järjestämän jätehuollon piirissä, jonka keskiarvo yhdeksän alueen osalta on 3,74 €. Se on vajaan euron edullisempi kuin kiinteistön järjestämän jätehuollon kuljetusmaksujen keskiarvo 4,47 €. Käsittelymaksut ovat kunnan järjestämässä jätehuollossa kauttaaltaan samat 8,67 €, poikkeuksen tekee tässäkin Kemiönsaari 5,98 €. Kiinteistön järjestämän jätehuollon kallein hinta 9,35 € on Salossa ja hieman pienempi Turussa 9,04 €. Kuljetuksen ja käsittelyn kokonaishinnat ovat kalleimmillaan Paraisten saaristossa 16,74 € (kunnan järjestämä) ja toiseksi kallein Turussa 14,02 € (kiinteistön järjestämä). Seuraavina ovat Kaarina ja Salo (kiinteistön järjestämä), molemmissa kokonaishinta on lähes 13 €. Edullisimmat kokonaishinnat ovat Maskussa, Raisiossa, Nousiaisissa, Kanta-Naantalissa ja Luonnonmaalla sekä Kemiönsaarella, joissa summat ovat hieman yli 11 euroa.

Tämän tarkastelun perusteella: Tämän selvityksen yhteydessä olemme jo osoittaneet, että kohtuulliset ja syrjimättömät ehdot jätteenkuljetuspalveluissa tarkoittavat sitä, että kaikille jätteen haltijoille on tarjolla tarpeen mukaan samantasoista palvelua samanlaisin ehdoin. Absoluuttiset erot palvelun laadussa, hinnassa tai hinta-laatusuhteessa eivät tee palvelun ehtoja automaattisesti syrjiviksi, jos erot ovat kohtuulliset ja perustuvat tuotantorakenteeseen esimerkiksi etäisyyteen, tyhjennyskertoihin, keräysalueen astiamääriin jne. Esimerkiksi pitkä kuljetusetäisyys keräilyalueelle ja samanaikaisesti pienempi tyhjennettävien astioiden määrä vaikuttaa tyhjennettävää astiaa kohden muodostuviin kustannuksiin. **Näin ollen hintojen vertailu eri alueiden välillä ei anna kuvaa jätteenkuljetusjärjestelmän kohtuullisuudesta ja syrjimättömyydestä.** Jos kokonaishinta on sama, lähempänä asuvat ja astiasijoittelultaan helposti saavutettavat kompensoivat kauempana asuvien ja/tai astiasijoittelultaan vaikeammin saavutettavien kiinteistöjen jätehuollon keräys- ja kuljetuskustannuksia. Kuljetusten osalta tasahinnoittelua voidaan näin pitää lähempänä asuvia syrjivänä.

Taloustutkimus Oy:n tekemä selvitys on suuntaa antava jätteenkuljetusjärjestelmävertailun tekemiseksi. Aineisto ei kuitenkaan kattavuudeltaan kuvaa täysin tilannetta kohdealueilla ja esitetyt min-max –tarkastelut eivät ota huomioon erikoistapauksia (mm. vaikeasti saavutettava astia). Taloustutkimus Oy:n tekemässä selvityksessä ei oteta myöskään kantaa kustannusrakenteeseen eikä hintojen jakaumaan, joka kuitenkin on välttämättömyys arvioitaessa jätteenkuljetusjärjestelmän kohtuullisuutta ja syrjimättömiä ehtoja.

Taloustutkimus Oy:n saamat tulokset osoittavat mm. että samankaltaisilla astioilla (taajamien ja haja-asutusalueiden välinen vertailu samankokoisten astioiden osalta yksittäisten kuntien sisällä) on samankaltainen hinnoittelu. Näin ollen tulokset ovat hyvä lähtökohta selvityksen tekemiseen, mutta vaativat tulosten syvällisempää analysointia. Tarkastelualueella on kilpailua eri kuljetusyritysten välillä ja jäteastian tyhjennyksen hinta muodostuu markkinaperusteisesti kustannusrakenteen ja kilpailutilanteen mukaisesti. Asiakkaat voivat myös vaikuttaa maksamaansa tyhjennyshintaan mm. kilpailuttamalla kuljetusyrityksiä.

Molempien selvitysten aineistoista tehtyjen analyysien perusteella voidaan havaita, että jätehuoltopalveluiden hinnoittelussa on eroja, mutta hinnoittelun erot perustuvat palvelun tuotantokustannuksiin tai palvelun tarjoajien väliseen kilpailuun. **Astiakohtaisten**

tyhjennysshintojen perusteella nykyjärjestelmän ei voida väittää olevan syrjivä tai kohtuuton.

5.2 JÄTEKULJETUSJÄRJESTELMIEN VERTAILU, LOGISTINEN NÄKÖKULMA, LOUNAIS-SUOMI

Keväällä 2017 on valmistunut Turun Ammattikorkeakoulun Liiketoiminnan logistiikan koulutuksen opiskelijan opinnäytetyö "Jätekuljetusjärjestelmien vertailu, Logistinen näkökulma, Lounais-Suomi", jossa vertaillaan jätteenkuljetusjärjestelmiä Lounais-Suomessa. Opinnäytetyönä tehty kuljetusjärjestelmien vertailu Lounais-Suomessa ei ole vielä julkinen asiakirja tämän selvityksen valmistuessa, joten tätä selvitystä tullaan täydentämään, kun edellä mainittu "Jätekuljetusjärjestelmien vertailu, Logistinen näkökulma, Lounais-Suomi" –selvitys tulee julkiseksi.

5.3 VIRANOMAISSSELVITYS

Turun kaupungin Ympäristötoimialan Ympäristönsuojelun toimesta on 15.3.2017 valmistunut "Kunnan vastuulle kuuluva jätteenkuljetus Lounais-Suomessa, Arvio jätelain ehtojen täyttymisestä 2017" –selvitys, jossa arvioidaan jätelain ehtojen täyttymistä Turun seudulla.

Viranomaisen tekemä taustaselvitys ei ole vielä julkinen asiakirja tämän selvityksen valmistuessa, joten tätä selvitystä tullaan täydentämään, kun viranomaisten tekemä taustaselvitys tulee julkiseksi.

6. JÄTELAIN 37 §:N MUKAINEN ARVIOINTI

6.1 KATTAVUUS (MOLEMMAT KULJETUSJÄRJESTELMÄT)

Molemmat kuljetusjärjestelmät ovat alueellisesti kattavia. Teoriassa kiinteistönhaltija voi hetken aikaa olla vapaamatkustaja nykyjärjestelmässä, jos ei heti tee uutta sopimusta ja jos raportointi tai viranomaisvalvonta ei toimi. Kaikkien on lähtökohtaisesti noudatettava jätehuoltomääräyksiä. Maksukyvyttömät asiakkaat voivat saada toimeentulotuen kautta tukea jätehuoltokustannuksiin. Molemmat järjestelmät olisivat jätelain mukaisia.

6.2 LUOTETTAVUUS (MOLEMMAT KULJETUSJÄRJESTELMÄT)

Nykyinen kuljetusjärjestelmä kattaa koko Turun seudun. Nykyjärjestelmässä voidaan reagoida poikkeamiin nopeammin, yhteydenotto on käytännössä helpompaa ja toimii ilman välikäsiä. Molemmat järjestelmät olisivat luotettavia ja täyttävät jätelain vaatimukset Turun seudulla.

6.3 KOHTUULLISET JA SYRJIMÄTTÖMÄT EHDOT (MOLEMMAT KULJETUSJÄRJESTELMÄT)

Nykyjärjestelmässä kaikki yritykset tarjoavat uusia sopimuksia samankaltaisin ehdoin omille asiakkailleen ottaen huomioon mm. astiakoot ja kuljetusvälit. Eri aikaan tehdyissä sopimuksissa voi olla eroja. Yritysten välillä on eroja. Asiakkailta on kuitenkin mahdollisuus vaihtaa palveluntarjoajaa, koska kaikilla alueilla useampi yritys tarjoaa palveluja.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa ehdot ovat käytännössä samat kaikille. Pieni joustamattomuus kunnan järjestämässä urakoiduissa kuljetusehdoissa voi johtaa siihen, ettei jätteen määrää ja laatua saada dynaamisesti aina sovitettua tyhjennyksiin. Koska tyhjennysrytmiin voi vaikuttaa, sen osalta järjestelmä täyttää kohtuullisten ja syrjimättömien ehtojen vaatimuksen.

Kunnan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä keräystapahtuman, kuljetuksen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn hinnat ovat kaikille samat asuinpaikasta riippumatta. Keräys- ja kuljetusmatkat sekä jäteastian täyttöaste ja jätemäärä eivät kuitenkaan ole kaikille samanlaisia ominaisuuksiltaan erilaisten tyhjennyspisteiden vuoksi (etäisyys, sijoittaminen, tyhjennysfrekvenssi, keräysalueella olevien astioiden määrä, jätekertymä). Kun kokonaishinta on sama, lähempänä asuvat ja astiasijoittelultaan helposti saavutettavat kompensoivat kauempana asuvien ja/tai astiasijoittelultaan vaikeammin saavutettavien kiinteistöjen jätehuollon keräys- ja kuljetuskustannuksia. Kuljetusten osalta tasahinnoittelua voidaan siis pitää lähempänä asuvia syrjivänä.

Käsittelymaksut peritään arvioperusteisesti oletetun jäteastiassa olevan jätemäärän mukaan molemmissa kuljetusjärjestelmissä. Kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä arvio jätemäärästä on muodostunut aikaisemman tiedon sekä jätteenkuljetusyrityksen käyttämien tilavuuspainokertoimien avulla. Astiapainot voivat olennaisestikin poiketa samanlaisissa kiinteistöissä, jos mm. toisessa asunnossa ei kerätä biojätettä erikseen ja asukkaiden lajitteluhaluus ei ole yhtä korkea. Suurimmissa alueella toimivissa jätteenkuljetusyrityksissä tyhjennyksiä punnitaan säännöllisesti melkein kaikilla asuntoalueilla ja usean asunnon taloyhtiöissä. Tästä johtuen eri alueilla saattaa olla käytössä erilaisia tilavuuspainokertoimia, jos aikaisempaan tietoon perustuen on huomattu, että jollain alueilla kertyvä jätemäärä poikkeaa huomattavasti aikaisemmasta oletuksesta. Jätteenkuljetusyritykset tilittävät perityt jätteenkäsittelymaksut Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:lle, jolloin asiakkailta perittävien jätteenkäsittelymaksujen tulee kattaa LSJH:lle painoperusteisesti veloittavat jätteenkäsittelymaksut.

Asiakkaiden maksama lopullinen jätehuollon kustannus koostuu kuljetusmaksusta ja käsittelymaksusta. Tämän vuoksi kohtuullisia ja syrjimättömiä ehtoja tarkasteltaessa on otettava huomioon kokonaishinta, eikä tarkastella hintatekijöitä irrallaan kokonaisuudesta. Tämän selvityksen yhteydessä on osoitettu kappaleessa 4.1.3, ettei hinnoittelu Turun seudulla ole syrjivää tai kohtuutonta ja näin ollen molemmat kuljetusjärjestelmät kuitenkin täyttävät jätelain vähimmäisvaatimukset. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on selvitetävää myös lisäedellytysten täytyminen (kohdat 6.4–6.7).

6.4 EDISTÄÄKÖ NYKYINEN KULJETUSJÄRJESTELMÄ JÄTEHUOLLON YLEISTÄ TOIMIVUUTTA KUNNASSA?

Nykyinen kuljetusjärjestelmä edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, koska se säilyttää alueella itsenäisiä kuntaurakoiden saamisesta riippumattomia yrityksiä, jotka käytännössä kyselyjen ja haastattelujen sekä mm. kuljetushintojen erilaisuuden perusteella kilpailevat

keskenään markkinoita jakamatta nojautuen kustannusperusteisiin kuljetushintoihin. Se antaa myös kiinteistönhaltijoille valinnanvaraa.

Nykyjärjestelmä edistää jätehuollon (keräys, kuljetus, käsittely) yleistä toimivuutta Turun seudulla. Keräyksen palvelutarjonta on laajaa ja lajitteluun voidaan vaikuttaa jätehuoltomääräyksillä. Kuljetus toimii kilpailuilla markkinoilla ja tarjoaa valinnanvaraa.

6.5 TUKEEKO NYKYINEN KULJETUSJÄRJESTELMÄ JÄTEHUOLLON ALUEELLISTA KEHITTÄMISTÄ?

Kuljetusjärjestelmällä ei ole vaikutusta jätteiden käsittelyn alueelliseen kehittämiseen. Yhdyskuntajätteen kuljettaja ei määrää jätteen määränpäättä vaan kunta päättää yhdyskuntajätteen käsittelypaikan kuljetusjärjestelmästä riippumatta.

Kuljetusjärjestelmä kuitenkin tukee jätehuollon alueellista kehittymistä keräyksen ja kuljetusten osalta. Kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus motivoi jätehuoltoyrityksiä kehittämään keräys- ja kuljetuskalustoa, kouluttamaan työntekijöitä sekä ottamaan käyttöön uusia teknologioita. Yritysten kilpaillessa vapailla markkinoilla, pienillä kilpailueduilla (mm. monilokeroautot, kuljettajien taloudellinen ajotapa, optimoidut reitit) voi olla suuri merkitys yritysten elinvoimaisuuden ja markkinoilla pysymisen kannalta.

6.6 AIHEUTTAKO NYKYINEN KULJETUSJÄRJESTELMÄ TERVEYS- TAI YMPÄRISTÖVAARAA TAI HAITTAA?

Tyhjennykset toimivat käytännössä hyvin. Kaikkien reklamaatioiden osuus on ollut 0,084 % tyhjennystapahtumista, joista suurin osa on liittynyt laskutukseen. Ympäristö-, terveys- tai jätehuoltoviranomainen ei ole antanut huomautuksia roskaamisesta.

Jätehuoltomääräyksiä noudatetaan yritysten toiminnassa. Haastatteluissa ei ole tullut ilmi seikkoja, jotka antaisivat olettaa päinvastaista.

Päästöt ovat lähes samat kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuin kunnan järjestämässä jätteiden kuljetuksessa. Kokonaisliikennemäärän kannalta mahdollinen päästöero on hyvin vähäinen. Toisaalta yrityksillä on määrääjän toimivia urakoitsijoita paremmat mahdollisuudet investoida uuteen kalustoon, kun toimintaa voidaan ennakoida.

Nykyisestä kuljetusjärjestelmästä ei katsota aiheutuvan vaaraa tai haittaa ihmisten terveydelle tai ympäristölle.

6.7 NYKYISEN KULJETUSJÄRJESTELMÄN SÄILYTTÄMISEN MYÖNTEISET VAIKUTUKSET

6.7.1 Kotitalouksien asema

Palvelujen ehdot ovat kohtuullisia ja kaikilla alueilla toimii vähintään 3 jätteenkuljetusyritystä. Jätelaskujen kustannusperusteinen suuruus vaihtelee yritysten välillä. Ero on varsin pieni ja kuvastaa kilpailun toimivuutta. Asiakas voi halutessaan vaihtaa palveluntuottajaa. Yritysten välinen vaihtelu hintatasossa on pientä. Yritysten sisällä uusia kuljetuspalveluja tarjotaan samankaltaisin ehdoin.

Kaikki jo alueella toimivat yhtiöt ovat valmiita liittämään minkä tahansa kotitalouden kuljetusjärjestelmänsä. Selvityksessä ei tullut esille seikkoja, joiden perusteella liittymisehtoja voisi pitää syrjivinä.

Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen liikennemäärät sekä laskennallisesti myös pakokaasu- ja melupäästöt ovat lähes samat kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa, jos kunta-urakat kilpailutetaan ja optimoidaan oikein. Se on seuraus vapaasta kilpailusta. Melupäästöjen keskimelu muodostuu pääosin tyhjennystapahtumista, joka on molemmissa kuljetusjärjestelmissä sama. Henkilö- ja omaisuusvahinkoja on aiheutunut, mutta niiden määrä on todella pieni kokonaistyhjennysmäärään ja onnettomuusmäärään alueella nähden. Liikenneturvallisuus on korkealla tasolla.

Nykyjärjestelmän jatkumista pidetään kokonaisuutena myönteisenä ottaen huomioon kotitalouksien asema.

6.7.2 Yritysten toiminta

Siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen mahdollisesti merkitsisi alueella toimivien jätteenkuljetusyritysten toiminnan voimakasta taantumista Turun seudulla, jos ne eivät saisi kuntaurakoita. Nykyisistä toimijoista kuitenkin Lassila & Tikanoja Oyj:n, Turun Seudun Hyötykuljetus Oy:n, Jätehuolto H. Koskinen Oy:n, Salon Jätehuolto Oy sekä Kuljetus ja jätehuolto Mäkiö Oy:n toiminta ainakin jatkuisi alueella yritysten omien arvioiden mukaan, vaikka ne eivät pärjäisi kilpailutuksissa. Muiden yritysten toiminta supistuisi tai saattaisi loppua

kokonaan Turun seudulla. Siirryttäessä kunnan järjestämään jätteiden kuljetukseen markkinoille tulisi mahdollisesti valtakunnallisia yrityksiä, joiden hallinto olisi muualla. Paikallisia kuljetusyrityksiä tuskin tulisi tilalle johtuen kalustoinvestoinneista poistoaikoihin ja määräaikaisista urakoista.

Siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen tuskin vaikuttaisi uusiin innovaatioihin ja palveluvalikoima saattaisi supistua. Yritystoiminta ei tehostuisi, mutta kuljetukset pitkällä aikavälillä mahdollisesti hieman tehostuisivat. Energiatehokkuus saattaisi sen seurauksena parantua, mutta urakoitsijoilla ei ole omaa tarvetta tehostamiseen, jos asiaa ei oteta kilpailutusehdoksi. Kilpailu lisääntyisi ensimmäisellä kilpailutuskerralla, mutta pitkällä aikavälillä tarjonta voisi jäädä parille suurelle urakoitsijalle.

Nykyjärjestelmän jatkumista pidetään kokonaisuutena myönteisenä ottaen huomioon yritysten asema.

6.7.3 Viranomaisten toiminta

Niin kunnan järjestämässä kuin kiinteistön haltijankin järjestämässä jätteenkuljetusjärjestelmässä kaikista järjestettyyn jätehuoltoon liittyneistä kiinteistöistä tulisi kirjata jätteenkuljetusrekisteriin kiinteistöosoite-, astia-, jätetyyppi-, käynti-, astiamäärä-, tyhjennysväli-, määrä- ja lajitiedot sekä sopimuksen voimassaolotiedot. Osa Turun seudulla toimivista jätteenkuljetusyrityksistä on jättänyt jätehuoltomääräysten vastaisesti toimittamatta helmikuun loppuun mennessä jätehuoltomääräysten mukaiset tyhjennystiedot. Viranomaisen mukaan tämä on aiheuttanut ongelmia jätteenkuljetusrekisterin ylläpidossa, eikä viranomaisilla ei ole tarkkaa tietoa kuljetuspalveluiden tarjonnasta eikä kuljetusten ulkopuolella olevista kiinteistöistä tai asukkaiden määrästä toimialueella. Todennäköisenä kuitenkin pidettiin, että palveluita on alueella pääsääntöisesti saatavissa eikä viranomaistehtävien suorittamisen kannalta alueellisia eroja todettu olevan.

Jätehuoltoviranomaisella on mahdollista pyytää jätelain mukaiset jätteenkuljetustiedot jätteenkuljetusyrityksiltä tarvittaessa neljä kertaa vuodessa (3 kk välein), jolloin kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on mahdollista toteuttaa lähes reaaliaikainen jätteenkuljetusrekisteri. Ajantasaisen ja toimivan jätteenkuljetusrekisterin muodostaminen vaatii aluksi aikaa ja resursseja molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä, mutta kun toimiva rekisteri on muodostettu, sen ylläpito ja päivittäminen onnistuu helposti.

Tämän selvityksen yhteydessä Turun seudulla toimivat jätteenkuljetusyritykset ovat osoittaneet halukkuutta kehittää jätteenkuljetusten seurantaa ja ajantasaista jätteenkuljetusrekisteriä yhdessä alueen jätehuoltoviranomaisen kanssa. Ajantasainen jätteenkuljetusrekisteri ja jätehuoltomääräysten mukaiset tyhjennysvälit ovat niin viranomaisten kuin kuljetusyritystenkin edun mukaista. Jos jokin Turun seudulla toimiva jätteenkuljetusyritys jättää jatkuvasti toimittamatta jätteenkuljetusrekisterin ylläpitämiseksi tarvittavia tietoja jätehuoltoviranomaiselle sekä samalla laiminlyö jätelain 39§ mukaista tiedonanto velvoitetta, on yrityksen toiminta lopetettava viranomaismenettelyin. Yksittäisten yritysten toimiessa voimassa olevan lainsäädännön vastaisesti, viranomaisten on puututtava yritysten toimintaan, ei muuttaa jätteenkuljetusjärjestelmää.

7. JOHTOPÄÄTÖS

Selvityksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että kiinteistön haltijan järjestämä jätehuolto täyttää jätelain 35 ja 37 § mukaiset vaatimukset nykyisillä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen alueilla Aurassa, Kaarinassa, Liedossa, Marttilassa, Paimiossa, Paraisilla, Pöytyässä, Ruskossa, Salossa, Sauvossa ja Turussa. Näin ollen tehdyn tarkastelun perusteella ei ole laillista estettä valita jätelain 37 § mukaiseksi kuljetusjärjestelmäksi kiinteistön haltijan järjestämää jätteiden kuljetusta.

LIITE 1

JÄTTEENKULJETUSJÄRJESTELMIEN NYKYTILANNETTA KOSKEVAN KYSELYN REFERAATIT

Kyselyn toteutus

Liitteessä 2 näkyvä kysely toimitettiin Turun seudulla toimiville jätteenkuljetusyrityksille. Liitteessä 3 näkyvä kysely toimitettiin alueen jätehuolto- ja ympäristöviranomaisille. Liitteessä 4 näkyvä kysely toimitettiin Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:lle. Seuraavassa on selvityksen toimittajien referaatit vastauksista. Niitä vastauksia, mitä vastaajat pitivät luottamuksellisina, ei tässä esitetä yksilöidysti.

Alueella toimivien jätteenkuljetusyritysten vastaukset

Seuraavassa taulukossa on esitetty yhteenveto jätteenkuljetusyritysten palveluista selvityksen mukaisten kuntien alueilla.

Taulukko 6-1. Yhteenveto jätteenkuljetusyritysten tarjoamista kuljetuspalveluista eri alueilla.

Kunta	Taajama-alue	Haja-asutusalue
Aura	3/6	3/6
Kaarina	3/6	3/6
Lieto	5/6	4/6
Marttila	3/6	3/6
Paimio	4/6	4/6
Parainen	3/6	3/6
Pöytyä	3/6	3/6
Rusko	3/6	3/6
Salo	4/6	4/6
Sauvo	3/6	3/6
Turku	3/6	3/6

Kyselyyn vastanneet Turun seudulla toimivat jätteenkuljetusyritykset työllistävät nykyisin yhteensä 152 työntekijää, joista kuljettajia on 96 %. Mikäli kuljetusjärjestelmä muuttuisi kiinteistön haltijan järjestämästä kunnan järjestämäksi, ovat vastaajat arvioineet työllistävänsä yhteensä enimmillään 33 työntekijää. Käytännössä töiden jatkuminen riippuukin siitä, pärjäävätkö jätteenkuljetusyritykset mahdollisessa kilpailutuksessa. Jos nykyisin toimivat yritykset eivät voittaisi kilpailutuksia, myös muu toiminta vähenisi huomattavasti tai loppuisi kokonaan.

Asiakkailta on tullut reklamaatioita yhteensä noin 1 700 kpl vuonna 2015. Reklamaatioista laskutusta koski n. 41 %, astioiden tyhjentämättä jäämistä n. 32 %. Lisäksi reklamaatioita on tullut rikkoutuneista astioista, aikatauluongelmista ja siitä, ettei palvelu ole vastannut sopimusta. Mikään nykyisistä toimijoista ei ole vuonna 2015 saanut ylikuormamaksuja eikä reklamaatioita viranomaisilta. Keräyksessä ja kuljetuksessa tapahtui vuoden 2015 aikana yhteensä 43 onnettomuutta, joista henkilövahinkoja (työtapaturmat) oli 8 kappaletta ja loput omaisuusvahinkoja (postilaatikot, kolhaisut, nurmikolle ajot).

Riippumatta jätteenkuljetusyrityksestä, asiakkaat voivat muuttaa jäteastian tyhjennysväliä jätehuoltomääräysten rajoissa olemalla yhteydessä kuljetuksesta vastaavan yrityksen asiakaspalveluun. Jos asiakas haluaa jätehuoltomääräyksiä harvemman tyhjennysvälin, tulee asiakkaan anoa erityislupa kunnan jätehuoltoviranomaiselta. Kaikilla asiakkailla, riippumatta jätteenkuljetusyrityksestä, astiakoon muutokset onnistuvat tarpeiden ja halun mukaan olemalla yhteydessä kuljetuksesta vastaavan yrityksen asiakaspalveluun. Palvelusopimusten irtisanominen onnistuu asiakaspalvelussa.

Nykyisen jätteenkuljetusjärjestelmän vaarattomuudesta ja haitattomuudesta terveydelle ja ympäristölle ottaen huomioon ympäristö- ja terveysperusteiset ilmoitukset ja poikkeamat on todettu viranomaistoiminnan olevan samaa kuljetusjärjestelmästä riippumatta, työ on samaa riippumatta kuljetusjärjestelmästä. Noudattamalla sääntöjä on jätteiden keräys ja kuljetus vaaratonta ja nykyaikaisella jäteautokalustolla myös ympäristölle melko haitatonta esim.

kuljetusten pakokaasupäästöt huomioiden. Nykyisessä järjestelmässä, kun asiakassuhde on suoraan kuljetusyrityksellä asiakkaaseen, on vastuu selkeä mahdollisissa ongelmatilanteissa. Kuljetusreittien alueittainen optimointi ei ole niin tehokkaasti mahdollista kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuin kunnan järjestämässä, mutta tämä ero pienenee monilokeroratkaisuja käytettäessä, eikä kuljetuksen merkitys lopulta ole päästöjen kannalta kuin hyvin pieni. Terveysvaikutuksissa kuljetusjärjestelmillä ei ole merkitseviä eroja.

Mikäli kuljetusjärjestelmä muuttuisi kunnan järjestämäksi, on vastauksissa esitetty joitakin näkökohtia terveys- ja ympäristöhaittojen osalta: kenen on vastuu, ovatko vastuukysymysongelmat mahdollisia? Onko yrityksillä yhtäläiset turvallisuusvaatimukset? Alittavatko kunnallisen yhtiön turvallisuusvaatimukset kuljetusyrityksen vaatimukset (kunnallisessa järjestelmässä yritys voi kieltäytyä ajamasta, jos todetaan vaarallisuutta tai muita seikkoja ja kuntayhtiö hoitaa asiaa eteenpäin)? Paikallistuntemuksen häviäminen? Töiden on katsottu muuttuvan stressaavammaksi, kun kuntien urakat kilpailutetaan keskimäärin 3-5 vuodeksi kerrallaan, jolloin vakituiset työsuhteet muuttuisivat määräaikaisiksi pätkätoiksi. Esimerkiksi monilokerikkoautojen käyttö on joissakin tapauksissa siirryttäessä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen ollut kiellettyä, koska kaikilla urakoitsijoilla ei ole tällaista kalustoa ollut käytettävissä.

Siirtymisen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen on katsottu heikentävän toimijoiden motivaatiota. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa todellinen kilpailu ja läheisyys vaativat yrityksiltä hyvää toimintaa. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa asiakassuhde ei ole asiakkaan ja kuljetusyrityksen vaan kunnan tai sen valitseman yhtiön välinen, jolloin tulee lisää välikäsiä ja mahdolliset korjaavat toimenpiteet viivästyvät tai tulee ristiriitoja. Parantavat toimenpiteet annetaan kuntayhtiölle. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljetusyritys voi ja on velvollinen hoitamaan heti kaikki toimenpiteet suoraan asianosaisten kesken. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljetusyritys voi myös antaa asiakkaalle toivomuksia mahdollisen vaarallisen tilanteen ratkaisemisessa.

Lähtökohtaisesti molempia kuljetusjärjestelmiä ohjaavat jätehuoltomääräykset, jolloin ne ovat samanarvoisia eikä niiden pitäisi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle eikä ympäristön roskaantumista. Molemmista järjestelmissä vastuu liittyy järjestettyyn jätteenkuljetukseen on kiinteistön haltijalla ja viranomaisilla on samat velvollisuudet sekä oikeudet. Jätteenkuljetusrekisterin ylläpito kuuluu jätehuoltoviranomaisen tehtäviin. Ympäristösuojeluviranomainen voi antaa tarvittaessa yksittäisiä määräyksiä roskaantumisen ehkäisemiseksi ja jätehuollon järjestämiseksi. Vastauksissa on todettu, että yritykset raportoivat jätehuoltoviranomaiselle asiakaslistat ja jätehuoltoviranomainen hoitaa asian, mikäli jokin kiinteistö ei ole liittynyt jätehuoltoon kummassakin järjestelmässä. Lisäksi on todettu, että kotitaloudet ja yritykset haluavat itse valita heille mieluisan jätteenkuljetusyrityksen. Mikäli kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa palvelu ja/tai hinta ei ole kiinteistön haltijaa tyydyttävää, ei palvelun toimittajaa voi vaihtaa. Yhdessä vastauksessa on tuotu esille, että yksityinen yrittäjä ei voi pakottaa ketään liittymään palvelujensa piiriin, kun taas kuntayhtiö voi pakottaa liittymään, vaikkei kiinteistöllä olisi mitään toimintaa. Tämä on suuri epäkohta vertailtaessa kuljetusjärjestelmiä, kuljetusjärjestelmät eivät ole ihan suoraan verrattavissa.

Jätteenkuljetusjärjestelmän muodolla ei ole katsottu olevan vaikutusta tarjottavien jätehuoltopalvelujen tasapuolisuuteen, laatuun ja kattavuuteen. Vastauksissa on tuotu esiin seuraavia asioita: esim. kunnallistetuilla saaristoalueilla on hinta kalliimpi, asiakkaat voivat ottaa ns. kimppa-astioita molemmissa järjestelmissä ja palvelussa ei ole eroja, jos piste sijaitsee erittäin kaukana haja-asutusalueella, voi se vaikuttaa korkeampaan hintaan. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa hinta on määrätty taksa, jossa keskustassa asuvat maksavat osan taajama-alueen ulkopuolella asuvien jätehuollosta, kun kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa hinnat perustuvat kustannuksiin. Vapaassa kilpailussa hintojen on katsottu asettuvan kohdalleen, yksikään yritys ei voi ylihinnotella. Kuntayhtiöiden ei puolestaan tarvitse laskea kovien jätteenkäsittelymaksujen päälle mitään, kun ovat itse jätteenkäsittelijöitä – mahdollisen hintaeron on katsottu muodostuvan juuri tästä jätteenkäsittelymaksuun liittyvästä edusta. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa asiakas saa yksilöllisempää ja monipuolisempaa palvelua, sillä asiakkaista halutaan pitää kiinni hyvällä palvelulla, kun kunnallisessa järjestelmässä mennään standardin mukaan ja vedotaan lakiin ja asetuksiin.

Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen katsotaan toimivan erittäin hyvin, kunhan viranomaistaho ei jarruttaisi kehitystä.

Häiriötekijöiden ja poikkeusten suhteen on todettu samojen häiriöiden olevan mahdollisia molemmissa kuljetusjärjestelmissä. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa sopimussuhteet ovat usein pidempiä, jolloin urakoitsijan vaihtumisesta johtuvia häiriöitä ei aiheudu. Asiakas saa myös vapaasti vaihtaa palvelun tarjoajaa, mikäli häiriöistä on ongelmia. Palveluita on tuotettu usein jo vuosien, ellei jopa kymmenien vuosien ajan, jolloin riskitekijöihin ja häiriöihin on voitu helpommin varautua. Yrityksen omien asiakkaiden palveleminen on yritykselle tärkeämpää ja kunnia-asia, kun kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa yritykset ovat ns. aliurakoitsijoita. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa urakoitsijan vaihtuminen yksittäistapauksissa on hyvin epätodennäköistä. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa voidaan mahdollisesti ilmoittaa, että ylimääräinen tyhjennys on toteutettava seuraavana päivänä, kun sopimuksessa aikaraja on viikko. Suorissa sopimuksissa yritys voi itse sopia asiakkaan kanssa mahdollisista tihentämisistä ja ylimääräisten tyhjennysten hinnoista. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa yritys tekee vain kuljetussuorituksen ja yritysten kapasiteetit on mitoitettu erittäin tarkkaan, jolloin esim. keräysauton rikkoontuminen, sairauslomaa tms. saattavat vaikuttaa palvelun laatuun heikentävästi. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa asiakaspalvelun on katsottu muuttuvan byrokraattisemmaksi ja hitaammaksi välikäsien vuoksi, kun yksityisten yritysten kyky reagoida on nopeampi.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa asiakastiedotus, puhelut, internet-palvelut toimivat suoraan asiakkaan ja yrityksen välillä ilman välikäsiä ja keräysliikkeellä on intressi palvella asiakasta ja pitää asiakas tyytyväisenä pitkäaikaisena asiakkaana. Yritykset tekevät tiedotusta ja neuvontaa ilmaiseksi ilman perusmaksuja. Nykyisessä järjestelmässä esim. laskun yhteydessä laitetaan asiakkaille tiedotteita. Tiedottamista tehdään sekä kunnan että urakoitsijan osuudesta, lisäksi urakoitsija voi tiedottaa mahdollisista uusista palveluista. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunnallinen yritys hoitaa asiakaspalvelun, jolloin tieto kulkee välikäsien kautta ja aiheuttaa turhaan kustannuksia ja viivästyksiä. Välttämättä yritykset eivät tiedä mitä kunnallinen yritys tiedottaa asiakkaille, ja tiedottajat eivät aivan välttämättä ole selvillä käytännön asioista, joista he tiedottavat. Kuntayhtiöiden on todettu käyttävän massiivisesti verovarjoja oman tekemisensä korostamiseen.

Viranomaistyön pitää olla joustavaa puolin ja toisin ja samanlaista riippumatta kuljetusjärjestelmästä. Nykyisessä järjestelmässä yritykset saavat viranomaisilta kiitettävästi tietoa sähköpostiin ja yhteistyön on katsottu sujuvan hyvin. Yhdessä vastauksessa viranomaisyhteistyön on todettu olevan myös hankalaa.

Jätelainsäädäntö ohjaa kunnan vastuulle kuuluvien jätteiden hyödyntämistä, jolloin jätteenkuljetusjärjestelmällä ei pitäisi olla merkitystä jätteiden hyödyntämiseen ja jätehuollon etusijajärjestyksen toteutumiseen. Mikäli jätelainsäädäntö olisi löyhempiä ja se mahdollistaisi sen, että yritykset voisivat ottaa jätekuormista hyödynnettäväksi soveltuvat jätteet hyötykäyttöön, olisi kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa materiaalihyödyntäminen huomattavasti tehokkaampaa kuin kunnan järjestämässä. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa yrityksillä on intressi kierrättää enemmän, tarjota ratkaisuja hoitaa jätehuollon etusijajärjestyksestä, tarjota esim. kiinteistökohtaista muovipakkauksien erilliskeräystä, yritykset pyrkivät mahdollisuuksien mukaan saamaan uudelleenkäyttöön luvalliset jakeet ja urakoitsija voidaan valita palvelun tarjonnan mukaan, esimerkkinä monilokerikkopalvelu, jolla kierrätyksen osuutta voidaan selvästi parantaa. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa suuri osa jätteistä menee suoraan polttoon, mikä ei ole kovinkaan korkealla jätehierarkiassa. Kunnalliset yhtiöt ovat usein kytköksissä jätteen polttolaitoksiin ja niillä on velvoite toimittaa tietty määrä jätettä laitoksille vuosittain – onko tällä vaikutusta kierrätykseen ja etusijajärjestykseen? Tehokkaampaa olisi toimittaa jätettä jatkokäsittelyyn, josta saataisiin maksimaalinen lajittelu aikaiseksi.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa asiakas ja kuljetusyritys voivat keskenään sopia tyhjennysväleistä keskenään jätehuoltomääräysten rajoissa ja yritykset ottavat huomioon myös reitityksen (2-lokeroautot, 4-lokeroautot) ja mahdollisen hyötyjätteiden kierrätyksen, palvelu on joustavampaa. Onko kunnallisessa järjestelmässä taloudellisia intressejä vähentää astioita tai tyhjennysvälejä? Yhdessä vastauksessa on katsottu tyhjennysvälien mitoittamisen toteutuvan molemmissa järjestelmissä yhtä hyvin, tyhjennysvälit ovat asiakkaasta kiinni.

Mikäli siirryttäisiin kunnan kilpailuttamiin jätteenkuljetuksiin, on hintatason arvioitu aluksi laskevan johtuen jätehuoltoyhtiöiden tehokkuuden noususta sekä jätteenkäsittelymaksun muodostumisesta. Pitkällä aikavälillä hintojen on arvioitu nousevan, koska siirryttäisiin vapaasta kilpailusta monopolimarkkinoille ja tarjousten tekijöiden (jätteenkuljetusyritysten) olennaisesta vähentymisestä, mikäli yritykset häviävät urakkakilpailuja ja niiden toiminta päättyy kokonaan. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa muutokset ovat pieniä koostuen yksittäisistä uusista asiakkaista tai niiden poistumisista. Pienten yritysten on todettu katoavan markkinoilta, koska niiden mahdollisuus investoida perustuu siihen, että tilanteet eivät radikaalisti muutu. Mitä enemmän osapuolia on jätteenkuljetuksessa, sitä kalliimmaksi se on katsottu kuluttajalle.

Palvelutason on arvioitu heikentyvän mm. palvelujen tehon noustessa. Hintalaatusuhteen on arvioitu heikkenevän, kun asiakkaalla ei ole enää mahdollisuutta vaikuttaa palvelun tasoon ja laatuun. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vain hinta ratkaisee, kun kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa myös palvelun tasolla ja laajuudella on merkitystä. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunta/kuntalaiset joutuvat ylläpitämään hallintojärjestelmää, joka on urakoitsijan kustannuksissa jo kertaalleen.

Jätehuollon viranomaistehtävien hoitamisen osalta kuljetusjärjestelmillä ei pääsääntöisesti nähdä olevan eroja, sillä molemmissa kuljetusjärjestelmissä velvollisuudet ovat vastaavat ja samat tiedot ovat saatavissa molemmissa kuljetusjärjestelmissä, viranomaiset ovat ulkopuolisia ja tässä suhteessa puolueettomia. Vastauksissa on tuotu esille, että viranomaisille voi olla helpompaa hoitaa tehtäviään kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa, sillä kunnilla on kiinteistörekisterit ym. tiedot, mitä kuljetusyritykset eivät kunnista nykyisellään saa. Mikäli myös yrityksillä olisi vapaa pääsy kiinteistörekisteriin, ei kuljetusjärjestelmällä nähdä eroa jätehuollon viranomaistehtävien hoitamiseen. Asenteella ja avoimella yhteistyöllä pärjätään. Huomioitavaa olisi se, että viranomaiset suorittaisivat vain valvontatehtävät, eivätkä lainkaan puuttuisi kuljetus- ja käsittelytehtäviin.

Ongelmia viranomaisten pyytämien tietojen toimittamisessa ei ole liiemmin ollut, yritysten kiire kuitenkin vaikuttaa tietojen toimittamiseen. Ongelmia on ollut toisin päin, eli yritykset eivät saa viranomaisilta tietoja, joita tarvittaisiin kattavan jätteenkuljetusrekisterin pitämiseksi. Pelisääntöjen tarkentamista toivotaan.

Yritysten toimintaan, kannattavuuteen, jatkuvuuteen ja kilpailuun liittyen on vastauksissa todettu, että kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa yrityksestä tulee pelkästään kuljetusyritys. Vain hinta ratkaisee, yritysten kannattavuus heikkenee, jatkuvuus on sopimuskauden mittainen ja kilpailua ei ole, kaluston kehitys päättyy ja yritysten määrä vähenee. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa tehdään päätkätöitä ja sopimukset ovat katkolla muutaman vuoden välein, myös kannattavuus voi olla heikkoa, kun samoista urakoista voi tarjouksen antaa useampi yritys. Jos sopimukset eivät jatku, henkilöstöä joudutaan irtisanomaan ja uuden henkilöstön palkkaaminen, mikäli urakoita myöhemmin saadaan, vaikuttaa aina palvelutason tippumiseen tietyn ajan verran. Paikalliset pienemmät yritykset putoavat pois markkinoilta. Seuraaville tarjouskierroksille ei ole enää samaa määrää tarjoajia ja pienten yritysten työntekijät ovat vaarassa jäädä työttömiksi. Kunnallisen byrokratian lisääntyminen jätealalla heikentää toiminnallista palvelua ja hinnoittelua sekä monipuolisen teknisen kehityksen mahdollisuutta, jolloin pienet ja keskiuuret alan yritykset katoavat ja tilalle jää parin suuren jäteyhtiön "jätekenttä", johon ei myöskään kuntaapuoli voi juuri vaikuttaa. Tämä kehitys on ollut jo nähtävissä Suomessa. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen hyötynä on kuitenkin selkeä esim. 5 vuoden reitti ajettavana.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa yritysten täytyy kehittää palvelua, kalustoa, henkilökuntaa, markkinointia, työturvallisuutta ja olla kilpailijoitaan parempia pärjätäkseen. Asiakkaalla on mahdollisuus vaihtaa kuljetusyritystä, mikäli palvelu, hinta tms. ei ole markkinoiden mukaista. Reittioptimointi, hinnoittelu ja kannattavuus ovat yrityksen omissa käsissä ja kannattavuus on usein parempaa, koska isoja hankintoja voidaan jakaa pidemmille aikaväleille ja jatkuvuus on turvattua. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa yrityksen tavoite on hoitaa asiakassuhde kilpailukykyisesti korkeaa palvelutasoa ylläpitäen, jolloin muutokset ovat hyvin pieniä ja järjestelmä mahdollistaa myös investoinnit ja panostamisen toiminnan kehittämiseen mm. uusia palveluita luomalla. Kansantaloudellisesti kiinteistön haltijan

järjestämä jätteenkuljetus on parempi vaihtoehto, koska näin veroeurot jäävät paikkakunnalle tai ainakin Suomeen.

Palveluita yritykset tarjoavat kaikilla selvityksen mukaisilla alueilla, kunhan alueet eivät ole maantieteellisesti liian kaukana yritysten toimialueesta. Haja-asutusalueilla pyritään välttämään päällekkäisyyksiä muiden yritysten kanssa. Palvelualueiden läheisyydessä ei ole sellaisia kohtia, joihin kukaan ei palveluita tarjoa.

Nykyiseen hallitusohjelmaan on kirjattu tuleva jätelain 32 §:n muutos, jonka seurauksena muut kuin asumisessa syntyvät yhdyskuntajätteet siirretään vapaaseen kilpailuun ja kunnan toissijaiselle vastuulle. Vastauksissa muutos otetaan vastaan positiivisesti ja mahdollisuutena kehittää jätehuoltoa entisestään. Kalustoa on tarjolla, tai siihen sekä henkilöstöön ollaan valmiita investoimaan. Kuntayhtiöiden ei katsota olevan samalla viivalla tässä tapauksessa.

Nykyiseen hallitusohjelmaan on kirjattu tuleva jätelain 32 §:n muutos, jonka seurauksena muut kuin asumisessa syntyvät yhdyskuntajätteet siirretään vapaaseen kilpailuun ja kunnan toissijaiselle vastuulle. Nurmijärvellä toimivat jätteenkuljetusyritykset ovat myös huomioineet mahdollisen lakimuutoksen ja ovat valmiita tarjoamaan palveluitaan kaikille toimijoille Nurmijärven alueella. Yritykset tulisivat myös tarjoamaan lain muutoksen kohteena oleville toimijoille nykyistä kattavampia palveluita resurssitehokkuuden ja kierrätyksen edistämiseksi sekä pyrkisivät ohjaamaan jätteet etusijajärjestyksen mukaiseen hyödyntämiseen.

Jätehuolto- ja ympäristöviranomaisten vastaukset

Jätehuolto- ja ympäristöviranomaisille lähetettiin liitteessä 3 oleva kysely. Kyselyyn vastasi yhteensä kolme viranomaistahoa, joiden vastaukset on referoitu seuraavassa.

Tarkkaa tietoa kuljetuspalveluiden tarjonnasta koko toimialueella ei ole, kuten ei myöskään tarkkaa tietoa kuljetusten ulkopuolella olevien kiinteistöjen taikka asukkaiden määrästä. Todennäköistä kuitenkin on, että palveluita on alueella pääsääntöisesti saatavissa. Palveluita jäänee kiinteistöjä hajanaisesti alueilla, missä jäteautojen pääsy kiinteistölle on heikon tiedon vuoksi vaikeaa, esim. talvella tai routakelin aikaan, jos tiet eivät sovellu jäteautoille.

Kahdessa vastauksessa viranomaistehtävien suorittamisen kannalta alueellisia eroja ei ole todettu olevan. Yhdessä vastauksessa on kuitenkin tuotu esille se, että toimialueeseen kuuluu ulkosaaristoa, harvaan asuttua haja-asutusta sekä tiheästi asuttuja kaupunkitaajamia. Taajamissa ja yleisillä teillä kuljetus onnistuu pääsääntöisesti hyvin. Haja- ja loma-asutusalueiden pienillä ja huonosti hoidetuilla yksityisteillä on vaikeuksia.

Jätteenkuljetusjärjestelmien muodon osalta suurin eroavaisuus on siinä, että kunnan järjestämä jätehuolto on keskitetysti hallittu ja ohjattu yhtenäinen järjestelmä, jossa järjestelmän toimivuudesta vastuussa oleva kunta voi itse omilla toimillaan vaikuttaa palveluiden tasoon, saatavuuteen ja ehtoihin. Järjestelmän toimivuutta voidaan myös seurata ja valvoa reaaliaikaisesti, kun kunta itse vastaa kuljetusten käytännön järjestämisestä. Viranomaisvalvonnan kannalta kunnan järjestämä jätteenkuljetusjärjestelmä katsotaankin paremmaksi ja tehokkaammaksi; kaikki jätettä tuottavat kiinteistöt saadaan tehokkaammin ja kattavammin mukaan jätteenkuljetukseen. Kotitalouksien kannalta kunnan järjestämä jätteenkuljetus nähdään edullisempänä, kun alueellinen jäteyhtiö kilpailuttaa jätteenkuljetukset säännöllisesti.

Kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä katsotaan olevan yhtä monta järjestelmää kuin on kuljetusyrittäjiäkin. Järjestelmää ei ohjaa mikään taho eikä kunnalla ole juuri mahdollisuuksia järjestelmän toimintaan vaikuttaa, mikä on johtanut siihen, että jatkuvasti on joukko asuinkiinteistöjä, jotka eivät ole kuljetuksen piirissä. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kiinteistön haltijat pystyvät halutessaan paremmin keplottelemaan vapaamatkustajina; osa tekee sopimuksen kehotettaessa, mutta irtisanovat sen muutaman kuukauden jälkeen ja odottavat taas seuraavaa valvontakierrosta ("asiakas voi aina vaihtaa kuljettajaa"). Jätekuljetussopimusten valvonta on monimutkaista ja vie aikaa, kunnassa ei ole resursseja valvoa eli perään katsoa niitä, jotka keplottelevat sopimusten kanssa. Kunnan ainoa todellinen ohjauskeino onkin järjestelmän lakkauttaminen, mikäli se ei täytä lainsäädännön ehtoja. Aivan keskeinen ongelma järjestelmän toimivuuden kannalta katsotaan olevan sen seuranta ja valvontaa varten tarvittavien tietojen saamisen vaikeus. Viranomaiset eivät saa kuljetuksen suorittajilta kaikkia niitä tietoja (mm. asiakastietoja), jotka sen on lain mukaan saatava järjestelmän seurannan ja valvonnan järjestämiseksi. Yksityishenkilöt ja ei-jätealan

yritykset ovat rekisteröityneet jätekuljettajiksi (eivät oikeita jätekuljetusyrityksiä), jolloin heillä on oikeus kuljettaa omat tai yrityksen työntekijöiden/omistajan asuinkiinteistön ja heidän naapureidensa jätteet. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kotitalouden asema kilpailuttajana on heikko, kun taas keskitetyssä kilpailutuksessa kotitalous hyötyy.

Järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittyneiden tarkka määrä ei ole nykyisin tiedossa. Vakituksista asunnoista muutaman prosentin ei ole arvioitu liittyneen järjestettyyn jätteenkuljetukseen ja vapaa-ajan kiinteistöistä valtaosa ei ole järjestelmään liittynyt. Nykyisessä jätteenkuljetusjärjestelmässä jätteenkuljetusrekisterin tiedot eivät ole ajan tasalla tai kattavia.

Nykyisessä kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on helpompi luistaa jätehuollon järjestämisestä ja pysyä siivellä matkustajana. Kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa ei pääsääntöisesti ole ennen jätehuoltoviranomaisen perustamista harjoitettu järjestelmällistä liittymistilanteen seurantaa ja valvontaa, jonka avulla laiminlyöntejä olisi edes yritetty selvittää ja niihin puuttua ja laiminlyönteihin onkin puututtu lähinnä yksittäisten naapurivalitusten perusteella. Koska viranomaiset eivät edelleenkään saa kuljetusyrityiltä kaikkia valvontaa ja seurantaa varten tarvittavia tietoja, ei tähän asiaan ole saatu merkittävää parannusta senkään jälkeen kun jätehuoltoviranomainen on perustettu.

Kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen kiinteistöillä voisi olla matalampi kynnys liittyä, koska kunnan järjestämässä hinta on todennäköisesti edullisempi, eikä asukkaiden tarvitse itse kilpailuttaa jätteenkuljetusta ja pohtia sitä, mikä kuljetusyritys olisi edullisin. Kunnan järjestämässä kuljetuksessa kunnan jäteyhtiö seuraa jatkuvasti liittymistilannetta, huomauttaa laiminlyönneistä ja ilmoittaa niiden pitkittyessä asiasta suoraan valvontaviranomaiselle. Tästä jatkuvasta ja ajantasaisesta seurannasta johtuen kunnan järjestelmässä on myös tarkemmat ja ajantasaisemmat tiedot ns. kimppajärjestelyistä sekä kokonaan asumattomista kiinteistöistä, jolloin myös todelliset laiminlyönnit ovat helpommin havaittavissa. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen osalta on tuotu esille myös se, että henkilön asenteesta johtuva kielteinen suhtautuminen siihen, "että kunta pakottaa käyttämään tiettyä yritystä", voi johtaa edelleen siihen ettei haluta olla mukana järjestetyssä jätehuollossa. Henkilöllä voi olla mm. henkilökohtaisia syitä, jonka vuoksi ei haluta taloudellista hyötyä "kunnan valitsemalle" kuljetusyritykselle.

Nykyisessä järjestelmässä hintataso vaihtelee jonkin verran eri kuljetusyritysten kesken eri osissa kuntaa, muutoin jätehuoltopalvelut ovat kuitenkin melko kattavasti ja tasapuolisesti tarjolla kaikille kuntalaisille. Koska jätteenkuljetuksen hinnat perustuvat yksityisoikeudellisiin sopimuksiin, eivät hinnat ole kaikilta osin jätehuoltoviranomaisen tiedossa. Kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen alueella on palveluiden ehtoihin ja hintakilpailun syntymiseen vaikuttaa myös se, että osalla alueesta kuljetukset suoritetaan käytännössä yhden yrittäjän toimesta, eikä varsinaista kilpailua näyttäisi olevan.

Kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmässä palveluiden ehtoihin vaikuttaa esim. palveluiden hankkijan hankintapotentiaali, kiinteistön sijainti ja asiakkaan maksukyky. Suuret keskeisillä paikoilla olevat talo- ja kiinteistöyhtiöt voivat saada kilpailuttamisen seurauksena olennaisesti edullisempaa palvelua kuin yksittäiset haja-asutuksen pienkiinteistöt, mikäli palveluntarjoajia on useita. Maksukyvyttömät eivät saa palvelua lainkaan, koska yksityiset kuljetusyritykset eivät luonnollisestikaan järjestä palveluita ilman rahallista korvausta. Yhdessä vastauksessa on todettu, että mikäli ei oteta huomioon vaihtoehtoa, jossa kiinteistön omistaja itse rekisteröityy kuljettajaksi, niin käytännössä kunnan alueella kiinteistönomistajan on yleensä valittava kahdesta vaihtoehdosta, joiden välisellä hintaerolla ei paljoakaan ole vaikutusta siihen kumman asukas valitsee. Palvelutason takia joskus vaihdetaan kuljettajaa. Enimmäkseen valitaan se kuljettaja, mikä sattuu naapurissakin käymään tai muutoin tottumuksesta tai sattumanvaraisesti. Uudet asukkaat eivät usein edes tiedä, mitkä jätekuljetusyritykset alueella toimivat.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vaatimusten jätehuoltopalvelujen ehtojen kohtuullisuudesta ja syrjimättömyydestä on arvioitu vastauksissa täyttyvän todennäköisemmin. Maksut ovat viranomaisen määräämiä ja julkisia ja myös maksukyvyttömille järjestetään kunnan toimesta kuljetuspalvelut. Siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen parantaisi vastausten mukaan tilannetta näiltä osin, koska esim. hintataso laskisi kaikilla, yksittäisen asukkaan ei tarvitsisi kilpailuttaa jätteenkuljetusyrityksiä, kuljetuspalvelut voitaisiin järjestää tehokkaammin ja tasapuolisemmin, ajoreitit suunnitella tehokkaammin ja ympäristön kannalta ystävällisemmin.

Jätehuoltoviranomaiset ovat vuoden 2015 aikana todenneet laskutukseen liittyviä puutteita ja epäselvyyksiä, joiden selvittäminen on vielä kesken. Yksi reklamaatio on annettu koskien

jätteiden toimittamista väärään toimituspaikkaan, lisäksi kuljetusrekisteritietojen toimittamisen laiminlyöntejä on ollut 32 kappaletta. Onnettomuuksia ei ole tullut jätehuoltoviranomaisten tietoon vuoden 2015 aikana. Ylikuormamaksujen osalta yhdessä vastauksessa on todettu, että niiden valvonta ja rankaiseminen kuuluu poliisille, eikä poliisi ilmoita asioista jätehuoltoviranomaiselle. Asiakkaat voivat nykyisin muuttaa jäteastioiden tyhjennysvälejä jätehuoltomääräysten rajoissa helposti ottamalla yhteyttä jätteenkuljetusyrityksiin.

Nykyisen kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen katsotaan aiheuttavan asuinalueilla ylimääräistä raskasta liikennettä ja siitä aiheutuvia päästöjä sekä liikenneturvallisuusriskin, kun eri jätteenkuljetusyritysten autot keräävät jätteitä samoilla alueilla. Kunnan järjestämä keskitetty kuljetusjärjestelmä katsotaan logistisesti tehokkaammaksi, koska urakka-alueilla operoi vain yksi urakoitsija, jonka kuljetusreitti on optimoitu, jolloin kuljetussuoritteet ja sen myötä myös päästöt ovat vähäisempiä ja liikenneturvallisuus paranee. Jätteiden kuljetuksen sinänsä ei arvioida kummassakaan järjestelmässä aiheuttavan liikennepäästöjen kokonaisuuteen merkittäviä eroja. Eroja kuitenkin on ja kaikki päästöt on syytä minimoida. Yksittäisten asuinalueiden kohdalla ero voi olla merkittävä, jos kuljetusyrityksiä on useampia.

Lisäksi vaaraa ja haittaa aiheutuu nykyisessä järjestelmässä siitä, että jätteet poltetaan itse, haudataan omalle pihalle tai jätetään jonnekin muualle ympäristöön. Esimerkiksi sako- ja umpikaivolietteen ympäristöön dumpaamisesta voi aiheutua merkittävää vesistöjen ja pohjavesien pilaantumisvaaraa ja niiden seurauksena myös terveyshaittoja vettä käyttäville. Kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa dumpausriski on huomattavasti suurempi kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen verrattuna, koska kuljetusten seuranta ei nykyisessä järjestelmässä toimi ja koska kuljetuksen suorittaja voi näin toimiessaan saavuttaa itselleen taloudellista etua eli välttää kunnan jätemaksujen maksamisen. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa seuranta ja valvonta on vaikeaa ja osin jopa nykyisellään mahdotonta, koska osa yrittäjistä laiminlyö kuljetuksia koskevan raportointivelvollisuutensa. Tieto on myös raportointivaiheessa jo "vanhentunutta". Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljetusten seuranta ja valvonta toimii reaaliaikaisesti, jolloin varmistetaan kerättyjen jätteiden päätyminen oikeisiin paikkoihin. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljettaja ei hyötyisi taloudellisesti dumpaamisesta maksuliikenteen kulkiessa kunnan kautta, lisäksi kuljettaja jäisi hyvin todennäköisesti kiinni ja menettäisi urakkansa.

Vastauksissa on todettu, että kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunta voi paremmin varmistaa kaikille kiinteistönhaltijoille tasapuoliset ja ehdoiltaan syrjimättömät kiinteistöittaiset kuljetuspalvelut, joita voidaan lisäksi täydentää tarvittaessa kunnan järjestämällä aluekeräyksellä. Kunnan tehtävänä on järjestää palveluita kaikille kuntalaisille ilman taloudellisen voiton tavoittelua, palveluiden hinnat päättää viranomainen ja tiedot ovat julkisia. Järjestelmän katsotaan takaavan myös paremman jätteenkuljetuksen kattavuuden. Erityisesti tiiviisti rakennetun alueen ulkopuolella kunnan järjestämällä kuljetuksella on mahdollisuus saada hyötyä asukkaille jätehuoltopalvelussa kuten hinnassa ja tyhjennysvälien vaihtoehdoissa, mikäli järjestelmässä hyödynnetään kilpailutusta ja tehokasta logistiikkaa.

Kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmässä yksittäinen kuljettaja ei ole vastuussa siitä, että kohtuullista ja ehdoiltaan syrjimätöntä palvelua on saatavilla; kuljetusyritysten tehtävänä on harjoittaa mahdollisimman kannattavaa liiketoimintaa. Tästä seurannee, että halukkuus ainakin kohtuuhintaisen palvelun tarjoamiseen todennäköisesti vähenee kuljetusmatkojen pidentyessä. Palveluiden hinnat ovat liikesalaisuuksia, jolloin ne eivät ole yleisesti tiedossa. Myöskään jätehuoltoviranomainen ei ole saanut pyynnöstä huolimatta tietoonsa kaikkia yrittäjiltä pyydettyjä hintatietoja.

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus katsotaan kaikissa vastauksissa alttiimmaksi erilaisille häiriötekijöille ja poikkeuksille. Esimerkiksi asiakkaan maksukyvyttömyydestä seuraa vääjäämättä kuljetuspalvelun lakkaaminen. Haja-asutusalueella kiinteistöt voivat olla alueella toimivan yhden kuljetusyrityksen varassa, jolloin saadessaan huonoa palvelua, eivät kiinteistöt voi siihen mitenkään vaikuttaa. Toisaalta myös pienet "yhden auton yritykset" ovat hankaluuksissa, jos auto rikkoutuu ym. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa valvonta on heikompa. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa voidaan jo etukäteen paremmin varautua poikkeustilanteisiin kun jätehuoltoa ja jätteenkuljetuksia voidaan tarkastella ja kehittää alueellisena kokonaisuutena.

Asiakastiedotuksen katsotaan vastauksissa toimivan paremmin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa. Viestintä toimii myös asiakkaiden suuntaan "yhdeltä luukulta" ja saman sisältöisenä. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätteenkuljetusyrityksillä on

todettu joskus olleen hieman outoakin informointia esim. jäteastioita koskien asiakkaiden laskujen yhteydessä, mistä ei valvontaviranomaisella tai jätehuoltoviranomaisella ole ollut mitään tietoa. Myös viranomaisyhteistyön katsotaan toimivan paremmin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa. Kiinteistönhaltijan järjestelmässä toimii yhteensä kymmeniä kuljetusyrittäjiä, joista osa laiminlyö säännöllisesti viranomaisvelvoitteensa. Kunnan jätekuljetuksista vastaa keskitetysti yksi taho, jonka kanssa viranomaistehtävät hoituvat "yhdeltä luukulta" ja tarvittavat tiedot ja materiaalit saadaan nopeasti ja täsmällisesti.

Kuljetusjärjestelmällä ei pitäisi olla vaikutusta jätteiden käsittelyn ja hyödyntämisen järjestämiseen, koska kaikki kunnan vastuulle kuuluvat jätteet on kuljetusjärjestelmästä riippumatta toimitettava samaan toimituspaikkaan. Tiedossa kuitenkin on useampia tapauksia kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmästä, joissa kunnan vastuulle kuuluneita jätteitä on toimitettu muualle kuin kunnan jätehuoltomääräyksissä määrättyihin paikkoihin. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuoltoa voidaan kehittää kokonaisvaltaisesti koko alueella ja saada paremmin kokonaiskuva jätehuollon tilasta ja tarpeista.

Jätehuoltomääräykset vaikuttavat tyhjennyskertoihin. Oletettavaa on, että molemmissa järjestelmissä kuljetuksen suorittaja mitoittaa kuljetuksensa mahdollisimman tehokkaasti turhien ajojen välttämiseksi. Erona on kuitenkin se, että kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa mitoitus tapahtuu kaikkien alueella olevien kiinteistöjen perusteella keskitetysti, kun taas kiinteistönhaltijan järjestelmässä jokainen yritys mitoittanee kuljetuksensa vain oman asiakaskuntansa perusteella. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa esim. ajoreititys voidaan tehdä keskitetysti kuntien jäteyhtiön kautta, jolloin kuljetusten toimivuutta voidaan seurata ja valvoa paremmin ja tehokkaammin.

Kunnan järjestämä jätteenkuljetus on useampien asiasta tehtyjen selvitysten perustella todettu yleensä kiinteistönhaltijalle taloudellisesti edullisemmaksi ja hintatason määräytyminen on kiinteistön omistajan kannalta läpinäkyvämpää. Tietyillä alueilla kunnan järjestelmässä voidaan kilpailutuksella saada edullisempi kuljetus. Kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa asukas vain valitsee paremman vaihtoehdon, mutta todellisesta kilpailuttamisesta ei ole kyse, sillä yksittäisen asukkaan valinta ei vaikuta yritysten hintatasoon tai palveluun. Molemmissa järjestelmissä palvelutarjonta on pääosin samanlaista ja kuljetusyrittäjätkin ovat osin samoja, joten palveluiden laadulla ei liene suurta eroa.

Alueellisen jätehuollon kannalta kunnan järjestämä jätteenkuljetus katsotaan paremmin toimivaksi kuntien, viranomaisten ja jätehuollon järjestäjien välisen tiiviin yhteistyön vuoksi. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuoltoa voidaan kehittää koko toiminta-alueella kokonaisvaltaisesti ja kokonaisuutena kuljetusten nivoutuessa osaksi kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon kokonaisuutta kattaen kaikki jätehuollon vaiheet keräyksestä loppukäsittelyyn. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljetusyrietykset toimivat omien liiketaloudellisten etujensa ehdoilla eikä kokonaisuus, alueellinen näkökulma tai niiden huomioiminen tai kehittäminen ole yritysten intressissä, ellei se sitten palvele yrityksen omaa etua. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus katsotaan kunnan vastuulle kuuluvassa jätehuollon kokonaisuudessa omaksi erilliseksi ja omien mekanismiansa mukaan toimivaksi saarekkeeksi, joka vaikuttaa olennaisesti muun kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon järjestämiseen ja kehittämiseen, mutta johon kunta ei voi olennaisesti vaikuttaa.

Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen katsotaan tukevan paremmin jätehuollon viranomais- ja valvontatehtävien hoitamista. Kuljetuksen operatiivisesta hoitamisesta vastaa kuntien omistaja jäteyhtiö, jolta viranomaiset saavat keskitetysti kaikki toimintaansa varten tarvitsemansa tiedot "yhdeltä luukulta" ja ajantasaisina. Kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmässä viranomaiset ovat riippuvaisia kymmenien kuljetusyrittäjien tiedottamisesta ja kokemus on toistaiseksi osoittanut, että merkittävä osa lain mukaisesti jätehuoltoviranomaisille toimitettavaksi määrätyistä tiedoista jää säännöllisesti kokonaan saamatta, osa toimitetaan säännönmukaisesti myöhässä ja osa on puutteellista. Tietojen saamisen vaikeus haittaa tai osittain kokonaan estää tehokkaan viranomaistoiminnan ja viranomaiselle itselleen asetettujen vaatimusten täyttämisen.

Osassa vastauksissa ei nykyisin käytössä ole kunnan valvontaviranomaisen omaa rekisteriä, tarvittavat tiedot saadaan keskitetysti jätehuoltolautakunnalta tai alueelliselta jätehuoltoyhtiöltä valvonnan käyttöön. Yhdessä vastauksessa todetaan ylläpidettävän jätelain 143 §:n tarkoittamaa ns. kuljetusrekisteriä. Tietoja rekisteriin yritetään saada kuljetusyrittäjiltä 1-4 kertaa vuodessa. Osa kuljetusyrittäjistä jättää säännöllisesti pyydetty tiedot toimittamatta, joten rekisterinpidossa on vaikeuksia. Tyhjennyshinnoista ei pidetä säännöllistä rekisteriä, mutta viranomaisen on ko. tiedot pyydettyäessä saatava mm. palveluiden kohtuullisen saatavuuden selvittämiseksi, mutta

myös näiden tietojen saamisessa on ollut puutteita. Mikäli käytössä olisi kunnan järjestämä jätehuolto, vastauksissa ei nähtäisi tarvetta omaan rekisteriin, yhteistyötä jätteenkuljetusrekisterin pidossa jatkettaisiin alueellisen jäteyhtiön kanssa tai pidettäisiin jätelain mukaista kuljetusrekisteriä, jolloin tiedot rekisteriin saataisiin lähes reaaliaikaisena kunnan jäteyhtiöltä sähköisen käyttöliittymän kautta. Mitään erityistoimenpiteitä tietojen saamiseksi ei tarvittaisi.

Kuljetusjärjestelmien toiminnallisuuden osalta vastauksissa on todettu, että virheitä tapahtuu varmasti molemmissa järjestelmissä, mutta kokonaisuutena kunnan järjestämä kuljetus katsotaan jätehuoltoviranomaisen kannalta kokonaisuutena toimivammaksi, luotettavammaksi ja tasapuolisemmaksi. Myös alueellinen kokonaisuus olisi kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa paremmin hallinnassa. Yhdessä vastauksessa on tuotu esille, että haja- ja loma-asutusalueilla erityisesti saaristossa on todettu ongelmia tai tarvetta poikkeusjärjestelyille hankalien kulkuyhteyksien tai jätteen vähäisen määrän vuoksi. Kahdessa vastauksessa tällaisia alueita ei ole nimetty.

Jätehuolto ja -valvontaviranomaiset saavat vastausten mukaan kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa tarvitsemansa tiedot luotettavasti ja keskitetysti ja kykenevät siten hoitamaan omat lainsäädännölliset velvoitteensa. Myös valvovan viranomaisen ja jätehuoltoviranomaisen työ helpottuisi huomattavasti, kun esim. jätteenkuljetusrekisteri olisi ajantasainen ja kattava, mitä se ei nykyjärjestelmässä ole. Kokemus on vastausten mukaan osoittanut, että kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa viranomaisen tiedonsaannin puutteet vaikeuttavat olennaisesti lain velvoitteiden täyttämistä.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa voidaan vastausten mukaan taata kiinteistöille paremmin tasapuoliset ja luotettavat palvelut. Kunnan vastatessa kilpailuttamisesta keskitetysti saavat kaikki hyötyä ns. "suuruuden ekonomiaasta". Myös pienten asuinkiinteistöjen asema on tasa-arvoisempi edellyttäen, että kunnan järjestelmä toteutetaan kuljettajia kilpailuttamalla. Eri jätteenkuljetusyrityksillä todetaan olevan jonkin verran hinnoissa eroa riippuen kiinteistön sijainnista; kaukana haja-alueella sijaitsevat joutuvat maksamaan enemmän. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa tällaista hintaeroa ei olisi, vaan kaikille taattaisiin yhdenvertaiset palvelut. Kunnan järjestämä kuljetus mahdollistaneen yhden vastauksen mukaan paremmin kokonaan uusien kuljetusyrittäjien pääsyn mukaan kuljetusmarkkinoille, kun taas kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus suosii asemansa markkinoilla jo vakiinnuttaneita kuljettajia.

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n vastaukset

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:lle lähetettiin liitteessä 4 oleva kysely, mutta kyselyyn ei saatu vastausta.

LIITE 2

JÄTTEENKULJETUSYRITYKSILLE TOIMITETTU KYSELY

Jätehuoltoyritykset

Arvoisa vastaanottaja.

Ramboll Finland tekee alueenne jätehuoltoyrittäjien toimeksiannosta selvitystä kiinteistön järjestämän jätehuollon vaatimusten täyttymisestä (Jätelaki 37§).

Selvityksessä tarkastellaan lain mukaisten vaatimusten täyttymistä; erityisesti kattavuus ja luotettavuus, kohtuulliset ja syrjimättömät ehdot, toimivuus, alueellisen kehityksen tukeminen, terveys ja ympäristö, kotitalouksien asema, yritysten ja viranomaisten toiminta.

Jotta selvitys olisi objektiivinen ja luotettava käytämme hyväksi matemaattisia ja tilastollisia malleja, joilla voidaan kuvata kattavuutta, saavutettavuutta, kohtuullisuutta, syrjimättömyyttä, toimivuutta, terveys ja ympäristövaikutuksia, kotitalouksien asemaa jne. Näiden analyysien tekemiseksi tarvitsemme todellista aineistoa tyhjennyspisteistä, niiden sijainnista, tyhjennysväleistä, tyhjennyshinnoista ja lisäksi Teidän näkemyksiä tarkasteltavien kriteerien toteutumisesta nykytilanteessa ja lähitulevaisuudessa.

Näin tehty selvitys antaa mahdollisuuden kuljetusjärjestelmien ja jätehuollon objektiiviseen arviointiin.

Pyydämme Teitä vastaamaan alla oleviin kysymyksiin ja toimittamaan alla pyydetty aineistot sähköisesti osoitteeseen heikki.savikko@ramboll.fi.

Kaikkia tietoja käsitellään ehdottoman luottamuksellisinä. Yksittäisiä tyhjennyspaikkoja, -reittejä, hintoja tai muuta vastaavaa ei tulla esittämään yhdellekään konsultin ulkopuoliselle taholle.

Työstä Ramboll Finland Oy:ssä vastaa Joonas Hokkanen. Tarvittaessa ottakaa yhteyttä kaikkiin hankkeeseen liittyvissä asioissa häneen. p. 0400 355260.

Pyydämme vastaukset kesäkuun aikana.

Joonas Hokkanen

Jätehuoltokysely

Kyselyssä pyydetään vastauksia kysymyksiin kahdesta kuljetusjärjestelmästä, joista kiinteistön haltijan järjestämä on toiminnassa (kokemusperäinen tieto) ja kunnan järjestämä ei (selvityksiä, laskelmia ja arvioita). Vastauksessa pyydetään arvioimaan jätteenkuljetusjärjestelmän toimivuutta siinä tapauksessa, että se muuttuisi Lounais-Suomen Jätehuolto Oy toimialueen seuraavissa kunnissa: Aura, Kaarina, Lieto, Marttila, Paimio, Parainen, Pöytyä, Rusko, Salo, Sauvo ja Turku.

Yrityksen nimi:

1. Kysymyskokonaisuus

Missä alla olevan taulukon kunnassa tarjoatte palveluja ja mitä palveluja kunnan vastuulla olevaan jätehuoltoon.

Kunta	Mitä palveluja tarjoan taajama-alueella		Mitä palveluja tarjoan haja-asutusalueella	
	Kuljetus	Käsittely (kirjaa myös mitä käsittelyä)	Kuljetus	Käsittely
Aura				
Kaarina				
Lieto				
Marttila				
Paimio				
Parainen				
Pöytyä				
Rusko				
Salu				
Sauvo				
Turku				

Kuinka monta henkilöä jätehuoltopalveluiden tuottaminen työllistää yrityksessänne kyselyn kohteena olevien kuntien alueella?

Vastaus: kuljetus: _____ henkilöä

käsittely: _____ henkilöä

Jos kuljetusjärjestelmä muuttuisi kiinteistön haltijan järjestämästä kunnan järjestämäksi olisiko sillä vaikutusta yrityksessänne työllisten määrään. Arvioisitteko mikä olisi muutostilanteessa työllisten määrä yrityksessänne:

Vastaus: kuljetus: _____ henkilöä

käsittely: _____ henkilöä

2. Palveluissa tapahtuneet poikkeustilanteet

Reklamaatioiden määrä asiakkailtanne. Määrä ja syy vuonna 2015

Reklamaation syy	määrä
Laskutus	
Roskaaminen	
Muu mitkä	

Reklamaatiot viranomaisilta; Määrä ja syy vuosina 2015?

Reklamaation syy	määrä

Keräilyssä ja kuljetuksessa tapahtuneet onnettomuudet (työtaturmat ja muut esim. liikenneonnettomuudet) vuonna 2015:

Onnettomuustyyppi	Onnettomuuksien lukumäärä kpl
Omaisuusvahinko	
Henkilövahinko, loukkaantuminen	
Henkilövahinko, kuolema	

Onko yrityksellenne jätteiden keräilyssä määrätty ylikuormamaksuja vuonna 2015?

3. Kysymyskokonaisuus

Kuinka asiakas voi muuttaa haluamaansa palvelua seuraavien asioiden suhteen?

Vastaus

- Tyhjennysväli harvempi: _____
- Tyhjennysväli tiheämpi: _____
- Suurempi/pienempi keräysastia: _____
- Palvelusopimuksen irtisanominen: _____

4. Kysymyskokonaisuus

Jätehuoltopalvelujen ehtojen **kohtuullisuutta ja syrjimättömyyttä** tulemme tarkastelemaan todellisten keräyspisteiden alueellista kattavuutta, palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta sekä palveluiden hinnoittelua.

Tätä varten pyydämme yritykseltänne jätehuoltoviranomaiselle toimittamanne rekisteritiedot vuodelta 2015. Tiedoista tulisi näkyä kiinteistön osoitetieto, postinumero, jätelaji, astiakoko, säiliöiden lkm., tyhjennysväli, tyhjennyskertojen määrä. Toimittakaa tieto sähköisenä taulukkona esim. excel. PDF ei käy. Alla esimerkki.

JÄTEHUOLTOVIRANOMAISELLE TOIMITETTAVAT REKISTERITIEDOT									
Tiedot ajalta 1.1.2015-31.12.2015									
nro	kiinteistön osoite	kiinteistön postinumero	jätelaji	jäteastian koko (l)	jäteastioiden tai -li	tyhjennysväli	tyhjennyskertojen lukumäärä vuosi	Kuljetushinta	Käsittelyhintaa
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									

Tämän lisäksi tarvitsemme hintatiedon yhden astian tyhjennyskertaa kohden, kuten yllä esimerkistä näkyy. Jos hintatiedon täydentäminen kaikille pisteille on vaikeaa, niin toimittakaa tiedot ilman hintoja. Tällöin teemme Teiltä saamastamme aineistosta otannan, jonka lähetämme teille hintatiedoilla täydennettäväksi.

5. Kysymyskokonaisuus

Kuinka arvioitte nykyisen jätteenkuljetusjärjestelmän vaarattomuutta ja haitattomuutta terveydelle ja ympäristölle ottaen huomioon ympäristö- ja terveysperusteiset ilmoitukset ja poikkeamat?

Kuinka arvioitte edellä mainittuja seikkoja, jos kiinteistön haltijan järjestämä (sopimusperusteinen) jätteenkuljetus muuttuisi kunnan järjestämäksi jätteenkuljetukseksi?

Voiko kumpikaan kuljetusjärjestelmä (kunnan järjestämä, kiinteistön haltija järjestämä) käsityksenne mukaan aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle taikka ympäristön roskaantumista ja millaisissa olosuhteissa tällaiset seuraukset käsityksenne mukaan olisivat mahdollisia?

Kunnan järjestämä:

Kiinteistön haltijan järjestämä:

6. Kysymyskokonaisuus

Onko jätteenkuljetusjärjestelmän muodolla (kiinteistön haltijan järjestämä tai kunnan järjestämä) käsityksenne mukaan vaikutusta siihen miksi jotkin kiinteistöt eivät ole mukana järjestetyssä jätehuollossa, kotitalouksien asemaan taikka yritysten tai viranomaisten toimintaan? Perustelkaa vastaus.

7. Kysymys

Onko jätteenkuljetusjärjestelmän muodolla (kiinteistön haltijan järjestämä tai kunnan järjestämä) käsityksenne mukaan vaikutusta tarjottavien jätehuoltopalvelujen tasapuolisuuteen (mm. hinnat), laatuun (mm. tyhjennysvälit) ja kattavuuteen (mm. kiinteistöittaisen keräyksen ja aluekeräyspisteverkoston laajuus) ja millaisissa olosuhteissa tällainen vaikutus käsityksenne mukaan voisi ilmetä?

8. Kysymyskokonaisuus

Onko kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus tai kunnan järjestämä jätteenkuljetus mielestänne altis erilaisille häiriötekijöille ja poikkeuksille? Perustele.

9. Kysymyskokonaisuus

Miten mielestänne asiakastiedotus toimii kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetusjärjestelmässä? Entä viranomaisyhteistyö?

Oliko tiedottamisessa mielestänne mahdollisesti eroja kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa suhteessa nykyiseen kiinteistön haltijan järjestämään jätehuoltoon? Perustele.

10. Kysymyskokonaisuus

Kummassa kuljetusjärjestelmässä jätteitä hyödynnetään mielestänne tehokkaammin ja kummassa kuljetusjärjestelmässä jätehuollon etusijajärjestys (kierrätys ja muu materiaalihyödyntäminen, energiahyödyntäminen, muu käsittely (mm. kaatopaikka)) toteutuu paremmin? Vai onko eroja? Perustele.

11. Kysymyskokonaisuus

Kummassa kuljetusjärjestelmässä tyhjennysvälit Teidän mielestänne mitoitetaan (sovitetaan joustavasti) vastaamaan kiinteistössä syntyvän jätteen määrää ja laatua?

12. Kysymyskokonaisuus

Mikä on käsityksenne miten hintataso ja hintalaatusuhde muuttuisi, jos siirrytään kunnan kilpailuttamiin jätteiden kuljetuksiin. Perustele vastaus objektiivisesti.

13. Kysymyskokonaisuus

Kumpi kuljetusjärjestelmä mielestänne tukee paremmin jätehuollon viranomaistehtävien hoitamista? Perustele vastaus objektiivisesti.

Onko ongelmia viranomaisten pyytämien tietojen toimittamisessa.

14. Kysymyskokonaisuus

Kuinka kiinteistön haltijan ja kunnan järjestämät jätteenkuljetukset vaikuttavat yritysten toimintaan, kannattavuuteen, jatkuvuuteen ja kilpailuun? Kuvaile hyödyt ja haitat yrityksille ja elinkeinotoiminnalle sekä perustele vastaus kummankin kuljetusjärjestelmän näkökulmasta objektiivisesti.

15. Jätehuollon palveluntarjonta

Onko sellaisia alueita, joilla yrityksenne ei tarjoa palveluita, koska

- se on jonkun toisen yrityksen palvelualue?
- se ei voi tarjota palveluita kohtuullisella hinnalla?

Onko yrityksenne palvelualueen läheisyydessä kohtia, jonne kukaan ei tarjoa palveluita?

Kuinka olette liiketoiminnassanne ottaneet huomioon ja varautunut hallitusohjelmaan kirjatun ja tulevan jätelain 32 §:n muutoksen, jonka seurauksena muut kuin asumisessa syntyvät yhdyskuntajätteet siirretään vapaaseen kilpailuun ja kunnan toissijaiselle vastuulle?

LIITE 3

JÄTEHUOLTO- JA YMPÄRISTÖVIRANOMAISILLE TOIMITETTU KYSELY

Arvoisa vastaanottaja.

Ramboll Finland tekee alueenne jätehuoltoyrityksien toimeksiannosta selvitystä kiinteistön järjestämän jätehuollon vaatimusten täyttymisestä (Jätelaki 37§).

Selvityksessä tehdään kyselyjä, jotka osoitetaan jätehuoltoviranomaistehtäviä hoitavalle henkilölle, valvonnasta vastaaville henkilöille, jätteiden kuljetusta hoitaville yrityksille ja jätelaitoksille.

Selvityksessä tarkastellaan lain mukaisten vaatimusten täyttymistä; erityisesti kattavuus ja luotettavuus, kohtuulliset ja syrjimättömät ehdot, toimivuus, alueellisen kehityksen tukeminen, terveys ja ympäristö, kotitalouksien asema, yritysten ja viranomaisten toiminta.

Jotta selvitys olisi objektiivinen ja luotettava, käytämme hyväksi matemaattisia ja tilastollisia malleja, joilla voidaan kuvata kattavuutta, saavutettavuutta, kohtuullisuutta, syrjimättömyyttä, toimivuutta, terveys- ja ympäristövaikutuksia, kotitalouksien asemaa jne. Näiden lisäksi haluamme jätehuoltoviranomaisen ja jätehuollon valvonnasta vastaavan viranomaisen näkemyksen tarkasteltavien kriteerien toteutumisesta nykytilanteesta ja lähitulevaisuudessa.

Näin tehty selvitys antaa mahdollisuuden kuljetusjärjestelmien ja jätehuollon objektiiviseen arviointiin.

Pyydämme Teitä vastaamaan alla oleviin kysymyksiin ja toimittamaan alla pyydetty aineistot sähköisesti osoitteeseen heikki.savikko@ramboll.fi ja joonas.hokkanen@ramboll.fi.

Kaikkia tietoja käsitellään ehdottoman luottamuksellisinä. Yksittäisiä vastauksia tai muuta vastaavaa ei tulla esittämään yhdellekään konsultin ulkopuoliselle taholle.

Työstä Ramboll Finland Oy:ssä vastaa Joonas Hokkanen. Tarvittaessa ottakaa yhteyttä kaikkiin hankkeeseen liittyvissä asioissa häneen. p. 0400 355260.

Pyydämme vastaukset elokuun aikana.

Joonas Hokkanen

Vastaaja:

Jätehuoltokysely

Kyselyssä pyydetään vastauksia kysymyksiin kahdesta kuljetusjärjestelmästä. Vastauksessa pyydetään arvioimaan objektiivisesti jätteenkuljetusjärjestelmän toimivuutta siinä tapauksessa, että se muuttuisi.

1. Kysymys

Onko alueellanne sellaisia alueita, joilla jätehuoltoyritykset eivät tarjoa jätehuollon kuljetuspalveluja. Jos on niin miksi, missä ja kuinka paljon kiinteistöjä ja/tai asukkaita on kuljetuspalveluiden ulkopuolella?

2. Kysymys

Onko toimialueellanne teille kuuluvien tehtävien suorittamisen kanalta alueellisia eroja (esimerkiksi haja-alueet). Luettele alueet, erot ja syyt miksi näin on.

3. Kysymys

Onko jätteenkuljetusjärjestelmän muodolla käsityksenne mukaan vaikutusta kiinteistöjen liittymisprosenttiin, kotitalouksien asemaan taikka yritysten tai viranomaisten toimintaan? Jos on eroja, mistä tämä mielestänne johtuu?

Kuinka suuri on toimialueenne liittymisprosentti järjestettyyn jätehuoltoon ja kuinka moni kiinteistö ei ole liittynyt järjestettyyn jätehuoltoon?

4. Kysymys

Onko jätteenkuljetusjärjestelmän muodolla (kiinteistön haltijan järjestämä tai kunnan järjestämä) käsityksenne mukaan vaikutusta siihen, miksi jotkin kiinteistöt eivät ole mukana järjestetyssä jätehuollossa? Jos on, niin perustelkaa miksi.

5. Kysymys

Kuinka arvioitte nykyisten jätehuoltopalvelujen ehtojen kohtuullisuutta ja syrjimättömyyttä ottaen huomioon hintatason ja sen vaihtelut sekä hinta-laatusuhteet sekä jätteenhaltijoiden yhdenvertaista oikeutta saada tarvittavaa palvelua?

Kuinka arvioitte edellä mainittuja seikkoja, jos kiinteistön haltijan järjestämä (sopimusperusteinen) jätteenkuljetus muuttuisi kunnan järjestämäksi jätteenkuljetukseksi?

6. Jätteiden kuljetuksiin liittyvät poikkeustilanteet

Jätehuoltoviranomaisen tai valvovan viranomaisen reklamaatioiden/huomautusten määrä urakoitsijoille. Määrä ja syy vuonna 2015

Reklamaation syy	määrä
Laskutus	
Roskaaminen	
Muu mitkä	

Keräilyssä ja kuljetuksessa tietoonne tulleet / tapahtuneet onnettomuudet (työtapaturmat ja muut esim. liikenneonnettomuudet) vuonna 2015:

Onnettomuustyyppi	Onnettomuuksien lukumäärä kpl
Omaisuuksivahinko	
Henkilövahinko, loukkaantuminen	
Henkilövahinko, kuolema	

Onko taholtanne esille tullut jätteiden kuljetuksiin liittyen kuljetusurakoitsijoiden ylikuormamaksuja vuonna 2015?

7. Kysymys

Kuinka asiakas/jätteen tuottaja voi käsityksenne mukaan muuttaa haluamaansa palvelua seuraavien asioiden suhteen?

Vastaus

- Tyhjennysväli harvempi: _____
- Tyhjennysväli tiheämpi: _____
- Suurempi/pienempi keräysastia: _____
- Palvelusopimuksen irtisanominen: _____

8. Kysymys

Kuinka arvioitte nykyisen jätteenkuljetusjärjestelmän vaarattomuutta ja haitattomuutta terveydelle ja ympäristölle ottaen huomioon ympäristö- ja terveysperusteiset ilmoitukset ja poikkeamat?

Kuinka arvioitte edellä mainittuja seikkoja, jos kiinteistön haltijan järjestämä (sopimusperusteinen) jätteenkuljetus muuttuisi kunnan järjestämäksi jätteenkuljetukseksi?

Voiko kumpikaan kuljetusjärjestelmä käsityksenne mukaan aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle taikka ympäristön roskaantumista ja millaisissa olosuhteissa tällaiset seuraukset käsityksenne mukaan olisivat mahdollisia?

9. Kysymys

Onko jätteenkuljetusjärjestelmän muodolla käsityksenne mukaan vaikutusta tarjottavien jätehuoltopalvelujen tasapuolisuuteen (mm. hinnat), laatuun (mm. tyhjennysvälit) ja kattavuuteen (mm. kiinteistöitaisen keräyksen ja aluekeräyspisteverkoston laajuus) ja millaisissa olosuhteissa tällainen vaikutus käsityksenne mukaan voisi ilmetä ja onko alueellisia eroja?

10. Kysymys

Kumpi kuljetusjärjestelmä on mielestänne alttiimpi erilaisille häiriötekijöille ja poikkeuksille? Perustele.

11. Kysymys

Kummassa kuljetusjärjestelmässä asiakastiedotus toimii paremmin? Entä viranomaisyhteistyö? Perustele.

12. Kysymys

Kummassa kuljetusjärjestelmässä jätteitä hyödynnetään tehokkaammin ja kummassa kuljetusjärjestelmässä jätehuollon etusijajärjestys (kierrätys ja muu materiaalihyödyntäminen, energiahyödyntäminen, muu käsittely (mm. kaatopaikka)) toteutuu paremmin?

13. Kysymys

Kummassa järjestelmässä kuljetus (tyhjennykset) Teidän mielestänne mitoitetaan vastaamaan vastaanotettavan jätteen määrää ja laatua? Vaikuttaako kilpailutus tähän? Onko alueellisia eroja?

14. Kysymys

Mikä on käsityksenne hintatasosta ja hintalaatusuhteesta kummassakin kuljetusjärjestelmässä?

15. Kysymys

Kumpi kuljetusjärjestelmä paremmin edistää ja tukee alueellista jätehuoltoa ja kuntien alueellista jätehuollon yhteistyötä sekä jättepolitiikkaa (alueelliset jätehuoltosuunnitelmat, kehittämisohjelmat, toimintasuunnitelmat)? perustele

16. Kysymys

Kumpi kuljetusjärjestelmä tukee paremmin jätehuollon viranomais- / valvontatehtävien hoitamista?

17. Kysymys

Minkälaista rekisteriä ylläpidätte jätteiden tuottajista, niiden käytössä olevista astioista, tyhjennysväleistä ja tyhjennyshinnoista?

Minkälaista rekisteriä ylläpitäisitte, jos käytössä olisi kunnan järjestämä jätehuolto?

18. Kysymys

Kumpi kuljetusjärjestelmä soveltuu tyhjennyksiin ja kuljetuksiin toiminnallisesti paremmin ottaen huomioon poikkeamat, ylikuormat alueen jätehuollossa, laskutusvirheet, raportointi, irtisanomisajat, jätehuoltomääräysten noudattaminen jne.?

19. Kysymys

Onko jollain alueella tehty (jätelain 34 §:n 4. momentin mukaista) päätöstä rajata joku alue pois järjestetyn jätteenkuljetuksen piiristä hankalien kulkuyhteyksien tai jätteen vähäisen määrän takia?

Onko kuljetusjärjestelmällä vaikutusta kotitalouksien asemaan taikka yritysten tai viranomaisten toimintaan? Perustelkaa vastaus.

LIITE 4

JÄTELAITOKSELLE TOIMITETTU KYSELY

Arvoisa vastaanottaja.

Ramboll Finland tekee alueenne jätehuoltoyrittäjien toimeksiannosta selvitystä kiinteistön järjestämän jätehuollon vaatimusten täyttymisestä (Jätelaki 37§).

Selvityksessä tehdään kyselyjä, jotka osoitetaan jätehuoltoviranomaistehtäviä hoitavalle henkilölle, valvonnasta vastaaville henkilöille, jätteiden kuljetusta hoitaville yrityksille ja jätelaitoksille.

Selvityksessä tarkastellaan lain mukaisten vaatimusten täyttymistä; erityisesti kattavuus ja luotettavuus, kohtuulliset ja syrjimättömät ehdot, toimivuus, alueellisen kehityksen tukeminen, terveys ja ympäristö, kotitalouksien asema, yritysten ja viranomaisten toiminta.

Jotta selvitys olisi objektiivinen ja luotettava, käytämme hyväksi matemaattisia ja tilastollisia malleja, joilla voidaan kuvata kattavuutta, saavutettavuutta, kohtuullisuutta, syrjimättömyyttä, toimivuutta, terveys- ja ympäristövaikutuksia, kotitalouksien asemaa jne. Näiden lisäksi haluamme jätehuoltoviranomaisen ja jätehuollon valvonnasta vastaavan viranomaisen näkemyksen tarkasteltavien kriteerien toteutumisesta nykytilanteessa ja lähitulevaisuudessa.

Näin tehty selvitys antaa mahdollisuuden kuljetusjärjestelmien ja jätehuollon objektiiviseen arviointiin.

Pyydämme Teitä vastaamaan alla oleviin kysymyksiin ja toimittamaan alla pyydetty aineistot sähköisesti osoitteeseen heikki.savikko@ramboll.fi ja joonas.hokkanen@ramboll.fi.

Kaikkia tietoja käsitellään ehdottoman luottamuksellisinä. Yksittäisiä vastauksia tai muuta vastaavaa ei tulla esittämään yhdellekään konsultin ulkopuoliselle taholle.

Työstä Ramboll Finland Oy:ssä vastaa Joonas Hokkanen. Tarvittaessa ottakaa yhteyttä kaikkiin hankkeeseen liittyvissä asioissa häneen.
p. 0400 355260.

Pyydämme vastaukset elokuun aikana.

Joonas Hokkanen

Vastaaja:

Jätehuoltokysely

Kyselyssä pyydetään vastauksia kysymyksiin kahdesta kuljetusjärjestelmästä. Vastauksessa pyydetään arvioimaan objektiivisesti jätteenkuljetusjärjestelmän toimivuutta siinä tapauksessa, että se muuttuisi.

1. Kysymyskokonaisuus

Miten näette jätehuoltopalvelujen muuttuvan, jos jätteiden kuljetusjärjestelmä muuttuu kunnan järjestämäksi?

Kuinka monta henkilöä jätehuoltopalveluiden tuottaminen Teillä työllistää?

Kuinka monta henkilöä jätehuoltopalveluiden tuottaminen työllistää, jos nykyisen kaltainen kuljetusjärjestelmä jatkaa toimintaansa?

Kuinka monta henkilöä jätehuoltopalveluiden tuottaminen työllistää, jos kuljetusjärjestelmä muutetaan?

Onko teillä haja-asutusalueen vastaanottopisteitä ja jos on, mitkä ovat haja-asutusalueen vastaanottopisteissä vastaanotettavat jätelajit ja astiatyypit?

Jos täysi tuottajavastuu toteutuu, jatkatteko materiaaalipohjaista jätteiden erillisvastaanottoa? (esim. kuitu, lasi, metalli)

2. Kuljetuspalveluihin liittyvät poikkeustilanteet

Teille mahdollisesti tulleet jätteiden kuljetuksiin liittyvät reklamaatiot asiakkailta; Määrä ja syy vuonna 2015?

Reklamaatioiden määrä asiakkailtanne. Määrä ja syy vuonna 2015

Reklamaation syy	määrä
Laskutus	
Roskaaminen	
Ylikuormat	
Muu mitkä	

Reklamaatiot viranomaisilta; Määrä ja syy vuonna 2015?

Reklamaation syy	määrä

Tietoonne tulleet kuljetuksiin liittyvät Onnettomuudet vuonna 2015:

	Määrä kpl
Onnettomuustyyppi	
Ajoneuvovahinko	
Henkilövahinko	
Kuolema	

3. Kysymyskokonaisuus

Kuinka arvioitte nykyisten jätehuoltopalvelujen ehtojen kohtuullisuutta ja syrjimättömyyttä ottaen huomioon hintatason ja sen vaihtelut sekä hinta-laatusuhteet sekä jätteenhaltijoiden yhdenvertainen oikeus saada tarvittavaa palvelua?

Kuinka arvioitte edellä mainittuja seikkoja, jos kiinteistön haltijan järjestämä (sopimusperusteinen) jätteenkuljetus muuttuisi kunnan järjestämäksi jätteenkuljetukseksi?

4. Kysymyskokonaisuus

Kuinka asiakas voi muuttaa haluamaansa palvelua seuraavien asioiden suhteen jos kuljetusjärjestelmä muuttuisi?

- Tyhjennysväli harvempi:
- Tyhjennysväli tiheämpi:
- Suurempi/pienempi keräilyastia:

Mitä ehtoja urakoitsijan ja jätteen tuottajan välille asetetaan?

- Irtisanomisaika:
- Jäteastian sijoituspaikka:
- Muu kuin yhdyskuntajätteen vastaanotto:
- Astian täyttyminen:
- Muita ehtoja:

5. Kysymyskokonaisuus

Kuinka arvioitte nykyisen jätteenkuljetusjärjestelmän vaarattomuutta ja haitattomuutta terveydelle ja ympäristölle ottaen huomioon ympäristö- ja terveysperusteiset ilmoitukset ja poikkeamat?

Kuinka arvioitte edellä mainittuja seikkoja, jos kiinteistön haltijan järjestämä (sopimusperusteinen) jätteenkuljetus muuttuisi kunnan järjestämäksi jätteenkuljetukseksi?

Voiko kumpikaan kuljetusjärjestelmä käsityksenne mukaan aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle taikka ympäristön roskaantumista ja millaisissa olosuhteissa tällaiset seuraukset käsityksenne mukaan olisivat mahdollisia?

6. Kysymyskokonaisuus

Onko jätteenkuljetusjärjestelmän muodolla käsityksenne mukaan vaikutusta kiinteistöjen liittymisprosenttiin, kotitalouksien asemaan taikka yritysten tai viranomaisten toimintaan? Perustelkaa vastaus.

7. Kysymyskokonaisuus

Onko jätteenkuljetusjärjestelmän muodolla käsityksenne mukaan vaikutusta tarjottavien jätehuoltopalvelujen tasapuolisuuteen (mm. hinnat), laatuun (mm. tyhjennysvälit) ja kattavuuteen (mm. kiinteistöitaisen keräyksen ja aluekeräyspisteverkoston laajuus) ja millaisissa olosuhteissa tällainen vaikutus käsityksenne mukaan voisi ilmetä?

8. Kysymyskokonaisuus

Onko kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus tai kunnan järjestämä jätteenkuljetus mielestänne altis erilaisille häiriötekijöille ja poikkeuksille? Perustele.

9. Kysymyskokonaisuus

Miten mielestänne asiakastiedotus toimii kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetusjärjestelmässä? Entä viranomaisyhteistyö? Onko tiedottamisessa eroja kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa? Perustele.

10. Kysymyskokonaisuus

Kummassa kuljetusjärjestelmässä jätteitä hyödynnetään mielestänne tehokkaammin ja kummassa kuljetusjärjestelmässä jätehuollon etusijajärjestys (kierrätys ja muu materiaalihyödyntäminen, energiahyödyntäminen, muu käsittely (mm. kaatopaikka)) toteutuu paremmin? Vai onko eroja? Perustele.

11. Kysymyskokonaisuus

Kummassa kuljetusjärjestelmässä kuljetus (tyhjennykset) Teidän mielestänne mitoitetaan vastaamaan vastaanotettavan jätteen määrää ja laatua? Vaikuttaako kilpailutus tähän?

12. Kysymyskokonaisuus

Mikä on käsityksenne hintatasosta ja hintalaatusuhteesta kummassakin kuljetusjärjestelmässä? Perustele vastaus objektiivisesti.

13. Kysymyskokonaisuus

Kumpi kuljetusjärjestelmä paremmin edistää ja tukee alueellista jätehuoltoa, jätehuollon yhteistyötä sekä jätepolitiikkaa (alueelliset jätehuoltosuunnitelmat, kehittämisohjelmat, toimintasuunnitelmat)? Perustele vastaus objektiivisesti.

14. Kysymyskokonaisuus

Kumpi kuljetusjärjestelmä tukee paremmin jätehuollon viranomaistehtävien hoitamista? Perustele vastaus objektiivisesti.

15. Kysymyskokonaisuus

Kumpi kuljetusjärjestelmä soveltuu tyhjennyksiin ja kuljetuksiin toiminnallisesti paremmin ottaen huomioon poikkeamat, ylikuormat, laskutusvirheet, raportointi, irtisanomisajat, jätehuoltomääräysten noudattaminen jne.? Perustele vastaus kummankin kuljetusjärjestelmän näkökulmasta objektiivisesti.

16. Kysymyskokonaisuus

Kuinka kiinteistön haltijan ja kunnan järjestämät jätteenkuljetukset vaikuttavat yritysten toimintaan, kannattavuuteen, jatkuvuuteen ja kilpailuun? Kuvaile hyödyt ja haitat yrityksille ja elinkeinotoiminnalle sekä perustele vastaus kummankin kuljetusjärjestelmän näkökulmasta objektiivisesti.

17. Kysymyskokonaisuus

Mitä muita asioita haluaisitte nostaa esille, kun jätelautakunta käsittelee jätteiden kuljetukseen liittyvää ratkaisua.

LIITE 5

VERTAILU TURUN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖTOIMIALAN 15.3.2017 TOIMESTA TOIMITETTUUN LOGISTIIKKA SELVITYKSEEN JA VIRANOMAISSELVITYKSEEN

JÄTEKULJETUSJÄRJESTELMIEN VERTAILU, LOGISTINEN NÄKÖKULMA, LOUNAIS-SUOMI

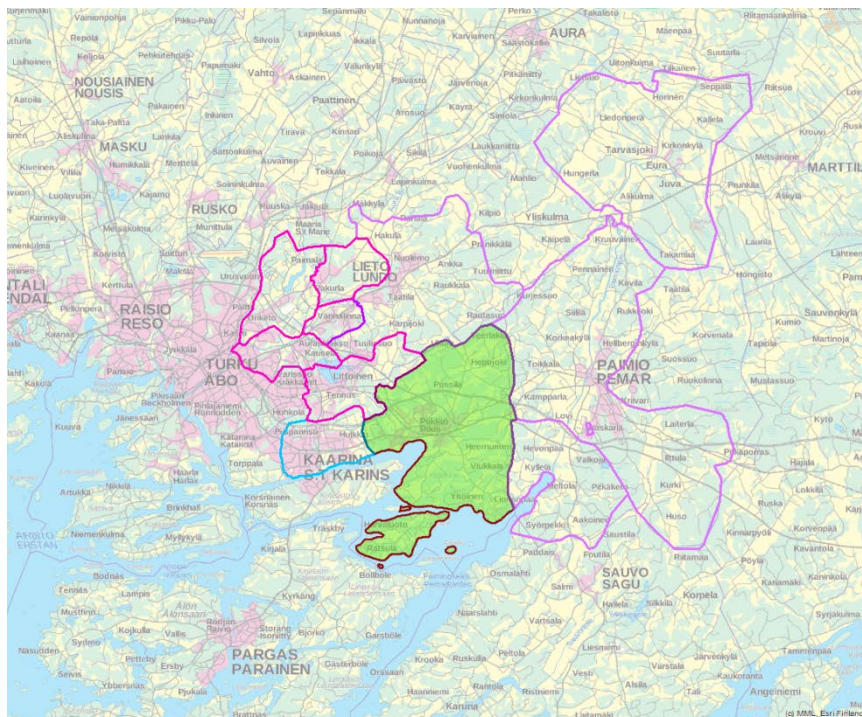
Keväällä 2017 on valmistunut Turun Ammattikorkeakoulun Liiketoiminnan logistiikan koulutuksen opiskelijan opinnäytetyö ”Jätekuljetusjärjestelmien vertailu, Logistinen näkökulma, Lounais-Suomi”, jossa vertaillaan jätteenkuljetusjärjestelmiä Lounais-Suomessa.

Viranomais selvityksessä liitteenä olevan AMK opinnäytteen mukaan tarkasteltaessa ennalta määritettyä urakka-alueita yhden operaattorin mallissa kokonaisajosuorite urakka-alueen jätekeräysajoissa on merkittävästi pienempi kuin usean operaattorin mallissa. Opinnäytetyön keskeisen tuloksen mukaan työssä tehdyn tutkimusasetelmaan pohjautuvan laskennan mukaan kiinteistön haltijan jätteiden kuljetusjärjestelmässä kokonaisajosuorite on merkittävästi suurempi kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa.

Tämän tarkastelun perusteella:

AMK työ rajatulla kohdealueella antaa oikeasuuntaisen tuloksen. Todellisuudessa kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksissa jätteen kuljetusyrittäjät muodostavat kuitenkin omaan kuljetus- ja keräysverkostoon parhaiten soveltuvat ajoreitit ja siten alueet, joita yksi reitti palvelee. Jätteen kuljetusyrittäjät saavuttavat jätteenkeräysauton kantavuuden hyödyntämisessä 80–100 % täyttöasteen (opinnäytteessä esim. Piikkiössä 40–70 %) sekä työvuoron tehokkuudessa 90–100 % tehokkuuden (opinnäytteessä esim. Piikkiössä 70–80 %).

Todelliset tehokkuudet ovat merkittävästi parempia kuin AMK opinnäytetyön tuloksista voi laskea. Tämä koska, jätteen kuljetusyrittäjät palvelevat myös muita alueita samalla ajoreitillä, jolla palvelevat esimerkiksi opinnäytetyön esimerkkialueen Piikkiön alueen asiakkaitaan. Alla olevassa kartassa on esitetty alueet, joita urakoitsijat palvelevat samalla kun ajavat Piikkiön alueeseen liittyvää keräysreittiä. Kuljetusyrittäjät yhdistävät keräysreittiin jätteen keräyskohteita siten, että kuormatilan hyödyntämisaste on mahdollisimman korkea. Kun keräysalueen rajat eivät ole kiinteät, voidaan keräykseen yhdistää ajoreittiin liittyvien keräyskohteiden palveleminen, joka puolestaan vähentää kokonaisajosuoritetta jätteenkeräysalueen jätekeräyksessä ja samalla lisää kustannustehokkuutta. AMK opinnäytetyössä esitetyillä kuljetusjärjestelyillä ei nykyinen asiakkaiden maksama kustannustaso olisi mahdollista, vaan se olisi merkittävästi kalliimpaa.

Kuva. Jätteenkuljetusurakoitsijoiden palvelemat alueet, jotka on liitetty Piikkiön alueella (vihreä) sijaitsevien jäteastioiden tyhjentämiseen. Eri urakoitsijoille alueet muodostuvat erilaisiksi asiakaskunnan mukaan

VIRANOMAISSELVITYS

Turun kaupungin Ympäristötoimialan Ympäristönsuojelun toimesta on 15.3.2017 valmistunut "Kunnan vastuulle kuuluva jätteenkuljetus Lounais-Suomessa, Arvio jätelain ehtojen täyttymisestä 2017" –selvitys, jossa arvioidaan jätelain ehtojen täyttymistä Turun seudulla.

Viranomaisen tekemä taustaselvitys ei ollut julkinen asiakirja Rambollin tekemän selvityksen "SELVITYS JÄTELAIN 35 §:N JA 37 §:N MUKAISTEN EHTOJEN TÄYTTYMISESTÄ TURUN SEUDUN JÄTTEIDEN KULJETUKSISSA" valmistuessa 24.3.2017. Tässä täydentävässä liitteessä esitetään suorina lainauksia viranomaisraportissa esitetyt perustelut jätelain 35 ja 37§ mukaisten ehtojen täyttymisestä. Kunkin viranomaisen esittämän perustelun yhteydessä on tarkasteltu pertusteluja suhteessa jätelainsäädäntöön, jätehuoltomääräyksiin sekä Rambollin tekemän selvityksen tuloksiin.

Kuljetuspalveluiden kattavuus ja luotettavuus sekä kohtuulliset ja syrjimättömät ehdot

Viranomais selvityksen mukaan kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmässä kuljetuspalvelua ei ole saatavissa kaikissa olosuhteissa, sillä palvelus saatavuus on riippuvainen asiakkaan maksukyvyistä. maksukyvyn loppuessa loppuvat myös palvelut.

Tämän tarkastelun perusteella: Maksuvaikeuksissa olevien kotitalouksien jätelaskut voidaan periä käräjäoikeudessa ns. riidattomassa menettelyssä. Julkisoikeudelliset maksut (kunnan järjestämä jätteenkuljetus) voidaan periä ilman tuomiota. Käytännössä jätelaskun maksamisesta voinee neuvotella joustavammin kuin jätemaksun maksamisesta.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteiden kuljetuksessa nykyisten jätteenkuljetusyritysten käytäntöjen mukaan tyhjennykset lopetetaan, jos asiakas ei vastaa yhteydenottoihin ja perintätoimisto ei saa perittyä maksamattomia jätelaskuja (yhteensä 20 - 60 kpl vuodessa). Kun tyhjennykset on lopetettu niin keskimäärin 75 % asiakkaista maksaa maksamattomat jätelaskut ja tyhjennykset jatkuvat normaalisti. Loput 25 % päätyvät käyttämään muiden yritysten palveluita (vuodessa noin 5-15 kpl). Maksukyvyttömät asiakkaat voivat saada toimeentulotuen kautta tukea jätehuoltokustannuksiin, jolloin asianmukaisesti toimivat asiakkaat saavat jäteastiansa tyhjennettyä, eikä päädy järjestetyn jätteenkuljetuksen ulkopuolelle.

Viranomais selvityksen mukaan Suuret erot kuljettajien perimien astiatyhjennysten käsittelymaksuosuuksissa ovat kohtuuttomia ja syrjiviä. Käsittelymaksu maksetaan kunnalle jätteen painon perusteella, joten samankokoisten jäteastioiden käsittelymaksuosuuksissa ei pitäisi olla juuri eroja.

Tämän tarkastelun perusteella: Käsittelymaksut peritään arvioperusteisesti oletetun jäteastiassa olevan jätemäärän mukaan molemmissa kuljetusjärjestelmissä. Kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä arvio jätemäärästä on muodostunut aikaisemman tiedon sekä jätteenkuljetusyrityksen käyttämien tilavuuspainokertoimien avulla. Astiainot voivat olennaisesti poiketa samanlaisissa kiinteistöissä, jos mm. toisessa asunnossa ei kerätä biojätettä erikseen ja asukkaiden lajitteluhaluus ei ole yhtä korkea. Suurimmissa alueella toimivissa jätteenkuljetusyrityksissä tyhjennyksiä punnitaan säännöllisesti melkein kaikilla asuntoalueilla ja usean asunnon taloyhtiöissä. Tästä johtuen eri alueilla saattaa olla käytössä erilaisia tilavuuspainokertoimia, jos aikaisempaan tietoon perustuen on huomattu, että jollain alueilla kertyvä jätemäärä poikkeaa huomattavasti aikaisemmasta oletuksesta. Jätteenkuljetusyritykset tilittävät perityt jätteenkäsittelymaksut Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:lle, jolloin asiakkailta perittävien jätteenkäsittelymaksujen tulee kattaa LSJH:lle painoperusteisesti veloitettavat jätteenkäsittelymaksut.

Asiakkaiden maksama lopullinen jätehuollon kustannus koostuu kuljetus- ja käsittelymaksusta sekä julkisista maksuista ja veroista. Tämän vuoksi kohtuullisia ja syrjimättömiä ehtoja tarkasteltaessa on otettava huomioon kokonaishinta, eikä tarkastella hintatekijöitä irrallaan kokonaisuudesta. Rambollin tekemän selvityksen yhteydessä on osoitettu, ettei hinnoittelu Turun seudulla ole syrjivää tai kohtuutonta.

Viranomais selvityksen mukaan Jopa kaksin- tai kolminkertaiset erot samojen kuljettajien samoilla alueilla ja samoista palveluista perimissä maksuissa ovat kohtuuttomia ja syrjiviä.

Tämän tarkastelun perusteella: Nykyjärjestelmässä kaikki yritykset tarjoavat uusia sopimuksia samankaltaisin ehdoin omille asiakkailleen ottaen huomioon mm. astiakoot, tyhjennysvälit ja kuljetusmatkat. Eri aikaan tehdyissä sopimuksissa voi olla eroja. Yritysten välillä on hintaeroja. Turun seudulla 240 litran sekajäteastian tyhjennyshinnassa ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa. 600–660 litran astioilla vastaava ero sekajätteellä on 1,6 euroa. Näiden tyypillisimpien jäteastioiden tyhjennyshintojen hinta-analyyysien perusteella voidaan todeta, että Turun seudulla on kilpailua eri kuljetusyritysten välillä ja että jäteastian tyhjennyksen hinta muodostuu markkinaperusteisesti kustannusrakenteen ja kilpailutilanteen mukaisesti.

Viranomais selvityksen mukaan Kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmässä hankintapotentialiltaan suuret ja sijainniltaan keskeiset kiinteistöt ja kiinteistöyhtiöt voivat kilpailutuksen seurauksena saada huomattavasti edullisempaa jätehuoltopalvelua muihin verrattuna. Järjestelmä syrjii tyypillisesti sellaisia haja-asutusalueen pienikiinteistöjä, joilla ei ole mahdollisuuksia suuren hankintapotentialin hyödyntämiseen.

Tämän tarkastelun perusteella: Kohtuulliset ja syrjimättömät ehdot jätteenkuljetuspalveluissa tarkoittavat sitä, että kaikille jätteen haltijoille on tarjolla tarpeen mukaan samantasoista palvelua samanlaisin ehdoin. Absoluuttiset erot palvelun laadussa, hinnassa tai hinta-laatusuhteessa eivät tee palvelun ehtoja automaattisesti syrjiviksi, jos erot ovat kohtuulliset ja perustuvat tuotantorakenteeseen esimerkiksi etäisyyteen, tyhjennyskertoihin, keräysalueen astiamääriin jne. Esimerkiksi pitkä kuljetusetäisyys keräilyalueelle ja samanaikaisesti pienempi tyhjennettävien astioiden määrä vaikuttaa tyhjennettävää astiaa kohden muodostuviin kustannuksiin.

Viranomaisselvityksen mukaan Jätehuoltoviranomaisen kuljetusrekisteritietojen perusteella on perusteltua epäillä, että joillakin nykyisen sopimusperusteisen kuljetuksen alueilla kuljetukset ovat siinä määrin keskittyneet yhdelle kuljettajalle, että se kykenee ohjaamaan yksin palvelun hintatasoa ja todellinen kilpailu ja sen edellyttämä valinnan mahdollisuus on pahoin vaarantunut.

Tämän tarkastelun perusteella: Tehtyjen hinta-analyysien ja alueella toimivien jätteenkuljetusyritysten tilinpäätöstietojen perusteella Turun seudulla ei voida osoittaa määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä.

Viranomaisselvityksen mukaan Kaikki kuljettajat eivät erittele lain edellyttämällä tavalla hinnoissaan kuljetus- ja käsittelymaksuja, mikä heikentää asiakkaiden mahdollisuuksia saada tietoa maksujen perusteista ja kilpailuttaa alueella toimivia kuljettajia.

Tämän tarkastelun perusteella: Jos kuljetusyritys ei erittele laskussa jätelain mukaisesti kuljetusta ja käsittelyä viranomaisen tulee puuttua siihen. Yksittäisten yritysten toimiessa voimassa olevan lainsäädännön vastaisesti, viranomaisten on puututtava yritysten toimintaan, ei muuttaa jätteenkuljetusjärjestelmää.

Jätehuollon yleinen toimivuus kunnassa, jätehuollon alueellisen kehittämisen tukeminen sekä terveys- tai ympäristövaarat tai haitat

Viranomaisselvityksen mukaan Kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmässä kuljetusten yleinen toimivuus ja kehittäminen osana kunnan vastuulle kuuluvan alueellisen jätehuollon kokonaisuutta ei ole kunnan tai minkään muunkaan tahon hallittavissa tai ohjattavissa vaan ne ovat riippuvaisia kaikkien alueella toimivien kymmenien kuljetusyritysten liiketoiminnallisten intressien sekä yrittäjien ja yksittäisten asiakkaiden välisten sopimusten yhteisvaikutuksesta.

Tämän tarkastelun perusteella: Nykyinen kuljetusjärjestelmä edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, koska se säilyttää alueella itsenäisiä kuntaurakoiden saamisesta riippumattomia yrityksiä, jotka käytännössä kyselyjen ja haastattelujen sekä mm. kuljetushintojen erilaisuuden perusteella kilpailevat keskenään markkinoita jakamatta nojautuen kustannusperusteisiin kuljetushintoihin. Turun seudulla keräyksen palvelutarjonta on laajaa ja lajitteluun voidaan vaikuttaa jätehuoltomääräyksillä.

Kuljetusjärjestelmällä ei ole vaikutusta jätteiden käsittelyn alueelliseen kehittämiseen. Yhdyskuntajätteen kuljettaja ei määrää jätteen määränpäättä vaan kunta päättää yhdyskuntajätteiden käsittelypaikan kuljetusjärjestelmästä riippumatta.

Kuljetusjärjestelmä kuitenkin tukee jätehuollon alueellista kehittymistä keräyksen ja kuljetusten osalta. Kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus motivoi jätehuoltoyrityksiä kehittämään keräys- ja kuljetuskalustoa, kouluttamaan työntekijöitä sekä ottamaan käyttöön uusia teknologioita. Yritysten kilpaillessa vapailla markkinoilla, pienillä kilpailueduilla (mm. monilokeroautot, kuljettajien taloudellinen ajotapa, optimoidut reitit) voi olla suuri merkitys yritysten elinvoimaisuuden ja markkinoilla pysymisen kannalta.

Viranomais selvityksen mukaan Sopimusperusteisessa jätteenkuljetuksessa kerättyjä kunnan vastuulle kuuluvia jätteitä on toistuvasti ja osin järjestelmällisesti kuljetettu muualle kuin kunnan jätehuoltomääräyksissä määrättyihin vastaanottopaikkoihin. Tästä aiheutuu haittaa kunnan jätehuoltojärjestelmän yleiselle toiminnalle ja kunnan oikeudelle ja mahdollisuuksille huolehtia vastuulleen kuuluvan jätehuollon järjestämisestä.

Tämän tarkastelun perusteella: Vuonna 2015 jätehuoltoviranomainen on antanut yhden reklamaation kerättyjen jätteiden toimittamisesta väärään toimituspaikkaan. Jätteenkuljetusyritykset, joiden tyhjennystapahtumia analysoitiin tämän selvityksen yhteydessä (kuusi yritystä ja 2 023 740 jäteastian tyhjennystä) eivät ole saaneet viranomaiselta reklamaatiota jätteiden toimittamisesta jätehuoltomääräysten vastaiseen vastaanottopaikkaan. Yhden jätehuoltoviranomaisen antaman reklamaation perusteella jätteiden toimittamista väärään vastaanottopaikkaan ei voida pitää toistuvana ja järjestelmällisenä toimintana.

Jos jokin jätteenkuljetusyritys toimittaa jätteet toistuvasti ja järjestelmällisesti muualle kuin kunnan jätehuoltomääräyksissä osoitettuun paikkaan ja samalla toimii voimassaolevan jätelainsäädännön vastaisesti, viranomaisten on puututtava yritysten toimintaan, ei muuttaa jätteenkuljetusjärjestelmää.

Viranomais selvityksen mukaan Kahden eri kuljetusjärjestelmän ylläpito vaikeuttaa olennaisesti jätehuollon alueellisen kehityksen edistämistä, kun kaikessa jätehuollon järjestämisessä joudutaan huomioimaan kahden erilaisen kuljetusjärjestelmän asettamat vaatimukset ja ehdot. Kaksoisjärjestelmän ylläpito vaikeuttaa olennaisesti myös kuntien alueellisen jätehuoltoyhteistyön toteuttamista.

Tämän tarkastelun perusteella: Kuljetusjärjestelmällä ei ole vaikutusta jätteiden käsittelyn alueelliseen kehittämiseen. Yhdyskuntajätteen kuljettaja ei määrää jätteen määränpäättä vaan kunta päättää yhdyskuntajätteiden käsittelypaikan kuljetusjärjestelmästä riippumatta.

Alueella toimivat jätteenkuljetusyritykset kehittävät kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusjärjestelmää kokoajan omatoimisesti ja Turun seudulla toimivat yritykset ovat huomioineet omassa toiminnassaan mm. kuljettajien taloudellisen ajotavat, jatkuvan reittioptimoinnin, monilokerikkoautojen käytön jne.

Viranomais selvityksen mukaan Kiinteistönhaltijan järjestämä kuljetus on kokonaislogistisesti tehottomampi ja siten myös energiatehokkuuden ja ympäristövaikutusten kannalta huonompi kuin kunnan järjestämä kuljetus. Tehottomampi kuljetus aiheuttaa kokonaislogistiselta kannalta katsoen ”ylimääräistä” liikennettä, enemmän päästöjä ympäristöön ja enemmän liikenne-turvallisuusriskejä erityisesti asuinalueilla.

Tämän tarkastelun perusteella: Nykytilanteeseen verrattuna kunnan järjestämässä yhdyskuntajätteen kuljetuksessa kokonaisliikennesuorite on riippuvainen miten eri urakoitsijoiden asiointipisteet ovat sijoittuneet tarkastelualueelle. Taloudellisuustekijät ohjaavat siten, ettei ero kovin merkittäväksi kasva.

Jätteenkuljetusten suoritteita tulee tarkastella koko alueen kattavana tehokkuuden näkökulmasta eli kuinka suuri hyötykuorma kantavuuteen nähden saadaan kerättyä jätettä alueelta ja kuinka paljon ajovuoron työajasta kuluu reitin ajoon. Kysymys on miten tehokkaasti työaika saadaan hyödynnettyä ja kertymä vastaamaan keräilyajoneuvon kantavuutta.

Maatieteellisesti rajattujen alueiden (esim. postinumeroalueet) tarkastelu muusta alueesta irrallisena ei yleensä ole optimaalinen yhdeksi urakka-alueeksi. Syynä on, ettei ajoneuvolle tule tehokasta käyttöä kaikille arkipäiville. Toisaalta myös keräystyössä ajan ja kantavuuden kapasiteetin maksimaalinen käyttö ei myöskään toteudu.

Kun tarkastellaan koko Turun seutua, niin yhdyskuntajätteiden keräyksestä ja kuljetuksesta syntyy Turun seudulla eri kuljetusyrityksillä yhteensä noin 720 000 ajokilometriä vuodessa. Nykyisten toimijoiden reitit ovat jo hyvin tehokkaat ja autojen täyttöasteet ovat korkeat 85 - 100 %. Yhdyskuntajättekuljetusten osuus raskaan liikenteen suoritteesta on 0,290 % ja 0,0252 % kokonaisliikennesuoritteesta Turun seudulla.

Kuljetusjärjestelmän valinnalla ei voida osoittaa olevan vaikutusta liikenneonnettomuuksien määrään jätteenkuljetuksissa.

Siirryttäessä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen liikennesuoritteen aiheuttama muutos kokonaismelutasossa olisi alle 1 dB. Ihmiskorva ei pysty havaitsemaan tällaista alle 1 dB ekvivalenttimelutason muutosta. Meluvaikutus on paikallinen ”ärsytys” niillä alueilla, joissa mahdollisesti käy toinen ajoneuvo tyhjentämässä muita jätteitä.

Melutasot molemmissa järjestelmissä jäävät alle melutason ohjearvojen (VNp 993/1992 2–3 §). Maksimimelutaso syntyy tyhjennyksissä, joiden lukumäärä on sama molemmissa järjestelmissä. Kuljetusjärjestelmän valinta ei vaikuta asukkaiden kokemaan melutasoon.

Jättekuljetusten päästöt yhdyskuntajätteen kuljetuksessa ovat 0,02 – 1,11 % päästöluokasta riippuen kaikista Turun seudun liikenteen päästöistä. Kuljetusjärjestelmän muutoksen vaikutus päästöjen vähenemiseen on niin pieni, että ilmanlaadun ohjearvojen (VNA 711/2001) tarkastelussa näillä muutoksilla ei ole mitattavaa vaikutusta. Turun seudulla käytössä oleva kuljetuskalusto on varsin uutta ja täyttää vähintään EURO4 vaatimukset.

Kotitalouksien asema sekä yritysten ja viranomaisten toiminta

Viranomais selvityksen mukaan Kiinteistönhaltijan järjestämässä kuljetuksessa palveluiden hinnat ovat korkeampia kuin kunnan keskitetysti kilpailuttamassa järjestelmässä. Kuljetusten kaksoisjärjestelmää ylläpitämällä kunta asettaa eri kuljetusjärjestelmissä olevat kiinteistönhaltijat pysyvästi eriarvoiseen asemaan palvelun hintojen osalta. Kuten tässä arvioissa on aikaisemmin esitetty, ovat kuljetuspalvelun hinnat osalle asukkaista myös syrjiviä ja kohtuuttomia nykyisessä sopimusperusteisessa kuljetuksessa.

Tämän tarkastelun perusteella: Jätelain (646/2011) 20 § mukaan aiheuttamisperiaate tarkoittaa, että ”jätteen alkuperäinen tuottaja taikka nykyinen tai aiempi jätteen haltija vastaa jätehuollon kustannuksista (aiheuttamisperiaate).”

Jätelain 79 § kunnan jätemaksun perusteet ovat jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. Perusteina voidaan lisäksi ottaa huomioon jätteen keräys- ja kuljetusolot kiinteistöllä ja noutoalueella, kunnan keräysvälineiden käyttö sekä kuljetusmatka kuljetettaessa jäte yksittäisenä kuljetuksena.

Keräystapahtuman, kuljetuksen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn hinnat ovat kaikille samat asuinpaikasta riippumatta kunnan järjestämän kuljetusjärjestelmän tasahinnoittelussa. Keräys- ja kuljetusmatkat eivät kuitenkaan ole kaikille samanlaisia. Kun kokonaishinta on sama, lähempänä asuvat ja astiasijoittelultaan helposti saavutettavat kompensoivat kauempana asuvien ja/tai astiasijoittelultaan vaikeammin saavutettavien kiinteistöjen jätehuollon keräys- ja kuljetuskustannuksia. Kuljetusten osalta tasahinnoittelua voidaan näin pitää lähempänä asuvia syrjivänä. Aiheuttamisperiaatteen mukaan vastuussa on yksittäinen jätteen tuottaja tai haltija.

Viranomais selvityksen mukaan Kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmän sisältämän valinnanvapauden ja joustavuuden kääntöpuolena on kiinteistönhaltijan lisääntyvät velvollisuudet oman palvelunsa järjestämisessä sekä erityisesti se, että kiinteistönhaltijan on itse kilpailuttamalla huolehdittava jätehuoltopalvelusta maksamiensa maksujen pysymisestä yleiseen hintatasoon nähden kilpailukykyisinä. Koska palvelun hinta voi olennaisesti riippua säännöllisestä kilpailuttamisesta, joutuvat asukkaat eriarvoiseen asemaan sen mukaan mikä on heidän halunsa, kykynsä ja tosiasiallinen mahdollisuutensa hyödyntää kilpailuttamista.

Tämän tarkastelun perusteella: Jos kiinteistön haltijat kokevat, etteivät jätteenkuljetukset vastaa palvelusta maksettavaa hintaa, kiinteistön haltijat lähtökohtaisesti vaihtavat palvelun tuottajaa. Mikäli Kiinteistön haltijat ovat tyytyväisiä nykyiseen palveluunsa, heillä ei ole tarvetta kilpailuttaa jätteenkuljetuspalveluitaan jatkuvasti.

Viranomais selvityksen mukaan Kiinteistönhaltijan järjestämän kuljetuksen toimiessa todellisen kilpailun perusteella siten, että eri kuljetuspalveluiden tarjoajia on alueilla useita, lisääntyy myös asuinalueiden raskas jäteautoliikenne verrattuna kunnan järjestämään kuljetukseen. Useiden eri kuljettajien liikennöimisestä samoilla asuinalueilla aiheutuu asukkaille myös lisää ympäristö- ja viihtyisyyshaittoja sekä liikenneturvallisuusriskejä. Esimerkiksi pienillä yksityisillä mökkiteillä raskaan liikenteen suurempi määrä voi aiheuttaa ylimääräistä haittaa myös tienpidolle.

Tämän tarkastelun perusteella: Liikenteen kokonaissuoritteessa ei synny merkittävää eroa kuljetusjärjestelmien välillä, eikä kuljetusjärjestelmällä voida osoittaa olevan vaikutusta liikenneturvallisuuteen. Esimerkiksi pienillä yksityisillä mökkiteillä jäteastia on sijoitettava voimassaolevien jätehuoltomääräysten mukaisesti niin, että kiinteistöllä sijaitsevan ajoväylän tulee kantaa tieliikennelain sallimat ajoneuvojen painot. Mikäli kiinteistöllä ei ole keräyspaikaksi soveltuvaa paikkaa, on selvítettävä keräyspaikan perustamismahdollisuudet kiinteistön välittömään läheisyyteen.

Viranomais selvityksen mukaan Kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon toiminnan seuranta ja valvonta on nykyisessä sopimusperusteisessa kuljetuksessa osoittautunut hyvin vaikeaksi ja hallinnollisesti raskaaksi, osin lähes mahdottomaksi. Nykyoloissa jätehuoltoviranomainen ei pysty huolehtimaan sille laissa annettujen seurantavelvoitteiden hoitamisesta, koska se ei saa toimintaansa varten välttämättömiä tietoja kuten hintatietoja ja kuljetustietoja kuljetusten suorittajilta. Näin ollen jätehuoltoviranomainen ei myöskään kykene toimittamaan ajantasaisia ja luotettavia tietoja valvontaviranomaisille valvontatehtävien hoitamista varten.

Tämän tarkastelun perusteella: Kuljetusten, liittymisten ja jätehuoltomääräysten noudattamisen valvonta ei ole kuljetusjärjestelmästä riippuvaista. Jätteenkuljetusrekisterin tulisi olla ajantasainen molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä ja jätehuoltoviranomaisen valvontatehtäviä ei voida siirtää kuntayhtiölle vaan jätehuoltoviranomaisen tulisi itse seurata liittymistilannetta, huomauttaa laiminlyönnistä ja ilmoittaa niiden pitkittyessä asiasta suoraan muille viranomaisille molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä.

Tehdyn selvityksen mukaan esimerkiksi liittymisaste riippuu valvonnan määrästä ja edellyttää molemmissa järjestelmissä valvontaa valvovalta viranomaiselta sekä ajantasaista rekisteriä, johon liittyneiden määrää verrataan. Esimerkiksi Joensuun alueellisen jätelautakunnan alueella, missä on kunnan järjestämä jätteenkuljetus, on vuonna 2015 lähetetty kehoituksia kunnalliseen jätehuoltojärjestelmään liittymiseen tai tietojen selventämiseen noin 1 200 vakinaisen asunnon haltijalle (JATELK 7373/00.03.00/2016). Tämä osoittaa, ettei kuljetusjärjestelmällä itsessään ole vaikutusta liittymisasteeseen vaan liittymisaste on sidoksissa valvontaan.

Jätehuoltoviranomaisella on mahdollista pyytää jätelain mukaiset jätteenkuljetustiedot jätteenkuljetusyrityksiltä tarvittaessa neljä kertaa vuodessa (3 kk välein), jolloin kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on myös mahdollista toteuttaa lähes reaaliaikainen jätteenkuljetusrekisteri. Ajantasaisen ja toimivan jätteenkuljetusrekisterin muodostaminen vaatii aluksi aikaa ja resursseja molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä, mutta kun toimiva rekisteri on muodostettu, sen ylläpito ja päivittäminen onnistuu helposti.

Turun seudulla toimivat jätteenkuljetusyritykset ovat osoittaneet halukkuutta kehittää jätteenkuljetusten seurantaa ja ajantasaista jätteenkuljetusrekisteriä yhdessä alueen jätehuoltoviranomaisen kanssa. Ajantasainen jätteenkuljetusrekisteri ja jätehuoltomääräysten mukaiset tyhjennysvälit ovat niin viranomaisten kuin kuljetusyritystenkin edun mukaista. Jos jokin Turun seudulla toimiva jätteenkuljetusyritys jatkuvasti jättää toimittamatta jätteenkuljetusrekisterin ylläpitämiseksi tarvittavia tietoja jätehuoltoviranomaiselle sekä samalla laiminlyö jätelain 39§ mukaista tiedonanto velvoitetta, on yrityksen toiminta lopetettava viranomaismenettelyin. Yksittäisten yritysten toimiessa voimassa olevan lainsäädännön vastaisesti, viranomaisten on puututtava yritysten toimintaan, ei muuttaa jätteenkuljetusjärjestelmää.

Viranomais selvityksen mukaan Vaikka viranomaisilla on molemmissa kuljetusjärjestelmissä samat oikeudet ja velvollisuudet seurantaa ja valvontaa varten tarvittavien tietojen saamiseen, on ero tietojen saamisessa tosiasiallisesti hyvin suuri. Toimiva, ajantasainen ja luotettava seuranta ja valvonta ei voi perustua jatkuvaan valvontaviranomaisten virka-apuun ja hallintopakko-keinojen käyttöön.

Tämän tarkastelun perusteella: Turun seudulla toimivat jätteenkuljetusyritykset ovat osoittaneet halukkuutta kehittää jätteenkuljetusten seurantaa ja ajantasaista jätteenkuljetusrekisteriä yhdessä alueen jätehuoltoviranomaisen kanssa. Ajantasainen jätteenkuljetusrekisteri ja jätehuoltomääräysten mukaiset tyhjennysvälit ovat niin viranomaisten kuin kuljetusyritystenkin edun mukaista. Jos jokin Turun seudulla toimiva jätteenkuljetusyritys jatkuvasti jättää toimittamatta jätteenkuljetusrekisterin ylläpitämiseksi tarvittavia tietoja jätehuoltoviranomaiselle sekä samalla laiminlyö jätelain 39§ mukaista tiedonanto velvoitetta, on yrityksen toiminta lopetettava viranomaismenettelyin. Yksittäisten yritysten toimiessa voimassa olevan lainsäädännön vastaisesti, viranomaisten on puututtava yritysten toimintaan, ei muuttaa jätteenkuljetusjärjestelmää.

Yhteenveto

Viranomais selvityksen mukaan Jätteenkuljetuspalveluiden hinnat ovat alueen nykyisessä sopimusperusteisessa kuljetuksessa syrjiviä ja osalle kiinteistöistä kohtuuttoman korkeita keskimääräisiin ja erityisesti alimpiin hintoihin verrattuna. Sopimusperusteisessa järjestelmässä kiinteistöjen jätemaksut ovat korkeampia kuin kunnan vastuulla järjestetyssä kuljetuksessa, mikä asettaa toimialueen eri kuljetusjärjestelmissä olevien kiinteistöjen haltijat eriarvoiseen asemaan. Sopimusperusteisessa kuljetuksessa hankintapotentialiltaan suurilla ja sijainniltaan keskeisillä kiinteistöillä ja erityisesti hankintayhteistyötä tekeville kiinteistöryhmillä on mahdollisuus saada huomattavasti keskimääräistä edullisempaa kuljetuspalvelua kun taas harvaan asuttujen alueiden yksittäiset pienikiinteistöt eivät vastaavaa etua voi käytännössä saada. Kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmässä kuljetuspalvelu loppuu, jos kiinteistönhaltija ei kykene maksamaan palvelusta.

Tämän tarkastelun perusteella: Nykyjärjestelmässä kaikki yritykset tarjoavat uusia sopimuksia samankaltaisin ehdoin omille asiakkailleen ottaen huomioon mm. astiakoot, tyhjennysvälit ja kuljetusmatkat. Eri aikaan tehdyissä sopimuksissa voi olla eroja. Yritysten välillä on hintaeroja. Turun seudulla 240 litran sekajäteastian tyhjennyshinnassa ylä- ja alakvartiilin välinen ero on 1,5 euroa. 600–660 litran astioilla vastaava ero sekajätteellä on 1,6 euroa. Näiden tyypillisimpien jäteastioiden tyhjennyshintojen hinta-analyyysien perusteella voidaan todeta, että Turun seudulla on kilpailua eri kuljetusyrittäjien välillä ja että jäteastian tyhjennyksen hinta muodostuu markkinaperusteisesti kustannusrakenteen ja kilpailutilanteen mukaisesti.

Jätelain (646/2011) 20 § mukaan aiheuttamisperiaate tarkoittaa, että ”jätteen alkuperäinen tuottaja taikka nykyinen tai aiempi jätteen haltija vastaa jätehuollon kustannuksista (aiheuttamisperiaate).”

Jätelain 79 § kunnan jätemaksun perusteet ovat jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. Perusteina voidaan lisäksi ottaa huomioon jätteen keräys- ja kuljetusolot kiinteistöllä ja noutoalueella, kunnan keräysvälineiden käyttö sekä kuljetusmatka kuljetettaessa jäte yksittäisenä kuljetuksena.

Keräystapahtuman, kuljetuksen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn hinnat ovat kaikille samat asuinpaikasta riippumatta kunnan järjestämän kuljetusjärjestelmän tasahinnoittelussa. Keräys- ja kuljetusmatkat eivät kuitenkaan ole kaikille samanlaisia. Kun kokonaishinta on sama, lähempänä asuvat ja astiasijoittelultaan helposti saavutettavat kompensoivat kauempana asuvien ja/tai astiasijoittelultaan vaikeammin saavutettavien kiinteistöjen jätehuollon keräys- ja kuljetuskustannuksia. Kuljetusten osalta tasahinnoittelua voidaan näin pitää lähempänä asuvia syrjivänä. Aiheuttamisperiaatteen mukaan vastuussa on yksittäinen jätteen tuottaja tai haltija.

Maksuvaikeuksissa olevien kotitalouksien jätelaskut voidaan periä käräjäoikeudessa ns. riidattomassa menettelyssä. Julkisoikeudelliset maksut (kunnan järjestämä jätteenkuljetus) voidaan periä ilman tuomiota. Käytännössä jätelaskun maksamisesta voinee neuvotella joustavammin kuin jätemaksun maksamisesta.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteiden kuljetuksessa nykyisten jätteenkuljetusyri-tysten käytäntöjen mukaan tyhjennykset lopetetaan, jos asiakas ei vastaa yhteydenottoihin ja perintätoimisto ei saa perittyä maksamattomia jätelaskuja (yhteensä 20 - 60 kpl vuodessa). Kun tyhjennykset on lopetettu niin keskimäärin 75 % asiakkaista maksaa maksamattomat jätelaskut ja tyhjennykset jatkuvat normaalisti. Loput 25 % päätyvät käyttämään muiden yritysten palveluita (vuodessa noin 5-15 kpl). Maksukyvyttömät asiakkaat voivat saada toimeentulotuen kautta tukea jätehuoltokustannuksiin, jolloin asianmukaisesti toimivat asiakkaat saavat jäteastiansa tyhjennettyä, eikä päädy järjestetyn jätteenkuljetuksen ulkopuolelle.

Viranomais selvityksen mukaan Kiinteistönhaltijan järjestämä kuljetus on osa kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon kokonaisuutta, mutta käytännössä kunnalla ei ole mahdollisuutta ohjata sen toimintaa tai vaikuttaa sen kehitykseen taikka korjata siinä mahdollisesti ilmeneviä puutteita tai ongelmia. Kiinteistönhaltijan järjestämä kuljetus voidaan nähdä muusta kunnan jätehuoltojärjestelmästä erillisenä osana, joka ei ole minkään yksittäisen tahon ohjauksessa tai hallinnassa. Järjestelmän sisältämien valinnanvapauden ja markkinaehtoisuuden on joidenkin kuljettajien toimesta tulkittu merkitsevän sitä, että kiinteistönhaltijat tai kuljettajat voisivat ko. järjestelmässä myös päättää kerättävien ja kuolettettavien jätteiden toimituspaikoista ja käsittelystä, mikä aiheuttaa merkittävää haittaa kunnan jätehuoltojärjestelmän kokonaisuuden toiminnalle.

Tämän tarkastelun perusteella: Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljetusjärjestelmä kehittyy markkinaperusteisesti ja kaikilla Turun seudun alueilla palveluita tarjotaan useamman kuin yhden jätteenkuljetusyrityksen toimesta, jolloin asiakkaat voivat vaihtaa palveluntarjoajaa puutteiden tai ongelmien ilmetessä.

Kuljetusjärjestelmästä riippumatta kunta päättää yhdyskuntajätteiden käsittelypaikan. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa voidaan kuitenkin erilliskerätä vapaaehtoisesti useampia jätelajeja, jotka toimitetaan jätelajista riippuen joko tuottajavastuujätteiden tai kunnan vastuulla olevien jätteiden hyödyntämiseen.

Viranomais selvityksen mukaan Kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmä kokonaislogistisesti tehottomampi kuin kunnan järjestämä kuljetus. Jo kahdenkin kuljettajan samanlaista kuljetuspalvelua järjestävän kuljettajan toiminnasta samalla alueella aiheutuu kunnan järjestämään kuljetukseen verrattuna ”ylimääräistä” raskasta liikennettä ja suurempia melu- ja ilmansaastepäästöjä ja niistä aiheutuvia ympäristö- ja viihtyisyyshaittoja. Mitä useampia samaa palvelua järjestäviä kuljettajia alueella toimii ja mitä useampia jätėjakeita kiinteistöiltä erilliskerätään, sitä suuremmaksi kasvavat erot kuljetusjärjestelmien ympäristövaikutuksissa.

Tämän tarkastelun perusteella: Nykytilanteeseen verrattuna kunnan järjestämässä yhdyskuntajätteen kuljetuksessa kokonaisliikennesuorite on riippuvainen miten eri urakoitsijoiden asiointipisteet ovat sijoittuneet tarkastelualueelle. Taloudellisuustekijät ohjaavat siten, ettei ero kovin merkittäväksi kasva.

Jätteenkuljetusten suoritteita tulee tarkastella koko alueen kattavana tehokkuuden näkökulmasta eli kuinka suuri hyötykuorma kantavuuteen nähden saadaan kerättyä jätettä alueelta ja kuinka paljon ajovuoron työajasta kuluu reitin ajoon. Kysymys on miten tehokkaasti työaika saadaan hyödynnettyä ja kertymä vastaamaan keräilyajoneuvon kantavuutta.

Maatieteellisesti rajattujen alueiden (esim. postinumeroalueet) tarkastelu muusta alueesta irrallisena ei yleensä ole optimaalinen yhdeksi urakka-alueeksi. Syynä on, ettei ajoneuvolle tule tehokasta käyttöä kaikille arkipäiville. Toisaalta myös keräystyössä ajan ja kantavuuden kapasiteetin maksimaalinen käyttö ei myöskään toteudu.

Kun tarkastellaan koko Turun seutua, niin yhdyskuntajätteiden keräyksestä ja kuljetuksesta syntyy Turun seudulla eri kuljetusyrityksillä yhteensä noin 720 000 ajokilometriä vuodessa. Nykyisten toimijoiden reitit ovat jo hyvin tehokkaat ja autojen täyttöasteet ovat korkeat 85 - 100 %. Yhdyskuntajättekuljetusten osuus raskaan liikenteen suoritteesta on 0,290 % ja 0,0252 % kokonaisliikennesuoritteesta Turun seudulla.

Kuljetusjärjestelmän valinnalla ei voida osoittaa olevan vaikutusta liikenneonnettomuuksien määrään jätteenkuljetuksissa.

Siirryttäessä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen liikennesuoritteen aiheuttama muutos kokonaismelutasossa olisi alle 1 dB. Ihmiskorva ei pysty havaitsemaan tällaista alle 1 dB ekvivalenttimelutason muutosta. Meluvaikutus on paikallinen ”ärsytys” niillä alueilla, joissa mahdollisesti käy toinen ajoneuvo tyhjentämässä muita jätteitä.

Melutasot molemmissa järjestelmissä jäävät alle melutason ohjearvojen (VNp 993/1992 2–3 §). Maksimimelutaso syntyy tyhjennyksissä, joiden lukumäärä on sama molemmissa järjestelmissä. Kuljetusjärjestelmän valinta ei vaikuta asukkaiden kokemaan melutasoon.

Jättekuljetusten päästöt yhdyskuntajätteen kuljetuksessa ovat 0,02 – 1,11 % päästöluokasta riippuen kaikista Turun seudun liikenteen päästöistä. Kuljetusjärjestelmän muutoksen vaikutus päästöjen vähenemiseen on niin pieni, että ilmanlaadun ohjearvojen (VNA 711/2001) tarkastelussa näillä muutoksilla ei ole mitattavaa vaikutusta. Turun seudulla käytössä oleva kuljetuskalusto on varsin uutta ja täyttää vähintään EURO4 vaatimukset.

Viranomais selvityksen mukaan Kiinteistönhaltijan aseman kannalta molemmissa kuljetusjärjestelmissä on omat etunsa ja haittansa. Se mitä kiinteistönhaltijat lopulta pitävät itse oman asemansa kannalta merkityksellisimpänä on kuitenkin vaikea arvioida. Mikäli alueella on toimivat kuljetusmarkkinat ja useampia samaa palvelua tarjoavia yrittäjiä, antaa kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmä kiinteistönhaltijalle mahdollisuuden suurempaan asiakassuhteeseen palvelun käytännön toteuttajan kanssa sekä valinnanvapautta palveluiden hankinnassa. Vastaavaa vapautta ei kunnan järjestämässä kuljetuksessa ole. Sen sijaan kunnan kuljetusjärjestelmän voidaan katsoa olevan kiinteistönhaltijalle vaivattomampi, luotettavampi, tasapuolisempi ja kustannuksiltaan halvempi.

Tämän tarkastelun perusteella: Keräystapahtuman, kuljetuksen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn hinnat ovat kaikille samat asuinpaikasta riippumatta kunnan järjestämän kuljetusjärjestelmän tasahinnoittelussa. Keräys- ja kuljetusmatkat eivät kuitenkaan ole kaikille samanlaisia. Kun kokonaishinta on sama, lähempänä asuvat ja astiasijoittelultaan helposti saavutettavat kompensoivat kauempana asuvien ja/tai astiasijoittelultaan vaikeammin saavutettavien kiinteistöjen jätehuollon keräys- ja kuljetuskustannuksia. Kuljetusten osalta tasahinnoittelua voidaan näin pitää lähempänä asuvia syrjivänä.

Viranomais selvityksen mukaan Myös jätteitä kuljettavien yrittäjien aseman kannalta eri kuljetusjärjestelmissä on sekä hyvät että huonot puolensa. Nykyisessä sopimusperusteissa kuljetuksessa toimivien ja siinä asemansa vakiinnuttaneiden yrittäjien kannalta siirtyminen kunnan järjestämään kuljetukseen tarkoittaisi aseman menettämistä ja pakkoa sopeutua kunnan järjestämän kuljetuksen asettamiin reunaehtoihin. Siirtyminen kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmään sen sijaan säilyttäisi tilanteen oletettavasti jotakuinkin ennallaan. Toisaalta kunnan järjestämään kuljetukseen siirtyminen antaisi uusille yrittäjille paremmat mahdollisuudet päästä markkinoille ja lisäksi oletettavasti joillakin alueilla myös kaivattua kilpailua. Pienet kuljetusyrittäjät saattaisivat hyötyä kunnan järjestämästä kuljetuksesta sikäli, että ko. järjestelmässä kuljettaja voi keskittyä ydintoimintaansa eli kuljettamiseen LSJH:n hoitaessa sen tukitoimet kuten asiakaspalvelun, laskutukset sekä muun hallinnon ja viranomaisvelvoitteet, joiden järjestämiseen pienyrittäjillä on yleensä pienemmät resurssit.

Tämän tarkastelun perusteella: Siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen mahdollisesti merkitsisi alueella toimivien jätteenkuljetusyritysten toiminnan voimakasta taantumista Turun seudulla, jos ne eivät saisi kuntaurakoita. Nykyisistä toimijoista Lassila & Tikanoja Oyj:n, Turun Seudun Hyötykuljetus Oy:n, Jätehuolto H. Koskinen Oy:n, Salon Jätehuolto Oy sekä Kuljetus ja jätehuolto Mäkiö Oy:n toiminta jatkuisi alueella yritysten omien arvioiden mukaan huomattavasti pienempänä, jos ne eivät pärjäisi kilpailutuksissa. Muiden yritysten toiminta supistuisi tai saattaisi loppua kokonaan Turun seudulla. Siirryttäessä kunnan järjestämään jätteiden kuljetukseen markkinoille tulisi mahdollisesti valtakunnallisia yrityksiä, joiden hallinto olisi muualla. Paikallisia kuljetusyrityksiä tuskin tulisi tilalle johtuen kalustoinvestoinneista poistoaikoihin ja määräaikaisista urakoista.

Viranomais selvityksen mukaan Jätehuoltoviranomaisen aseman ja tehtävien hoitamisen kannalta nykyinen sopimusperusteinen kuljetusjärjestelmä on käytännössä toimimaton. Viranomaisella ei ole ko. järjestelmässä tosiasiallisia mahdollisuuksia seurata luotettavasti ja ajantasaisesti kuljetusten toimintaa eikä jätehuoltopalveluiden saatavuutta tai palveluiden ehdoille asetettujen kohtuullisuus- ja syrjimättömyysvaatimusten täyttymistä. Seuranta varten tarvittavien tietojen saamisessa säännöllisesti ilmenevien ongelmien vuoksi jätehuoltoviranomainen ei pysty myöskään toimittamaan luotettavaa ja ajantasaista tietoa kuljetuksista valvontaviranomaisten käyttöön.

Tämän tarkastelun perusteella: Kuljetusten, liittymisten ja jätehuoltomääräysten noudattamisen valvonta ei ole kuljetusjärjestelmästä riippuvaista. Jätteenkuljetusrekisterin tulisi olla ajantasainen molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä ja jätehuoltoviranomaisen valvontatehtäviä ei voida siirtää kuntayhtiölle vaan jätehuoltoviranomaisen tulisi itse seurata liittymistilannetta, huomauttaa laiminlyönnestä ja ilmoittaa niiden pitkittyessä asiasta suoraan muille viranomaisille molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä.

Tehdyn selvityksen mukaan esimerkiksi liittymisaste riippuu valvonnan määrästä ja edellyttää molemmissa järjestelmissä valvontaa valvovalta viranomaiselta sekä ajantasaista rekisteriä, johon liittyneiden määrää verrataan. Esimerkiksi Joensuun alueellisen jätelautakunnan alueella, missä on kunnan järjestämä jätteenkuljetus, on vuonna 2015 lähetetty kehoituksia kunnalliseen jätehuoltojärjestelmään liittymiseen tai tietojen selventämiseen noin 1 200 vakinaisen asunnon haltijalle (JATELK 7373/00.03.00/2016). Tämä osoittaa, ettei kuljetusjärjestelmällä itsessään ole vaikutusta liittymisasteeseen vaan liittymisaste on sidoksissa valvontaan.

Jätehuoltoviranomaisella on mahdollista pyytää jätelain mukaiset jätteenkuljetustiedot jätteenkuljetusyrityksiltä tarvittaessa neljä kertaa vuodessa (3 kk välein), jolloin kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on myös mahdollista toteuttaa lähes reaaliaikainen jätteenkuljetusrekisteri. Ajantasaisen ja toimivan jätteenkuljetusrekisterin muodostaminen vaatii aluksi aikaa ja resursseja molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä, mutta kun toimiva rekisteri on muodostettu, sen ylläpito ja päivittäminen onnistuu helposti.

Turun seudulla toimivat jätteenkuljetusyritykset ovat osoittaneet halukkuutta kehittää jätteenkuljetusten seuranta ja ajantasaista jätteenkuljetusrekisteriä yhdessä alueen jätehuoltoviranomaisen kanssa. Ajantasainen jätteenkuljetusrekisteri ja jätehuoltomääräysten mukaiset tyhjennysvälit ovat niin viranomaisten kuin kuljetusyritystenkin edun mukaista. Jos jokin Turun seudulla toimiva jätteenkuljetusyritys jatkuvasti jättää toimittamatta jätteenkuljetusrekisterin ylläpitämiseksi tarvittavia tietoja jätehuoltoviranomaiselle sekä samalla laiminlyö jätelain 39§ mukaista tiedonanto velvoitetta, on yrityksen toiminta lopetettava viranomaismenettelyin. Yksittäisten yritysten toimiessa voimassa olevan lainsäädännön vastaisesti, viranomaisten on puututtava yritysten toimintaan, ei muuttaa jätteenkuljetusjärjestelmää.

Kunnan järjestämän kuljetukset edut

Viranomais selvityksen mukaan Kunnan järjestämässä kuljetuksessa jätteenkuljetusurakat kilpailutetaan siten, että kaikki alueen jätehuoltopalveluita tarvitsevat kiinteistöt on otettu kilpailutuksessa huomioon ja kaikki myös hyötyvät kunnan neuvotteluvoimasta kuljetuspalveluiden palvelujen hankkijana. Näin voidaan varmistaa, että palvelutarjonta kattaa koko tarkasteltavana olevan alueen kaikki kiinteistöt ja laadultaan samanlaiset palvelut voidaan järjestää kaikille ehdoiltaan samanlaisina paikalliset erityisolosuhteet huomioiden. Keskitetty kilpailutus varmistaa myös sen, että palveluiden hinnat toteutuvat säännöllisesti suoritettavien kilpailutusten perusteella ja jätemaksut ovat urakka-alueilla kaikille samat ja hinnoittelu on läpinäkyvää. Maksutaksoista päättää ja maksut määrää jätehuoltoviranomainen, jolle voi myös tehdä muistutuksen kunnan jätemaksusta.

Tämän tarkastelun perusteella: Tehdyissä haastatteluissa nousi esille, että Turun seudulla kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa reittejä muutetaan nopeammasa syklissä kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa, sillä kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa pitää saada lupa kuntayhtiöltä reittien uudelleenoptimointiin. Näin ollen kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa urakoitsija on sidottu kuntayhtiön reitteihin vaikka urakoitsija haluaisi tehostaa reittejä tai käyttää erilaista kalustoa toiminnan tehostamiseksi.

Keräystapahtuman, kuljetuksen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn hinnat ovat kaikille samat asuinpaikasta riippumatta kunnan järjestämän kuljetusjärjestelmän tasahinnoittelussa. Keräys- ja kuljetusmatkat eivät kuitenkaan ole kaikille samanlaisia. Kun kokonaishinta on sama, lähempänä asuvat ja astiasijoittelultaan helposti saavutettavat kompensoivat kauempana asuvien ja/tai astiasijoittelultaan vaikeammin saavutettavien kiinteistöjen jätehuollon keräys- ja kuljetuskustannuksia. Kuljetusten osalta tasahinnoittelua voidaan näin pitää lähempänä asuvia syrjivänä.

Viranomais selvityksen mukaan Kunnan järjestämässä jätehuollossa kunta voi sisällyttää kiinteistöittäisen kuljetuksen järjestelmään myös useamman kiinteistön yhteisiä alueellisia jäteastioita sellaisille kiinteistöille, joille ei ole mahdollisuuksia jäteautoilla päästä. Kun tällaiset yhteisastiat voidaan sisällyttää osaksi kunnan muuta kuljetusurakkaa, pysyvät myös näiden kiinteistöjen jätemaksut ja palvelutaso kohtuullisina. Kunnan järjestämässä kuljetuksessa jätteenkuljetuspalvelut jatkuvat ja palvelu on saatavilla siinäkin tapauksessa, että kiinteistönhaltija ei syystä taikka toisesta kykene maksamaan kuljetuspalvelusta. Kunnan jätemaksu on suoraan ulosottokelpoinen, joten mahdollinen suorittamatta jäänyt maksu peritään asiakkaalta ulosotto-toimin palveluiden jatkuessa kuitenkin normaaliin tapaan.

Tämän tarkastelun perusteella: Myös nykyisessä kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on mahdollista käyttää kimppa-astioita, joita myös käytetään Turun seudulla. Tämän selvityksen yhteydessä tehtyjen hinta-analyyysien perusteella Turun seudulla kiinteistöjen jätemaksut ja palvelutaso ovat kohtuulliset.

Maksuvaikeuksissa olevien kotitalouksien jätelaskut (kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus) voidaan periä käräjäoikeudessa ns. riidattomassa menettelyssä. Julkisoikeudelliset maksut (kunnan järjestämä jätteenkuljetus) voidaan periä ilman tuomiota. Käytännössä jätelaskun maksamisesta voinee neuvotella joustavammin kuin jätemaksun maksamisesta.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteiden kuljetuksessa nykyisten jätteenkuljetusyritysten käytäntöjen mukaan tyhjennykset lopetetaan, jos asiakas ei vastaa yhteydenottoihin ja perintätoimisto ei saa perittyä maksamattomia jätelaskuja (yhteensä 20 - 60 kpl kyselyyn vastanneilla yrityksillä vuodessa). Kun tyhjennykset on lopetettu niin keskimäärin 75 % asiakkaista maksaa maksamattomat jätelaskut ja tyhjennykset jatkuvat normaalisti. Loput 25 % päätyvät käyttämään muiden yritysten palveluita (vuodessa noin 5-15 kpl). Maksukyvyttömät asiakkaat voivat saada toimeentulotuen kautta tukea jätehuoltokustannuksiin, jolloin asianmukaisesti toimivat asiakkaat saavat jäteastiansa tyhjennettyä, eikä päädy järjestetyn jätteenkuljetuksen ulkopuolelle.

Viranomaisselvityksen mukaan Kuljetukset nivoutuvat osaksi kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon kokonaisuutta, johon kuuluvat kaikki jätehuollon vaiheet keräyksestä loppukäsittelyyn. Kun koko järjestelmä on kunnan hallinnassa, voidaan myös kuljetusta kehittää kunnan jätehuollosta vastaavien tahojen yhteistyöllä ja yhteisten jätehuoltopoliittisten tavoitteiden mukaisesti siten, että kuljetusten järjestäminen mahdollisimman hyvin tukee kokonaisuutta.

Tämän tarkastelun perusteella: Jätteenkuljetusta on kehitetty ja kehitetään alueella toimivien jätteenkuljetusyritysten toimesta kokoajan. Nykyinen kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetusjärjestelmä mahdollistaa kuljetuksen kehittämisen, koska jätteenkuljetusyritysten toiminta ei ole säännöllisesti katkolla 3-5 vuoden välein.

Myös nykyisessä kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetusjärjestelmässä jätteenkuljetusta voidaan kehittää yhteisten jätehuoltopoliittisten tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä alueella toimivien jätteenkuljetusyritysten sekä viranomaisten kanssa.

Viranomaisselvityksen mukaan Kunnan järjestämässä kuljetuksessa voidaan luotettavammin varmistaa järjestelmässä kerättyjen jätteiden päätyminen asianmukaisiin kunnan tai pakkausjätteiden osalta tuottajan osoittamiin vastaanottopaikkoihin ja siten varmistaa jätteistä vastuussa olevan oikeudet ja tosiasialliset mahdollisuudet jätehuollon järjestämiseen. Samalla voidaan minimoida ympäristö- ja terveysriskit, joita voi syntyä jätteiden hallitsemattomasta käsittelystä tai väärin paikkoihin toimittamisesta.

Tämän tarkastelun perusteella: Niin kuntavastuu- kuin tuottajavastuujätekin tulee toimittaa kuljetusjärjestelmästä riippumatta asianmukaisiin kunnan tai pakkausjätteiden osalta tuottajan osoittamiin vastaanottopaikkoihin. Jos jokin jätteenkuljetusyritys toimittaa jätteet toistuvasti ja järjestelmällisesti muualle kuin kunnan jätehuoltomääräyksissä osoitettuun paikkaan tai pakkausjätteiden osalta tuottajan osoittamiin vastaanottopaikkoihin, toimii yritys voimassaolevan jätelainsäädännön vastaisesti. Tällöin viranomaisten on puututtava yritysten toimintaan, ei muuttaa jätteenkuljetusjärjestelmää.

Viranomais selvityksen mukaan Kunnan järjestämä kuljetus on logistisesti tehokkaampi, koska kullakin urakka-alueella operoi vain yksi urakoitsija. Logistisesti tehokkaamman ja siten myös energiatehokkaamman kuljetuksen avulla voidaan minimoida kuljetusten haitalliset ympäristövaikutukset, kuten melu- ja ilmansaastepäästöt. Raskaan liikenteen väheneminen parantaa myös liikenneturvallisuutta erityisesti asutusalueiden kapeilla teillä. Kunnan kuljetusurakat pyritään suunnittelemaan siten, että urakka-alueiden rajat määräytyvät logistisesti tehokkaimmalla tavalla esimerkiksi luontaisten maantieteellisten rajojen mukaan. Yhtenäisen kunnallisesti järjestetyn kuljetusjärjestelmän puitteissa voitaisiin kuljetuksia nykyiseen verrattuna edelleen tehostaa, kun kuntien tai kuljetusjärjestelmien rajat eivät asettaisi rajoitteita logistisesti tehokkaimpien mahdollisten urakoiden suunnittelulle.

Tämän tarkastelun perusteella: Nykytilanteeseen verrattuna kunnan järjestämässä yhdyskuntajätteen kuljetuksessa kokonaisliikennesuorite on riippuvainen miten eri urakoitsijoiden asiointipisteet ovat sijoittuneet tarkastelualueelle. Taloudellisuustekijät ohjaavat siten, ettei ero kovin merkittäväksi kasva.

Jätteenkuljetusten suoritteita tulee tarkastella koko alueen kattavana tehokkuuden näkökulmasta eli kuinka suuri hyötykuorma kantavuuteen nähden saadaan kerättyä jätettä alueelta ja kuinka paljon ajovuoron työajasta kuluu reitin ajoon. Kysymys on miten tehokkaasti työaika saadaan hyödynnettyä ja kertymä vastaamaan keräilyajoneuvon kantavuutta.

Maantieteellisesti rajattujen alueiden (esim. postinumeroalueet) tarkastelu muusta alueesta irrallisena ei yleensä ole optimaalinen yhdeksi urakka-alueeksi. Syynä on, ettei ajoneuvolle tule tehokasta käyttöä kaikille arkipäiville. Toisaalta myös keräystyössä ajan ja kantavuuden kapasiteetin maksimaalinen käyttö ei myöskään toteudu.

Kun tarkastellaan koko Turun seutua, niin yhdyskuntajätteiden keräyksestä ja kuljetuksesta syntyy Turun seudulla eri kuljetusyriyksillä yhteensä noin 720 000 ajokilometriä vuodessa. Nykyisten toimijoiden reitit ovat jo hyvin tehokkaat ja autojen täyttöasteet ovat korkeat 85 - 100 %. Yhdyskuntajättekuljetusten osuus raskaan liikenteen suoritteesta on 0,290 % ja 0,0252 % kokonaisliikennesuoritteesta Turun seudulla.

Tehdyissä haastatteluissa nousi myös esille, että Turun seudulla kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa reittejä muutetaan nopeamassa syklissä kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa, sillä kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa pitää saada lupa kuntayhtiöltä reittien uudelleenoptimointiin. Näin ollen kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa urakoitsija on sidottu kuntayhtiön reitteihin vaikka urakoitsija haluaisi tehostaa reittejä tai käyttää erilaista kalustoa toiminnan tehostamiseksi.

Jätteenkuljetuksista aiheutuneiden onnettomuuksien osuus kaikista Turun seudun liikenneonnettomuuksista on pieni, eikä kuljetusjärjestelmän valinnalla voida osoittaa olevan vaikutusta liikenneonnettomuuksien määrään jätteenkuljetuksissa.

Siirryttäessä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen liikennesuoritteen aiheuttama muutos kokonaismelutasossa olisi alle 1 dB. Ihmiskorva ei pysty havaitsemaan tällaista alle 1 dB ekvivalenttimelutason muutosta. Meluvaikutus on paikallinen "ärsytys" niillä alueilla, joissa mahdollisesti käy toinen ajoneuvo tyhjentämässä muita jätteitä.

Melutasot molemmissa järjestelmissä jäävät alle melutason ohjearvojen (VNp 993/1992 2–3 §). Maksimimelutaso syntyy tyhjennyksissä, joiden lukumäärä on sama molemmissa järjestelmissä. Kuljetusjärjestelmän valinta ei vaikuta asukkaiden kokemaan melutasoon.

Jättekuljetusten päästöt yhdyskuntajätteen kuljetuksessa ovat 0,02 – 1,11 % päästöluokasta riippuen kaikista Turun seudun liikenteen päästöistä. Kuljetusjärjestelmän muutoksen vaikutus päästöjen vähenemiseen on niin pieni, että ilmanlaadun ohjearvojen (VNA 711/2001) tarkastelussa näillä muutoksilla ei ole mitattavaa vaikutusta. Turun seudulla käytössä oleva kuljetuskalusto on varsin uutta ja täyttää vähintään EURO4 vaatimukset.

Viranomais selvityksen mukaan Kunnan keskitetyn kilpailun seurauksena palveluiden hinnat kiinteistönhaltijalle ovat keskimäärin alhaisemmat kuin kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmässä. Kun maksut määräytyvät samoin yhtenäisin perustein, ovat koko toimialueen asukkaat keskenään tasavertaisessa asemassa.

Tämän tarkastelun perusteella: Jätelain (646/2011) 20 § mukaan aiheuttamisperiaate tarkoittaa, että "jätteen alkuperäinen tuottaja taikka nykyinen tai aiempi jätteen haltija vastaa jätehuollon kustannuksista (aiheuttamisperiaate)." Aiheuttamisperiaatteeseen kuuluu kustannusten kattaminen ja myös mm. riittävät tyhjennysvälit. Tämä on myös todettu jätedirektiivissä (Jätedirektiivin 2008/98/EY 14 artikla). Jätelain 6.1 §:n ja jätedirektiivin 3 artiklan nojalla jätehuollolla tarkoitetaan jätteen keräystä, kuljetusta, hyödyntämistä ja loppukäsittelyä, mukaan lukien tällaisen toiminnan tarkkailua ja seuranta sekä loppukäsittelypaikkojen jälkihoitoa ja toimintaa välittäjänä. Jätelain 79 § kunnan jätemaksun perusteet ovat jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. Perusteina voidaan lisäksi ottaa huomioon jätteen keräys- ja kuljetusolot kiinteistöllä ja noutoalueella, kunnan keräysvälineiden käyttö sekä kuljetusmatka kuljetettaessa jäte yksittäisenä kuljetuksena.

Keräystapahtuman, kuljetuksen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn hinnat ovat kaikille samat asuinpaikasta riippumatta kunnan järjestämän kuljetusjärjestelmän tasahinnoittelussa. Keräys- ja kuljetusmatkat eivät kuitenkaan ole kaikille samanlaisia. Kun kokonaishinta on sama, lähempänä asuvat ja astiasijoittelultaan helposti saavutettavat kompensoivat kauempana asuvien ja/tai astiasijoittelultaan vaikeammin saavutettavien kiinteistöjen jätehuollon keräys- ja kuljetuskustannuksia. Kuljetusten osalta tasahinnoittelua voidaan näin pitää lähempänä asuvia syrjivänä. Aiheuttamisperiaatteen mukaan vastuussa on yksittäinen jätteen tuottaja tai haltija.

Viranomais selvityksen mukaan Jätehuoltoviranomaisen lakisääteisten velvoitteiden hoitaminen ja käytännön työskentely on huomattavasti yksinkertaisempaa helpompaa kun se saa omien velvoitteidensa hoitamiseksi tarvittavat tiedot luotettavasti ja nopeasti LSJH:lta. Palveluiden hintatietojen seurantarve poistuu kokonaisuudessaan viranomaisen päättäessä itse hinnoista.

Tämän tarkastelun perusteella: Kuljetusten, liittymisten ja jätehuoltomääräysten noudattamisen valvonta ei ole kuljetusjärjestelmästä riippuvaista. Jätteenkuljetusrekisterin tulisi olla ajantasainen molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä ja jätehuoltoviranomaisen valvontatehtäviä ei voida siirtää kuntayhtiölle vaan jätehuoltoviranomaisen tulisi itse seurata liittymistilannetta, huomauttaa laiminlyönnistä ja ilmoittaa niiden pitkittyessä asiasta suoraan muille viranomaisille molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä.

Tehdyn selvityksen mukaan esimerkiksi liittymisaste riippuu valvonnan määrästä ja edellyttää molemmissa järjestelmissä valvontaa valvovalta viranomaiselta sekä ajantasaista rekisteriä, johon liittyneiden määrää verrataan. Esimerkiksi Joensuun alueellisen jätelautakunnan alueella, missä on kunnan järjestämä jätteenkuljetus, on vuonna 2015 lähetetty kehoituksia kunnalliseen jätehuoltojärjestelmään liittymiseen tai tietojen selventämiseen noin 1 200 vakinaisen asunnon haltijalle (JATELK 7373/00.03.00/2016). Tämä osoittaa, ettei kuljetusjärjestelmällä itsessään ole vaikutusta liittymisasteeseen vaan liittymisaste on sidoksissa valvontaan.

Jätehuoltoviranomaisella on mahdollista pyytää jätelain mukaiset jätteenkuljetustiedot jätteenkuljetusyrityksiltä tarvittaessa neljä kertaa vuodessa (3 kk välein), jolloin kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on myös mahdollista toteuttaa lähes reaaliaikainen jätteenkuljetusrekisteri. Ajantasaisen ja toimivan jätteenkuljetusrekisterin muodostaminen vaatii aluksi aikaa ja resursseja molemmissa jätteenkuljetusjärjestelmissä, mutta kun toimiva rekisteri on muodostettu, sen ylläpito ja päivittäminen onnistuu helposti.

Turun seudulla toimivat jätteenkuljetusyritykset ovat osoittaneet halukkuutta kehittää jätteenkuljetusten seuranta ja ajantasaista jätteenkuljetusrekisteriä yhdessä alueen jätehuoltoviranomaisen kanssa. Ajantasainen jätteenkuljetusrekisteri ja jätehuoltomääräysten mukaiset tyhjennysvälit ovat niin viranomaisten kuin kuljetusyritystenkin edun mukaista ja helpottaa jätehuoltoviranomaisen lakisääteisten velvoitteiden hoitamista.

